

Rondreis VOORMALIG JOEGOSLAVIË - 24 dagen

BUF 8 - 18 24

Rondreis VOORMALIG JOEGOSLAVIË - 24 dagen

De ziel van de Balkan

BUF 8 - 18 24

Uitgebreide routebeschrijving

Route

Dag tot dag schema

	Vervoer	Route	Overnachting
1	Bus, Vliegtuig	Vertrek – Aankomst Ljubljana	Ljubljana (Slovenië)
2		Ljubljana: Excursie Bled	Ljubljana
3	Bus	Ljubljana – Zagreb	Zagreb (Kroatië)
4	Bus	Zagreb – Plitvice Nationaal Park - Bihac	Bihac (Bosnië-Herzegovina)
5	Bus	Bihac - Travnik via Cardaklije en Jajce	Travnik
6	Bus	Travnik – Sarajevo via Visoko	Sarajevo
7		Sarajevo	Sarajevo
8	Bus	Sarajevo – Mostar via Konjic	Mostar
9	Bus	Mostar – Blagaj - Dubrovnik	Dubrovnik (Kroatië)
10		Dubrovnik	Dubrovnik
11	Bus	Dubrovnik – Herceg Novi – Kotor – Budva	Budva (Montenegro)
12	Bus	Budva – Cetinje – Kolasin	Kolasin
13		Kolasin	Kolasin
14		Kolasin - Pristina	Pristina (Kosovo)
15	Bus	Pristina - Prizren	Prizren
16	Bus	Prizren - Ohrid via Tetovo	Ohrid (Noord-Macedonië)
17		Ohrid	Ohrid
18	Bus	Ohrid – Prilep – Skopje	Skopje
19		Skopje	Skopje
20	Bus	Skopje – Nis	Nis (Servië)
21	Bus	Nis - Belgrado	Belgrado
22		Belgrado: Optioneel bezoek Novi Sad en Sremski Karlovci	Belgrado
23		Belgrado	Belgrado
24	Bus, Vliegtuig	Vertrek Belgrado – Aankomst	Vertrek - Aankomst

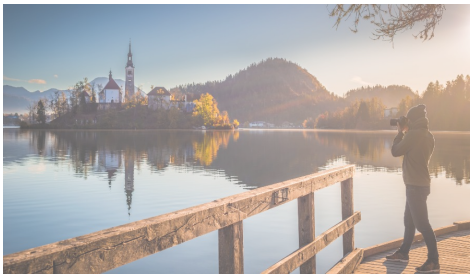
Dag 1 Vertrek – Aankomst Ljubljana

Je vliegt vandaag naar Ljubljana, de hoofdstad van Slovenië. Afhankelijk van je vluchtschema kom je in de loop van de ochtend of middag aan. Ljubljana is een kleine stad en het historische centrum is **makkelijk te verkennen**. De Ljubljanica rivier stroomt door de oude wijken en verschillende cafeetjes en terrasjes bevinden zich langs de waterkant. Een **kabelspoorbaan** verbindt het oude centrum met het boven de stad gelegen middeleeuwse Ljubljana kasteel. Elke 10 minuten gaat er een wagonnetje naar boven vanwaar je een mooi uitzicht over de stad hebt. Of je nu actief bent of je eerste dag rustig aan wilt doen, Ljubljana is een hele fijne stad om je Koning Aap rondreis door het voormalig Joegoslavië te beginnen.

ECHT OP REIS TIP

Local Impact Score

Voor elke reis streven we naar een minimale impact op het klimaat en een maximale positieve impact op de lokale omgeving. Om inzichtelijk te maken welk deel van onze uitgaven en de uitgaven van onze reizigers bij de lokale gemeenschap terecht komt, hebben wij een Local Impact Score ontwikkeld. De Local Impact Score van deze reis is: **59**
Lees meer over de Local Impact Score.

Dag 2 Ljubljana: Excursie Bled

Vrije dag. Je hebt de keuze vandaag om op eigen gelegenheid Ljubljana verder te verkennen of het noordelijk gelegen Bled te bezoeken (het bezoek aan Bled is inbegrepen in je reissom). In de bergen, niet ver van de grens met Oostenrijk, ligt een van de mooiste meren van Europa. Het groenblauwe water is omgeven met bergen. In het meer ligt een klein eilandje met daarop de Hemelvaart kerk. Typische Sloveense bootjes, *Plenta*, varen bezoekers van het vaste land naar de kerk. Liefhebbers kunnen zelf ter plaatse een plenta huren. Hoog boven het meer ligt het **oudste kasteel van Slovenië**, het 11e -eeuwse Bled kasteel. Wat meer verscholen ligt Vila Bled. Dit luxe hotel was oorspronkelijk het **vakantiehuis van maarschalk Tito**. Er lijkt niet heel veel te zijn veranderd in het huidige hotel. De eerste verdieping, het terras en café zijn vrij toegankelijk en het meubilair komt nog uit de tijd van Tito. In het hotel bevinden zich ook nog altijd kleurige **muurschilderingen uit de Joegoslavische periode**, maar deze zijn helaas alleen voor gasten van het hotel te zien. Aan het einde van de dag ben je weer terug in Ljubljana.

Dag 3 Ljubljana – Zagreb

Tijd om het kleine Slovenië te verlaten en op weg te gaan naar buurland Kroatië. We vertrekken na het ontbijt en komen na ongeveer twee uur aan in Zagreb. Hoewel de afstand tussen de hoofdsteden van Slovenië en Kroatië maar relatief klein is, voelt Zagreb al direct heel anders aan. In de Joegoslavische tijd was Zagreb na Belgrado de belangrijkste stad van het land en vooral in de wijken buiten het centrum verschenen flatgebouwen zoals je die in menig **voormalig Oost-Europees land** kunt aantreffen. De meeste bezienswaardigheden van de stad bevinden zich in Kaptol en Gradec, twee wijken die tussen de 11e en 13e eeuw met elkaar concurrerende en vechtende dorpen waren. Er was een Ottomaanse invasie voor nodig om ervoor te zorgen dat beide dorpen zich verenigden onder **de naam Zagreb** en besloten om samen de regio te verdedigen. De kleurrijke Doca markt en de Maria-Hemelvaart kerk vormen de kern van het oude Kaptol. De **Sint Mark kerk** is het vroegere centrum van Gradec. Veel van de vroege geschiedenis van Zagreb is verloren gegaan door oorlog en natuurgeweld. De oude wijken bestaan nu voornamelijk uit gebouwen uit de tijd van het **Oostenrijks-Hongaarse Rijk**. Na het uiteenvallen van Joegoslavië is Zagreb zich in snel tempo gaan ontwikkelen. De Kroatische voorliefde voor lekker eten, terrasjes en buiten zijn, is ook in Zagreb overduidelijk aanwezig.

Dag 4 Zagreb – Plitvice Nationaal Park - Bihac

Tijd om de **Kroatische natuur** te gaan ontdekken. Plitvice is het grootste nationale park van Kroatië en al sinds 1979 UNESCO Werelderfgoed vanwege zijn **buitengewone schoonheid**. Het absolute pronkstuk van Plitvice zijn de 16 kristalheldere meren en de verschillende watervallen die de meren verbinden. De dichte bossen waarin de watervallen gelegen zijn, bestaan voornamelijk uit beuken en dennenbomen. Je hebt vandaag ruim de tijd om het park te verkennen. Je overnacht in Bihac, een mooi en gezellig stadje met verschillende leuke eetgelegenheden net over de grens in Bosnië-Herzegovina.

ECHT OP REIS TIP

Reis Puur Natuur

Om flora en fauna te sparen: loop of fiets op uitgezette routes. Ga tijdens het wandelen niet van de looproutes af. Dit kan de natuur flink verstoren. Als je op de daarvoor bestemde paden blijft wandelen heb je alsnog fantastisch uitzicht op de omgeving, zonder dat je jouw voetafdruk achterlaat.
Koning Aap collega Patrick kreeg de kans om het prachtige Kroatië te ontdekken. Tijdens zijn reis bezocht hij het Plitvice Nationaal Park. Lees over zijn ervaringen in **onze blog.**

Dag 5 Bihac - Travnik via Cardaklije en Jajce

In Bosnië-Herzegovina is de invloed van het Ottomaanse Rijk nog altijd merkbaar. Zo is een groot deel van de bevolking islamitisch, zie je geregeld **minaretten** in het landschap en doet de lokale kookkunst aan de Turkse keuken denken. Na het ontbijt begint je ontdekkingsreis door dit fascinerende land. Het oude **Kapetanova Kula** in Bihac, een fort uit het jaar 1205, valt gemakkelijk op. Vanuit dit fort verdedigden de inwoners van Bihac zich tegen de Ottomaanse invasie en het doet tegenwoordig dienst als museum. Tijdens de Tweede Wereldoorlog vond op 26 november 1942 de eerste bijeenkomst van het Joegoslavisch verzet plaats. Deze zogenoemde **AVNOJ** (Anti Fascistische) bijeenkomst werd onder andere bijgewoond door de latere Joegoslavische leider Josip Broz Tito. Ook het AVNOJ-gebouw doet nu dienst als museum. Na je bezoek aan Bihac rijden we door naar Jajce, een klein middeleeuws stadje dat zijn roem vooral dankt aan de **21 meter hoge waterval** in het centrum van de stad. In de middeleeuwen was het de plaats waar de **Bosnische koningen** werden gekroond en tijdens de Tweede Wereldoorlog vond hier de tweede AVNOJ-bijeenkomst plaats. Je overnacht in het gezellige en authentieke Bosnische stadje Travnik. De enige Nobelprijswinnaar uit het voormalig Joegoslavië, schrijver Ivo Andric, is hier geboren en zijn huis staat er nog steeds. Verder zijn er veel leuke cafeetjes en restaurantjes te vinden waar je het beroemdste gerecht van Travnik kunt proberen: de Cevapcici.

Dag 6 Travnik – Sarajevo via Visoko

Onderweg naar Sarajevo maak je vandaag een bijzondere stop. Net buiten het dorpje **Visoko** ligt een structuur dat volgens Bosnische archeologen de grootste en **oudste Piramide** ter wereld zou moeten zijn. Of de structuur in Visoko inderdaad een Piramide is of toch gewoon een berg, is al sinds de bekendmaking van de ontdekking van de Piramide in 2005 onderwerp van gesprek. Inmiddels is het geheel een ware **trekpleister voor toeristen** geworden en kun je terwijl je van het uitzicht geniet heerlijk eten en drinken in een van de eettentjes. In de loop van de middag kom je aan in **Sarajevo** waar je de rest van de dag ter vrije besteding hebt.

Dag 7 Sarajevo

Vrije dag. Sarajevo is op het eerste oog een gemoedelijke en mooie stad. De recente geschiedenis van de stad is er echter een met een duistere zijde. Tijdens de Joegoslavië oorlog waren ook in Sarajevo **gruwelijkheden** aan de orde van de dag. Van 1992 tot 1995 was de stad omsingeld door Bosnische Serviërs. Omdat het voor de inwoners van Sarajevo te gevaarlijk was om buiten de stad te komen, werden overledenen veelal in stadsparken begraven. De witte stenen zijn een stille getuige van de vele drama's die zich tijdens de oorlog hebben afgespeeld. Je bezoekt het **Sarajevo Oorlogstunnelmuseum**. Dit museum is gehuisvest in een historisch huis vanwaar een met de hand gegraven tunnel tot onder het vliegveld doorliep en zo een weg naar buiten de stad vormde. In het museum zijn onder andere foto's, vlaggen en militaire kleding uit de oorlog te zien. Sarajevo heeft zich na de oorlog langzaamaan hersteld en veel van de indrukwekkende monumenten zijn weer in oude glorie te bewonderen. Je kunt een wandeling maken langs verschillende kerken en moskeeën, langs de oude Joodse tempel en langs de brug waar de **Oostenrijkse aartshertog Frans Ferdinand** in 1914 werd vermoord. De dood van Frans Ferdinand luidde het begin van de Eerste Wereldoorlog in.

Dag 8 Sarajevo – Mostar via Konjic

Na het ontbijt ga je op weg naar een van de bekendste historische steden van Bosnië-Herzegovina: Mostar. Onderweg passeer je verschillende mooie rivieren zoals de Lepenica, de Tresanica en de Neretva terwijl je dieper de bergen ingaat. In de omgeving van Konjic stop je voor een lekkere lunch. Indien de tijd het toelaat en bij voldoende interesse, kan vervolgens nog een optionele excursie worden gemaakt naar de atoomkelder van Tito. Deze ooit super geheime installatie stond bekend als het Atoomoorlog Commandocentrum. Je eindigt je dag in Mostar, waar je het oude centrum van de stad kunt bereiken via **de beroemdste brug van de Balkan**, de Stari Most (oude brug). De bijzondere brug is oorspronkelijk in 1556 gebouwd, maar werd in 1993 tijdens de Joegoslavië Oorlog opgeblazen. Het verhaal gaat dat met het vernietigen van de brug, de Serviërs ook de eenheid onder de bevolking wilden breken. De bevolking van Mostar was van oudsher een mix van verschillende religies en bevolkingsgroepen. Het heeft ruim 10 jaar geduurd om de brug te herbouwen en het bijzondere is dat voor de wederopbouw dezelfde **16e-eeuwse bouwtechnieken** zijn gebruikt als bij het origineel. Je kunt de rest van de dag door het oude centrum en de bazaar dwalen, koffie drinken bij de brug en genieten van hoe het leven zich hier weer langzaam afspeelt.

Dag 9 Mostar – Blagaj - Dubrovnik

In de loop van de ochtend laat je Mostar achter je om op weg te gaan naar de Adriatische Kust. Bij Neum steek je de grens over om de meest zuidelijke kust van Kroatië te bezoeken. We rijden langs de panoramische **Adriatische kust** totdat we uitkomen bij een van de mooiste steden die Kroatië rijk is, Dubrovnik. Je kunt vanavond de stad al op eigen gelegenheid verkennen en kennis maken met de **verse visgerechten** op één van de talloze terrasjes. Overnachten doe je in een dorpje vlakbij Dubrovnik.

Dag 10 Dubrovnik

Vrije dag. Dubrovnik is meer dan 13 eeuwen geleden gesticht door Grieken. In de 14e eeuw werd de stad een **onafhankelijke republiek** en ontwikkelde zich tot een van de grootste rivalen van Venetië. Alle rijkdom uit die periode is terug te vinden in de oude stad. Het **Franciscaner klooster**, de Onofrio fontein en de vele statige panden verklaren al snel waarom Dubrovnik op de **UNESCO Werelderfgoedlijst** staat. In de vele steegjes vind je vaak leuke restaurantjes en het uitzicht van de stadsmuur op de azuurblauwe zee maken het geheel compleet. De populariteit van Dubrovnik neemt vooral in de zomermaanden epische proporties aan, wanneer toeristen, veelal dagjesmensen, de stad aandoen. Laat je niet afschrikken, zelfs met de zomerdrukte loont Dubrovnik zeker.

Dag 11 Dubrovnik – Herceg Novi – Kotor – Budva

Vanuit de bergen daal je af naar de kust. We steken de grens met Montenegro over en rijden langs Igalo, een resort gebouwd tijdens de communistische periode. Na het uiteenvallen van Joegoslavië vormden Servië en Montenegro in 1992 een federatie, waarna **Montenegro** in 2006 een onafhankelijke republiek is geworden. Sinds de onafhankelijkheid heeft Montenegro steeds meer bekendheid gekregen met haar **verbluffend mooie kustlijn**. De prachtige stadjes Herceg Novi en Kotor zijn je eerste echte kennismaking met het land. Herceg Novi heeft oude stadsmuren, een toren die deels door de Spanjaarden en deels door de Ottomanen is gebouwd, leuke pleintjes, stranden en een gezellige haven. Bijzonder ook is dat Herceg Novi de enige Montenegrijnse plaats is waar de meerderheid van de inwoners **Herzegovijnen** (Bosnische Kroaten) zijn. De ligging van Kotor is vooral spectaculair te noemen. Het stadje ligt aan het diepste fjord van Zuid-Europa en middeleeuwse kerken, pleintjes en huizen staan er dicht op elkaar gebouwd. Rond het middaguur kom je aan in Budva. 's Middags kun je het **Venetiaanse kasteel** bezoeken en een wandeling maken naar de citadel.

Nb. Hoewel de oorlog in Joegoslavië al enige tijd achter ons ligt, zijn er momenten waarbij pesterijen over en weer de kop opsteken. De grensovergang van Kroatië naar Montenegro is zo een plek. Afhankelijk van de situatie met de lokale douaniers, in combinatie met nationaliteit van onze buschauffeur en het land van herkomst van de bus, kan worden besloten een kleine omweg te maken om zo een vriendelijkere grensovergang te passeren.

ECHT OP REIS TIP

Draag in hotels je steentje bij

Verklein je voetafdruk terwijl je slaapt! Enkele tips: denk eraan bij het verlaten van je kamer alle elektrische apparaten uit te schakelen, je opladers uit het stopcontact te halen en de airco uit te zetten. Let op je waterverbruik met tandenpoetsen & douchen! Zo bespaar je tijdens je reis veel elektriciteit, water en afval!

Dag 12 Budva – Cetinje – Kolasin

Je verlaat vandaag de kust en rijdt dieper het binnenland van Montenegro in. Het stadje Cetinje is de historische hoofdstad van Montenegro en wordt gezien als de **bakermat van de Montenegrijnse cultuur**. Belangrijke bezienswaardigheden zijn het Montenegrijns Koninklijk theater, de voormalig Russische ambassade en de residentie van de president van Montenegro, het **Blauwe Paleis**. Je kunt op eigen gelegenheid een wandeling door de stad maken voordat we verder reizen. Onderweg passeren we Podgorica, de huidige hoofdstad van Montenegro, en aan het eind van de dag komen we aan in Kolasin.

Dag 13 Kolasin

Het dorpje Kolasin wordt in Montenegro ook wel **Klein Zwitserland** genoemd. In de Joegoslavische tijd werd Kolasin en de omgeving ontwikkeld als (wintersport) vakantiebestemming. In de winter zijn er tal van skimogelijkheden terwijl de rest van het jaar de omliggende natuur de grote trekpleister is. Je kunt vandaag op eigen gelegenheid genieten van de mooie omgeving of deelnemen aan een optionele excursie waarbij je het Biogradska Nationaal Park bezoekt. Het nationaal park is prachtig gelegen in de Montenegrijnse bergen en geliefd bij wandelaars en mountainbikers. Er zijn verschillende plekjes vanwaar je een mooi uitzicht hebt op het Biogradskameer en de bosrijke bergen. Deze plekjes zijn uiteraard heel erg geschikt voor een leuke picknick.

Dag 14 Kolasin - Pristina

Vandaag steek je de grens over naar Kosovo, het land dat in 2008 onafhankelijk werd en daarmee het jongste land van Europa is. Nadat we de grens zijn overgestoken rijden we door de **Albanese Alpen**, een prachtig gebied waar de hoogste bergen van Montenegro en Kosovo zich bevinden. Pristina, de hoofdstad van Kosovo, is vandaag je eindbestemming. Het zal je ongetwijfeld opvallen dat er in Pristina (en Kosovo) geen gebrek aan **Albanese vlaggen** is. Kosovo heeft al van oudsher een overwegend Albanese bevolking gehad en vandaag de dag is zelfs meer dan 90% van de bevolking Albanees. De verbondenheid met Albanië wordt verder benadrukt door monumenten voor Moeder Theresa en Skanderbeg. In het oude centrum van Pristina zijn nog overblijfselen van de Ottomaanse periode te vinden, zoals de Grote Hamam en verschillende moskeeën waaronder de **Sultan Mehmet Fatih moskee** en de Jashar Pasha moskee. Je vindt in Kosovo ook monumenten die doen denken aan het meer recentere verleden. Na afloop van de Kosovo oorlog (1998-1999) wilde de bevolking van Kosovo de Amerikaanse **president Bill Clinton** danken voor zijn hulp. Er werd een boulevard naar Clinton vernoemd en in 2009 werd er een standbeeld voor Clinton onthuld. Het Newborn monument, niet ver van het Clintonbeeld vandaan, gedenkt de onafhankelijkheid van Servië in 2008.

Dag 15 Pristina - Prizren

Vanuit Pristina breng je een bezoek aan het Gracanica klooster. Het klooster is in de 14e eeuw op de ruïnes van een nog veel oudere basiliek gebouwd. De muurschilderingen en fresco's in het klooster worden als de beste van hun tijdperk beschouwd. Sinds 2006 staat het klooster op de **UNESCO Werelderfgoedlijst**.

De gezellige en **historische stad Prizren** is je volgende bestemming vandaag. Prizren is klein en makkelijk te voet te verkennen. Langs de kant van de Bistrica rivier bevinden zich volop restaurantjes en terrasjes waar je je tegoed kunt doen aan een kopje thee of de specialiteiten van de lokale keuken. Tijdens de middeleeuwen was Prizren de **hoofdstad van Servië**, terwijl je in het centrum van de stad voornamelijk Ottomaanse architectuur vindt. Eén van de **mooiste voorbeelden van de Ottomaanse bouwkunst** en decoratie in Kosovo is de Sinan Pashamoskee uit het jaar 1600. De moskee is deels gebouwd met de stenen van de ruïnes van het Servisch-orthodoxe Aartsengelenklooster.

Dag 16 Prizren - Ohrid via Tetovo

Je laat vandaag Kosovo achter je en steekt de grens over naar het **buurland Noord-Macedonië**. Het toerisme in Noord-Macedonië zit al jaren in de lift, maar beperkt zich voornamelijk tot het Ohrid Meer. Heel jammer, want ook Macedonië heeft zo veel meer te bieden. Bosrijke gebieden, bergen en dalen worden onderbroken door **boerendorpjes** waar de tijd stil lijkt te hebben gestaan. Verspreid door het land liggen bijzondere **Byzantijnse kerken** en kloosters en ook de aanwezigheid van het Ottomaanse rijk is nog goed merkbaar. Het is misschien ook wel dankzij de concentratie van toerisme op het Ohrid Meer, dat grote delen van het land stil lijken te staan in hun ontwikkeling. Het dagelijkse leven in Macedonië lijkt misschien nog wel het meest op hoe het in de Joegoslavië tijd moet zijn geweest.

Tetovo is klein maar desondanks de belangrijkste stad in het westen van Macedonië, een regio waar de meerderheid van de bevolking Albanees is. Op de markt is het een komen en gaan van mensen uit de omgeving en je kunt er van alles vinden, van conserven tot speelgoed en fruit. De **Beschilderde Moskee** (Sarena Dzamija) is één van de hoogtepunten van islamitische bouwkunst op de Balkan. De moskee en medressa stammen uit 1438 en zijn in **opdracht van twee zussen** gebouwd. Dit is uitzonderlijk omdat de meeste moskeeën in opdracht van sultans werden gebouwd. Net zo bijzonder zijn de versieringen van de moskee. Waar Ottomaanse moskeeën vooral met tegelwerk werden gedecoreerd, is de Sarena Dzamija versierd met **schilderingen van bloemen**. Iets buiten het centrum bevindt zich de Baba Arabati Teke, een complex wat tot de **Bektashi derwisjen** behoort, een mystieke stroming binnen de Soeni islam. In een paar uurtjes heb je alle hoogtepunten van Tetovo gezien en reis je door naar Ohrid waar je in de loop van de middag aankomt.

Dag 17 Ohrid

Vrije dag. Ohrid ligt aan de oevers van het gelijknamige meer en wordt als een van de **oudste nederzettingen van Europa** gezien. In het oude Griekenland werd de stad Lychnidos genoemd, in het jaar 879 werd de stad omgedoopt tot Ohrid. Vooral tijdens de Byzantijnse periode ontwikkelde Ohrid zich tot een belangrijk handelscentrum en door de stad verspreid vind je nu nog talrijke overblijfselen van oude tempels en kerken. In de 11^{e} eeuw is Ohrid zelfs korte tijd **hoofdstad van het Bulgaarse rijk** geweest. Je hebt vandaag de hele dag de tijd om met eigen ogen te zien waarom deze stad het juweel van Macedonië wordt genoemd en op de **UNESCO Werelderfgoedlijst** prijkt.

Dag 18 Ohrid – Prilep – Skopje

Onderweg naar Skopje maak je vandaag een tussenstop in Prilep, de vierde stad van het land en een centrum voor de **productie van tabak**. Het kleine, oude centrum en met name de oude bazaar nodigt uit om er wat tijd door te brengen. Of je nu je haar wilt laten knippen door een **ouderwetse barbier**, inkopen wilt doen of koffie met typisch Macedonisch gebak wilt nuttigen, er is voor ieder wat wils. Na de lunch rijden we verder naar de hoofdstad van Macedonië, Skopje.

Dag 19 Skopje

Vrije dag. De omgeving van Skopje wordt al duizenden jaren bewoond. Omdat Skopje telkens weer op het grensgebied van **grote mogendheden** bleek te liggen, is het onderdeel van veel verschillende rijken geweest. De Romeinen, Byzantijnen, Bulgaren, Serven en Ottomanen lieten allemaal hun sporen na. Tijdens de Joegoslavische tijd is Skopje echter vooral een industriële stad geworden. Boven de stad ligt het 6e-eeuwse fort van Skopje waar bij opgravingen bewijs van duizenden jaren **oude nederzettingen** is gevonden. De Ottomaanse overheersing is nog altijd duidelijk terug te zien bij gebouwen als de Mustapha Pasha Moskee, de bazaar en de voormalig Turkse badhuizen. De Albanese **Moeder Theresa** is in 1910 in Skopje geboren. Haar geboortehuis is nagebouwd en doet nu dienst als museum.

Opvallend zijn ook de standbeelden ter ere van **Alexander de Grote**, de koning van Macedonië van 336 tot 323 v. Chr. Het historische Macedonië is een regio die vandaag de dag verdeeld ligt over Griekenland, Macedonië en Bulgarije. Veruit het grootste deel van de regio Macedonië ligt in Griekenland en het gebruik van de naam Macedonië en Alexander de Grote als symbool voor de **huidige Macedonische republiek**, valt bij de Grieken niet zo goed.

In Skopje is meer dan genoeg te zien. Tijdens de Ottomaanse overheersing mochten kerken niet boven moskeeën uittorenen. Sveti Spas (De Hemelvaart van Jezus) is een 19e-eeuwse kerk die **ondergronds is gebouwd**. Het houtsnijwerk en de schilderingen in de kerk zijn overweldigend mooi. Liefhebbers van bizarre communistische bouwkunst zullen aan hun trekken komen bij het **hoofdpostkantoor van Skopje**.

Dag 20 Skopje – Nis

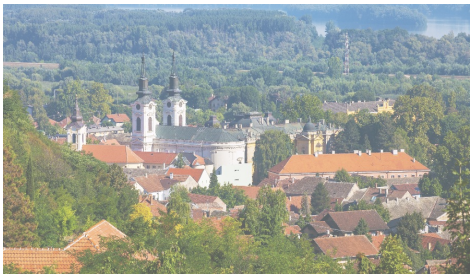
Je steekt vandaag de grens over om het laatste land van je rondreis door het voormalig Joegoslavië te bezoeken. Je bestemming is de stad Nis, met minder dan 200.000 inwoners toch een van de grootste steden van **Servië**. De eerste indruk van Nis is waarschijnlijk die van een industriële stad, maar de stad heeft zo veel meer te bieden. Romeinen, Ottomanen en Duitsers hebben er allen tijdens de Tweede Wereldoorlog duidelijke sporen achtergelaten. Een bezoek aan **Nis** voelt dan ook als een vogelvlucht door de laatste 2000 jaar. Het meest bezochte monument van de stad is waarschijnlijk **Cele Kula, de Schedeltoren**. In de strijd voor onafhankelijkheid van de Ottomanen, lieten veel Serviërs het leven. Tijdens de slag van Cegar zelfs zo veel, dat de toenmalige Sultan Mehmut II in Nis een toren liet bouwen van schedels en botten van Serviërs. De toren is onder meer door schade van de Tweede Wereldoorlog tegenwoordig veel kleiner dan hij ooit was. Om de toren te beschermen is er een kapel omheen gebouwd.

Dat Nis een bloedige geschiedenis kent zal inmiddels duidelijk zijn. Iets buiten het centrum van de stad ligt **Crveni Krst**, een monument dat symbool staat voor een van de meest duistere periodes in de moderne geschiedenis. In dit concentratiekamp verbleven tussen 1941 en 1944 tienduizenden joden, Roemenen en Serviërs. De Partizanen wisten het kamp uiteindelijk te bevrijden. Crveni Krst is een van de weinige volledig bewaard gebleven **concentratiekampen** in heel Europa. In het **Bubanj Memorial Park**, niet ver van Crveni Krst worden de slachtoffers van de Duitse bezetting herdacht. Hoe somber en gewelddadig de geschiedenis van Nis ook moge zijn, er wordt vandaag de dag gelukkig ook meer dan genoeg genoten. Restaurants, cafés en een aanzienlijk aantal studenten maken het centrum van de stad een levendige plek om de dag gezellig af te sluiten.

Dag 21 Nis - Belgrado

Je bestemming voor vandaag is Belgrado, de hoofdstad van het voormalig Joegoslavië en huidige Servië. Belgrado heeft alles wat je van een **grote stad** mag verwachten. Geschiedenis en cultuur, drukke winkelstraten, restaurants en uitgaansgelegenheden. Historische panden worden afgewisseld met grauwe, vervallen gebouwen uit de communistische periode. De verschillende stijlen wisselen elkaar in rap tempo af terwijl de **Donau en de Sava rivieren** langs en door de stad stromen. Als de tijd het toe laat, kun je vandaag kennis maken met Zemun, eeuwenlang een onafhankelijke stad en nu onderdeel van Belgrado. Zemun is altijd de grens tussen Oostenrijk-Hongarije enerzijds en het Ottomaans rijk anderzijds geweest en heeft daardoor een heel andere sfeer en architectuur dan het bruisende Belgrado. Naast prachtige historische straatjes en gebouwen vind je in **Zemun** ook veel gezellige en bijzondere restaurantjes. Het mag geen wonder zijn dat veelal kunstenaars en muzikanten zich in deze wijk hebben gevestigd. Aan het eind van de dag kom je aan bij je hotel in Belgrado.

Dag 22 Belgrado: Optioneel bezoek Novi Sad en Sremski Karlovci

Vrije dag. Je kunt vandaag deelnemen aan een optionele exursie naar Novi Sad, de mooiste stad van de **Vojvodina regio** in het noorden van Servië. Vojvodina wordt bewoond door een mix van onder meer Serviërs, Hongaren en Roemenen. De rit naar Novi Sad voert langs vruchtbare akkers, wijngaarden en de Donau. Eenmaal in Novi Sad voelt de stad ook heel anders dan Belgrado. De **brede lanen** en straten geven de stad een rustig gevoel. De Petrovaradin citadel ligt boven op een rots boven de stad. In 1692 werd met de bouw begonnen en pas in 1780 was deze klaar. Voor de bouw werden slaven en gevangenen gebruikt waarbij er gemiddeld 75 mensen per dag overleden. Het is mogelijk om op eigen gelegenheid door de ondergrondse gangen van de **Petrovaradin citadel** te wandelen. Na het bezoek aan Novi Sad rijd je door naar Sremski Karlovci, een klein dorpje verborgen in de Fruska Gora bergen en de plaats waar enkele van de mooiste gebouwen van Servië staan. In de 19e eeuw was Sremski Karlovci de **zetel van de Servisch-orthodoxe kerk**. Aan het eind van de dag ben je weer terug in Belgrado.

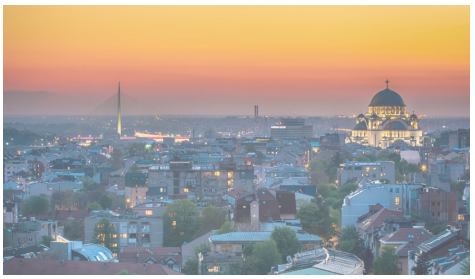
Dag 23 Belgrado

Vrije dag. Na de Balkanoorlog en de NAVO-bombardementen op de stad, is Belgrado een beetje in de vergetelheid geraakt bij buitenlandse bezoekers. Het mooiste deel van Belgrado is de oude Kalegmedan citadel vanwaar je uitkijkt op het samenkomen van de **Donau en de Sava** rivier. Leuk is ook de Knez Mihailovastraat, een straat vol historische gebouwen, en de Boheemse wijk. In Belgrado kun je ook het museum ter ere van de bekendste Servische wetenschapper bezoeken. **Nikolas Tesla** werkte een groot deel van zijn leven in de Verenigde Staten en is onder meer de uitvinder van de transformator en de inductiemotor. Ook leuk is het om de iets verder van het centrum gelegen bezienswaardigheden te bezoeken. In het zuiden van Belgrado bevindt zich het Joegoslavië Museum, een absolute aanrader. Een van de gebouwen van het museum is het Bloemenhuis; de **laatste rustplaats van voormalig partizanenleider** en Joegoslavisch president Tito. Vanuit alle landen van het voormalig Joegoslavië komen nog steeds mensen om hem te gedenken.

ECHT OP REIS TIP

Verklein je plastic voetafdruk!

Weet je dat je heel eenvoudig de toename van plastic afval kunt verminderen? Neem je eigen navulbare fles & herbruikbare tas mee! Zeg nee tegen (gratis) plastic flesjes, tasjes, rietjes & aangeboden verzorgingsproducten in hotels. Zo bespaar je tijdens je reis veel onnodig plastic afval en draag jij je steentje bij aan een schonere wereld!
We.Feel.Responsible.

Dag 24 Vertrek Belgrado – Aankomst

Afhankelijk van je vluchtschema word je vandaag in de (vroege) ochtend of middag naar de **Nikolas Tesla Airport**, de luchthaven van Belgrado gebracht. Je vliegt vandaag naar huis, een mooie reis door een bijzonder deel van Europa zit erop.

Aanvullende informatie

Wat is inclusief?

- internationale vluchten inclusief ruimbagage
- alle transport met (mini)bus
- overnachtingen in hotels met ontbijt
- Nederlandstalige reisbegeleiding
- excursie naar Bled
- bezoek aan Plitvice Nationaal Park incl. entreegeld
- bezoek aan Bosnische piramide in Visoko
- luchthavenbelastingen
- brandstofheffing

Wat is exclusief?

- overige maaltijden
- drankjes
- optionele excursies
- alle entreegelden
- fooien
- boekings(dossier)kosten
- bijdrage Calamiteitenfonds (enkel op Nederlandse reizen of voor reizigers met Nederlandse nationaliteit)
- consumentenbijdrage SGR € 5,- per persoon (enkel op Nederlandse reizen)
- reis- en annuleringsverzekering

Attentie

- Tijdens de reis is het niet altijd even makkelijk om te pinnen of geld te wisselen. We adviseren daarom om een groot gedeelte van het geadviseerde zakgeldbedrag in contanten mee te nemen.
- Gezien het unieke karakter van deze reis zullen deelnemers aan de Belgische en de Nederlandse reis worden samengevoegd tot 1 groep.

Zakgeld

750

Optionele Excursies

Belgrado: Bezoek Novi Sad en Sremski Karlovci
Tijdens deze dagexcursie word je vanuit Belgrado naar Novi Sad gebracht waar je de stad op eigen gelegenheid kunt verkennen. Op de weg terug naar Belgrado stop je in Sremski Karlovci.

Duur: Ongeveer 8 uur
Inbegrepen: transfer
Niet inbegrepen: entrees, fooi
De prijs is gebaseerd op 4 deelnemers.

Belgrado: Stadswandeling
De bekendste plekjes van bruisend Belgrado zijn het best te voet te bezoeken. Samen met een lokale gids doe je onder meer Tvrdjava en Kalemegdan aan.

Duur: Ongeveer 3 uur
Inbegrepen: lokale gids
Niet inbegrepen: entrees, fooi
De prijs is gebaseerd op 4 deelnemers.

Mostar Stadswandeling
Samen met een lokale gids wandel je door de beroemde oude stad Mostar. Je eindigt je stadswandeling bij de beroemde brug.

Duur: Ongeveer 2 uur
Inbegrepen: lokale gids
Niet inbegrepen: entrees, fooi
De prijs is gebaseerd op 4 deelnemers.

Ohrid: Boottochtje naar Sint Naum
Ohrid is prachtig gelegen aan het gelijknamige meer. Per boot vaar je naar Sint Naum.

Duur: Ongeveer 4 uur
Inbegrepen: boottocht
Niet inbegrepen: entrees, fooi
De prijs is gebaseerd op 4 deelnemers.

Ohrid: Stadswandeling
Samen met een lokale gids bezoek je wandelend de beroemde plekjes van Ohrid zoals Sveta Sofija, het amfitheater en Kaneo.

Duur: Ongeveer 2,5 uur
Inbegrepen: lokale gids
Niet inbegrepen: entrees, fooi
De prijs is gebaseerd op 4 deelnemers.

Pristina: Stadswandeling
Samen met een lokale gids wandel je de naar de belangrijkste bezienswaardigheden van Pristina. De Kathedraal van Moeder Theresa, de bijzondere bibliotheek en de Stari Grad komen allemaal aan bod.

Duur: Ongeveer 3 uur
Inbegrepen: lokale gids
Niet inbegrepen: entrees, fooi
De prijs is gebaseerd op 4 deelnemers.

Sarajevo: Stadstour
Samen met een lokale gids wandel je langs enkele belangrijke bezienswaardigheden van Sarajevo. De tour eindigt in Bascarsija
Duur: Ongeveer 3,5 uur
Inbegrepen: lokale gids
Niet inbegrepen: entrees, fooi
De prijs is gebaseerd op 4 deelnemers.

Skopje: Stadswandeling
Samen met een lokale gids bezoek je de belangrijkste bezienswaardigheden van Skopje zoals de Sveta Spas, Fort Cale, Cifte Amam en meer.

Duur: Ongeveer 3 uur
Inbegrepen: lokale gids
Niet inbegrepen: entrees, fooi
De prijs is gebaseerd op 4 deelnemers.

Zagreb: Stadswandeling
Met een lokale, Engelstalige gids maak je een wandeling door de stad langs tal van bezienswaardigheden zoals Trga Bana jelacica, katedrala, gornji grad en meer.

Duur: Ongeveer 2 uur
Inbegrepen: Engelstalige gids
Niet inbegrepen: entrees, fooi
De prijs is gebaseerd op 4 deelnemers.

Informatie over het land

Bosnië-Herzegovina

Bevolking

Bosnië en Herzegovina heeft slechts 3,5 miljoen inwoners. De meeste inwoners zijn tegenwoordig Bosnjakken (Bosnische moslims, 50%), Serven (31%) en Kroaten (15%). Voor de burgeroorlog van 1992-1995 woonden de verschillende bevolkingsgroepen als een lappendeken door het hele land verspreid. Voornamelijk in de grote steden bestonden er veel gemengde wijken.

Als gevolg van het oorlogsgeweld en de politiek van etnische zuivering in de burgeroorlog werd naar schatting zo'n 60% van de populatie van huis en haard verdreven. Ruim 250.000 vluchtelingen werden gedood of zijn vermist. Talloze mensen vluchtten binnen Bosnië en Herzegovina of naar het buitenland. Toen de vluchtelingen na de oorlog naar huis wilden terugkomen stuitten ze op nieuwe moeilijkheden. Veel mensen die terugkeerden naar regio's die door de burgeroorlog een andere etnische meerderheid hadden gekregen, bleken daar nu in de minderheid. Dit leidde tot een herverdeling van de bevolking over het land. Na de oorlog (nu al weer erg lang geleden) wonen de diverse bevolkingsgroepen gescheiden van elkaar. De Bosnjakken wonen vooral in het noordwesten en in het centrum van het land. De Kroaten wonen voornamelijk in het westen, noordoosten en ook in het centrum, terwijl de Serviërs in het noorden en oosten van het land wonen. Roma (vroeger zigeuners genoemd) vormen met enkele tienduizenden personen de grootste minderheid in Bosnië en Herzegovina.

Cultuur

Bosnië en Herzegovina heeft een uitgebreide geschiedenis. Het land was 400 jaar in handen van Turkije. Vervolgens behoorde het na 1945 tot de republiek Joegoslavië. Joegoslavië is in 1992 uiteengevallen en hierbij werd Bosnië en Herzegovina dus onafhankelijk. Niet zo gek dat er nog vele invloeden uit het voormalig Joegoslavië in de cultuur terug te vinden zijn. Je vindt sporen van de bewogen geschiedenis terug in kunst, in muziek en in de keuken. In de architectuur vind je ook heel duidelijk de diverse culturele invloeden. In het centrum van de hoofdstad Sarajevo kun je heel duidelijk het verschil zien in de architectuur tussen west en oost. Het ene gedeelte heeft veel Turkse invloeden met een oude bazaar. Het andere deel is juist heel modern met veel hoogbouw.

Muziek en dans spelen een belangrijke rol in de cultuur van Bosnië en Herzegovina. *Sevdah* is melancholische traditionele volksmuziek en is vergelijkbaar met een ballade. Een bekende traditionele dans is de *kolo*, waarbij mannen en vrouwen gezamenlijk dansen.

Eten en drinken

De Bosnische keuken is vooral bekend om de verschillende soorten stoofpotten. De meest bekende is de *Bosanski lonac*, dat bestaat uit rundvlees, wortels, uien, aardappels en knoflook. Net als in vele Balkanlanden vind je ook de bekende *Cevapcici*, worstjes van lams- en rundvlees. Vaak kun je dit bestellen op een broodje. Daarnaast vind je ook veel Turkse invloeden terug in de Bosnische keuken. Vooral als het gaat om vlees, rijst en aardappelen. Maar ook de zoete *baklava* is door het hele land te verkrijgen.

Vegetariërs in Bosnië en Herzegovina: Voor vegetariërs is het aanbod aan gerechten nog niet heel uitgebreid in Bosnië en Herzegovina. Veel maaltijden bevatten vlees, en salades zijn vaak simpel. Als je kaas lust wordt de keuze al wel weer wat makkelijker. Er zijn namelijk ook veel gerechten met kaas te vinden.

Drinken in Bosnië en Herzegovina: In Bosnië en Herzegovina wordt wijn geproduceerd, maar dit wordt voornamelijk lokaal gedronken en niet vaak geëxporteerd naar andere landen. Tot de lokale biermerken behoren Tuzlanski pilsner en Sarajevsko pivo, maar ook import merken zijn populair. Een fameus drankje in de hele Balkan, en dus ook in Bosnië en Herzegovina, is de sterkedrank *rakija*, een vruchtenjenever. Ook bekend zijn *šljivovica* (pruimenbrandewijn) en *pelinkovac* (kruidenlikeur). Geen liefhebber van alcohol? Probeer dan zeker de vruchtensappen, deze worden vaak door de bevolking van hun eigen fruitoogst gemaakt. Koffie ('kava', vaak sterk, in kleine kopjes en te vergelijken met espresso), thee en frisdrank zijn in heel Bosnië en Herzegovina verkrijgbaar.

Prijsniveau in Bosnië en Herzegovina: Het gemiddelde prijspeil in het land is lager dan in Nederland en België, soms wel meer dan 50% goedkoper. In de belangrijke toeristische gebieden liggen prijzen voor dranken en voedsel wel wat hoger.

Feestdagen
Een overzicht van de nationale feestdagen van Bosnië en Herzegovina: Nieuwjaar (1 januari), Servisch-orthodox Kerstmis (7 en 8 januari), Dag van de Servische Republiek (9 januari), Servisch-orthodox Nieuwjaar (14 januari), Onafhankelijkheidsdag (1 maart, op 1 maart 1992 werd Bosnië en Herzegovina na een referendum onafhankelijk van Joegoslavië), Katholiek Pasen, Orthodox Pasen, Dag van de Arbeid (1 mei), Dag van het verdrag van Dayton (21 november, in 1995 werden de vredesonderhandelingen succesvol afgerond om een einde te maken aan de Bosnische burgeroorlog), Dag van de Republiek (25 november), Katholiek Kerstmis (25 en 26 december).

De feestdagen voor katholieken en orthodoxen vallen meestal niet op dezelfde dagen. In Bosnië en Herzegovina zijn dus maar een paar feestdagen die door de gehele bevolking wordt gevierd.

Fooien
Net als in Nederland en België is een fooi in Bosnië en Herzegovina een blijk van waardering voor goede service, maar geen verplichting. Als er geen bedieningsgeld of service charge op de rekening staat, dan is in een restaurant een fooi van 5 - 10% gebruikelijk. Bij taxichauffeurs kun je het bedrag afronden.

De reisbegeleiders, lokale gidsen en chauffeurs die voor Koning Aap werken verwachten een fooi, mits ze hun werk naar voldoening gedaan hebben. Een richtbedrag voor je reisbegeleider is € 1,50 à € 2,00 per reiziger per dag. Voor onze familiereizen naar Bosnië en Herzegovina is € 4,00 à € 5,00 per gezin per dag een mooi richtbedrag.

Voor de chauffeur is een fooi van € 0,75 à € 1,00 per reiziger per dag eveneens een mooi richtbedrag, mits ze hun werk naar voldoening gedaan hebben.

Land en landschap
De republiek Bosnië en Herzegovina (officieel: *Republika Bosna i Hercegovina*) heeft een oppervlakte van 51.129 km² en is daarmee iets groter dan Nederland en ruim de helft groter dan België. Bosnië omvat 80% van het land en ligt in het noorden, terwijl Herzegovina het zuiden beslaat. De hoofdstad van het land is Sarajevo.

Geografie van Bosnië en Herzegovina: Het Balkanland bestaat voor het grootste deel uit midden- en hooggebergte. De Dinarische Alpen is een bekend karstgebergte in het grensgebied met Kroatië, met veel toppen net onder de 2000 meter hoogte. Het is een vrij droog karststeengebergte waarin veel grotten zijn uitgesleten. De Dinarische Alpen zijn vrij droog, doordat het water direct wegstroomt door het poreuze kalksteen. De berg Maglić is met een hoogte van 2386 meter de hoogste berg in het land. Bosnië en Herzegovina telt 20 skigebieden. Een klein deel in het noorden van Bosnië en Herzegovina bestaat uit laagland en dat is ook gelijk het meest vruchtbare deel van het land.

In het zuidwesten grenst Bosnië en Herzegovina nog net aan de Adriatische Zee, over een afstand van 20 km. De belangrijkste rivieren zijn de Sava (945 km) en de Drina (346 km). De Sava is een zijrivier van de Donau. Veel andere rivieren in het land lopen vanuit de bergen af naar de laagvlakte om vaak in de Sava uit te monden. De Trebisnjica (187 km), Europa's langste ondergrondse rivier, stroomt ondergronds door Bosnië en komt bij Dubrovnik in Kroatië boven de grond. Er zijn diverse meren in Bosnië en Herzegovina, maar veel meren zie je alleen in de loop van de winter. Als de sneeuw gaat smelten zoeken de ondergrondse rivieren een weg naar boven, waardoor de meren dan vollopen. In de zomer zijn veel van deze meren dus helemaal verdwenen.

Bosnië en Herzegovina is zeer bosrijk; ongeveer de helft van het land is bedekt met bos, dat voornamelijk bestaat uit pijnbomen, beuken en eiken. In Herzegovina komen ook vijgenbomen en ranke cipressen voor. Ook zie (en ruik) je onder andere jasmijn en oleander. Ook de fauna is rijk en gevarieerd. Denk aan zoogdieren als wolven, vossen, jakhalzen, wilde zwijnen, lynxen, otters, dassen en zelfs beren. Veel voorkomende roofvogels zijn valken, arenden en haviken. Ook kun je bijvoorbeeld fazanten en ooievaars treffen.

Religie
In Bosnië en Herzegovina vind je een mix van moslims, orthodoxen en katholieken. Ongeveer 40% van de bevolking is aanhanger van de islam, wat stamt uit de tijd van de overheersing door de Ottomanen . Dit zijn voornamelijk de Bosnjakken. Ruim 30% is orthodox, dit zijn vaak de Serviërs en ongeveer 15% is rooms-katholiek, dit zijn meestal Kroaten. Verder vind je nog een aantal minderheden dat protestants of joods is.

Taal

In Bosnië en Herzegovina heb je drie officiële talen: Bosnisch, Servisch en Kroatisch. Deze vallen alle drie onder de Zuid-Slavische talen. De talen lijken veel op elkaar, er is dan ook geen taalbarrière tussen de sprekers ervan.

In hotels en in toeristische plaatsen wordt vaak redelijk goed Engels gesproken. Buiten de toeristische plaatsen kan de communicatie met de lokale bevolking soms een wat grotere uitdaging worden.

Weer en klimaat

Het grootste gedeelte van Bosnië en Herzegovina heeft een landklimaat. Warme zomers, maar strenge winters waar ook veel sneeuw valt. Temperaturen liggen in de winter tussen de -5 en 10 graden. Aan de kust van Bosnië en Herzegovina zijn de winters regenachtig, maar wel milder. In de zomer liggen de temperaturen zo tussen de 23 en 30 graden.

Beste reistijd Bosnië en Herzegovina: Voor de reizen naar Bosnië-Herzegovina en familiereizen naar Bosnië-Herzegovina met Koning Aap is de beste reistijd in de maanden mei t/m september.

Klimaattabel Bosnië en Herzegovina: De vier cijfers die telkens worden genoemd zijn van links naar rechts: de gemiddelde maximum temperatuur in graden Celsius, aantal zonuren per dag, aantal dagen per maand met minimaal 1 mm neerslag per dag en de gemiddelde temperatuur van het zeewater (indien van toepassing).

SARAJEVO

Maand	T gem	Zon	Neerslag	T w
Januari	1	2	14	-
Februari	4	3	13	-
Maart	8	4	14	-
April	13	5	15	-
Mei	18	6	15	-
Juni	21	7	14	-
Juli	24	8	11	-
Augustus	24	8	10	-
September	20	6	10	-
Oktober	15	5	12	-
November	8	3	14	-
December	2	2	15	-

MOSTAR

Maand	T gem	Zon	Neerslag	T w
Januari	7	2	16	-
Februari	10	3	15	-
Maart	13	4	13	-
April	17	5	12	-
Mei	22	6	9	-
Juni	25	7	8	-
Juli	29	8	5	-
Augustus	29	8	6	-
September	25	6	10	-
Oktober	19	5	14	-
November	12	3	21	-
December	8	2	21	-

Adressen

Ambassade van Bosnië en Herzegovina in Nederland
Bezuidenhoutseweg 223, 2594AL 's-Gravenhage
T +31 70 358 85 05
I https://www.rijksoverheid.nl
E info@bhembassy.nl

Ambassade van Bosnië en Herzegovina in België
Industriestraat 22, 1040 Brussel
T +32 2 502 01 88
I http://www.bhembassy.be/
E info@bhembassy.be

Ambassade van Nederland in Bosnië en Herzegovina
Grbavička 4, 71000 Sarajevo
T +387 33 562 600
I https://www.nederlandwereldwijd.nl
E sar@minbuza.nl

Ambassade van België in Bosnië en Herzegovina

Diplomatiek bureau Sarajevo, Grbavička 4, 71000 Sarajevo
T +387 33 208 362
I http://bosniaherzegovina.diplomatie.belgium.be

Bagage en kleding
Het makkelijkste is om in Bosnië en Herzegovina met een rugzak of weekendtas met wieltjes te reizen. Een harde koffer mag ook mee op je rondreis door Bosnië-Herzegovina of je familiereis door Bosnië-Herzegovina, maar deze is vaak moeilijk op te bergen in de bus.

Wat betreft je kleding raden we je aan om praktische kleding mee te nemen die zich makkelijk laat combineren (laag over laag). Zelfs in de zomer kan het 's avonds afkoelen. Wij raden aan stevige wandelschoenen mee te nemen voor de wandeltochten die je tijdens je rondreis in Bosnië en Herzegovina maakt.

Communicatie
In Bosnië en Herzegovina beschikken veel hotels, restaurants en cafés over wifi. Bosnië en Herzegovina valt niet onder de Europese Unie en dat betekent dat er voor mobiel internetgebruik roamingkosten in rekening worden gebracht. Vraag je provider naar de voorwaarden. Of kijk hier voor meer informatie.

Het internationale landennummer van Bosnië en Herzegovina is: +387. Wil je naar huis bellen? Gebruik dan voor Nederland +31 en voor België +32.

Elektriciteit
De netspanning in Bosnië en Herzegovina is 230 volt. De stopcontacten zijn hetzelfde als in Nederland en België. Je hoeft dus geen wereldstekker mee op reis te nemen. Kijk hier als je wilt zien wat voor stopcontact en stekkers in Bosnië en Herzegovina gebruikelijk zijn.

Fotografie
In Bosnië en Herzegovina is het meestal geen probleem om te fotograferen, tenzij er duidelijk staat aangegeven dat dit verboden is. Dit zal je vooral in kloosters en kerken tegenkomen. Als je personen wilt fotograferen tijdens onze reizen in Bosnië en Hezegovina, vraag dan altijd eerst netjes om hun toestemming.

Geldzaken
De munteenheid in Bosnië en Herzegovina is de BAM (Bosnische mark). De actuele wisselkoers vind je o.a. op oanda.com.

Pinnen en wisselen in Bosnië-Herzegovina: Er zijn voldoende pinautomaten door het land te vinden, maar je kunt niet altijd met internationale pinpassen en/of creditcards geld opnemen. Zorg daarom dat je altijd wat lokaal geld bij je hebt. Je kunt geld wisselen bij banken en wisselkantoren en bij sommige hotels. Maak je BAM op in Bosnië en Herzegovina of zorg dat je het in het land zelf weer terug wisselt naar euro. In Nederland en België is het niet makkelijk om de BAM om te wisselen. Tegenwoordig wordt er in de grotere steden ook vaker euro's geaccepteerd. Vaak is de koers dan wel een stuk minder gunstig dan wanneer je met de lokale valuta betaald.

Gezondheid
In de hoofdstad Sarajevo en in de wat grotere steden zijn de medische voorzieningen redelijk. In kleinere plaatsen zijn de voorzieningen een stuk beperkter. Sluit daarom altijd een goede reisverzekering af voor het geval je ziek wordt of een ongeluk krijgt.

Wij raden altijd aan om zelf een kleine reisapotheek mee te nemen. Denk dan aan producten als: jodium, pleisters, middelen tegen koorts, diarree, verstopping, insectenbeten, zonnebrand en reisziekte.

Aangezien wij niet medisch geschoold zijn mogen wij geen advies geven over vaccinaties. Wij adviseren je op voorhand goed te laten informeren over de eventuele benodigde vaccinaties. Dit kan onder andere bij onze partner: Thuisvaccinatie.nl (alleen in Nederland).

Openingstijden
Winkels zijn vaak geopend van maandag t/m zaterdag tussen 8.00 uur en 19.00 uur. Sommige winkels, en met name in de grotere steden, zijn ook op zondag (een aantal uur) geopend. Supermarkten en winkels in toeristische gebieden hebben vaak wat bredere openingstijden. Banken zijn geopend van maandag tot en met vrijdag van 08.00 tot 19.00 uur. Sommige banken openen ook enkele uren op zaterdagochtend.

Tijdsverschil
Er is in Bosnië en Herzegovina geen tijdsverschil met Nederland en België. Ook hier geldt de zomertijd maar die loopt gelijk aan die van ons. Fijne bijkomstigheid: je hebt geen last van een *jetlag*!

Reisdocumenten
Internationaal paspoort of identiteitskaart (ID-kaart):
Wij adviseren je om op reis te gaan met een internationaal paspoort of identiteitskaart dat bij terugkeer van je reis nog minimaal zes maanden geldig is.

Visum:
Voor deze bestemming is er voor reizigers met een Nederlandse of Belgische nationaliteit **geen** visum nodig.

Als je afwijkend reist van de groepsreis raden wij je aan om je goed te laten informeren over of je een visum nodig hebt. Onze partner Traveldocs helpt je graag verder en is telefonisch bereikbaar via +31 (0)23 2210004. Traveldocs is een gespecialiseerde visumdienst voor Nederland (voor Nederlandse paspoorthouders) en België (voor Belgische paspoorthouders).

Kijk op de website van Traveldocs voor meer informatie:
- Nederlandse reizigers bezoeken: visum-legalisatie.nl/koningaap-nl
- Belgische reizigers bezoeken: visum-legalisatie.nl/koningaap-be

Aanvullende informatie is ook terug te vinden onder het tabblad ‘Meer reisinfo’ bij iedere reis.

Het voldoen aan de geldende in- en uitreisvoorwaarden, waaronder de geldigheidsduur van het paspoort en eventuele visumverplichtingen, is altijd je eigen verantwoordelijkheid.

Reizigers die niet beschikken over de Nederlandse of Belgische nationaliteit, dienen zelf contact op te nemen met de betreffende ambassade(s) en hun eventuele visum te regelen.

Reizigers met meereizende kinderen onder de 18 jaar dienen zelf bij de betreffende ambassade/buitenlandse zaken (diplomatie.belgium.be)/marechaussee.nl te informeren naar eventuele aanvullende toelatingseisen.

Veiligheid
Bosnië en Herzegovina is een veilig land om door te reizen. Maar net als in elk ander land moet je oppassen voor zakkenrollers. Let goed op je eigendommen in drukkere gebieden en loop niet met te veel geld op zak rond. Laat waar mogelijk waardevolle spullen achter in je kluis in het hotel. Het algemene alarmnummer dat je in Bosnië en Herzegovina gebruikt is 112. Het telefoonnummer voor de politie is 122, voor de brandweer 123 en voor de ambulance 124.

Reisadvies voor Bosnië en Herzegovina: Actuele informatie over de veiligheid vind je op www.nederlandwereldwijd.nl op http://diplomatie.belgium.be/nl. Nederlanders kunnen in geval van nood 24/7 bellen met het contactcenter van Buitenlandse Zaken, telefoon +31 247 247 247. Ook via het Twitteraccount @247BZ of de 24/7 BZ Reisapp kun je direct contact opnemen met het contactcenter.

Kosovo

Bevolking
In 2020 telde Kosovo telde ruim 1,9 miljoen inwoners, waarvan ruim een half miljoen in de hoofdstad Pristina. De

Kosovaarse bevolking bestaat hoofdzakelijk uit etnische Albanezen, zij vormen een meerderheid van 93% van het land. Daarnaast wonen er kleinere gemeenschappen Serviërs, Bosniakken, Turken, Gorani en Roma in Kosovo. De Kosovaarse vlag verwijst naar de verschillende bevolkingsgroepen.

Cultuur

Kosovo is nog altijd een traditioneel land. Veel van de oude gewoonten, normen en waarden worden in stand gehouden. Dit zie je niet alleen terug in de kleding en het voedsel, maar ook in de traditionele dans, de taal en de manier van omgaan met elkaar. In de grote steden als Pristina zie je wel steeds meer westerse invloeden in bijvoorbeeld omgangsnormen.

Zeker buiten de toeristenoorden zul je getroffen worden door de hartelijkheid en gastvrijheid van de bewoners. Als je in gesprek met de lokale bevolking gaat kan vooral bij ouderen het traumatische verleden ter sprake komen. Veel bewoners hebben meerdere oorlogen overleefd, sommigen hebben er erg onder geleden.

Kosovo investeert flink in het stimuleren van het culturele leven. Er zijn gedurende het internationale filmfestivals zoals "*Prishtina FilmFest*" en "*DokuFest*". Ook worden er culturele festivals georganiseerd die ook buiten Kosovo de aandacht trekken.

Eten en drinken

Eten in Kosovo: Vanwege historische en etnische banden met Albanië is de Kosovaarse keuken flink beïnvloed door de Albanese en heeft het elementen overgenomen van andere Balkanlanden. Brood, zuivel, vlees, fruit en groenten zijn belangrijke ingrediënten in de keuken van Kosovo, net als het veelvuldig gebruik van kruiden. De warme zomers en de koude winters staan garant voor gerechten die per seizoen variëren. Zo worden er in de zomer veel verse groenten geconsumeerd, terwijl augurken, zuurkool, groene tomaten, komkommers en bloemkool de hele herfst en winter populair zijn.

Traditioneel eten is in Kosovo over het algemeen Albanees, denk daarbij vooral aan gestoofd en gegrild vlees of vis. Aan Turkse kebabs en *gjuvec* (gebakken vlees en groenten) ontkom je ook bijna niet. De meest populaire visgerechten zijn gebakken zoetwatervissen zoals snoekbaars en karper. Veel gerechten worden gecombineerd met geitenkaas en olijven. Enkele smakelijke voorbeelden? *Sarma* is een populair lunchgerecht, het bestaat uit gehakt omwikkeld met kool of wijnbladeren. *Tavë Prizreni* is een traditionele ovenschotel uit de regio om Prizren en wordt bereid met lamsvlees, aubergines, groene paprika's, uien, tomaten.

Er is ook keuze uit gerechten zonder vlees. Typische salade-ingrediënten zijn tomaten, ui, knoflook, paprika, komkommer, aardappel, kool, sla, wortelen en bonen. *Ajvar* wordt bereid van geroosterde of gekookte paprika's en wordt gegeten als broodbeleg of als bijgerecht bij andere gerechten. *Tarator* is een populair gerecht voor de zomer, het is een traditionele salade van komkommer, knoflook en yoghurt.

Drinken in Kosovo: Koffie wordt in Kosovo veel gedronken en overal geserveerd in cafés, bars of restaurants. Ook thee is overal verkrijgbaar. Populaire traditionele alcoholische dranken in Kosovo zijn *rasoj* (gemaakt van gefermenteerde rodekool) en *rakia* (populaire regionale alcoholische drank met fruitbrandewijn). Andere populaire dranken zijn *boza* (frisdrank gemaakt van maïs en tarwebloem), *ayron* (mix van yoghurt, water en zout), limonade, kompot (niet-alcoholisch, gemaakt van seizoensfruit zoals kweepeer) en bier. Tot de lokale bieren van Kosovo behoren *Birra Peja*, *Birra Ereniku* en *Birra Prishtina*.

Het klimaat en de geografische ligging van Kosovo maken het land geschikt voor de productie van wijn. In dé wijnregio van Kosovo, Dukagjini, vind je de meeste wijngaarden. Bekende Kosovaarse wijnen zijn o.a. *Bodrumi i Vjeter*, *Stone Castle* en *Theranda*. Zeker het proeven waard!

Feestdagen en festivals

De nationale feestdagen van Kosovo zijn als volgt: Nieuwjaarsdag (1 januari), Orthodox Kerstmis (7 januari), Onafhankelijkheidsdag (17 februari), Dag van de Grondwet (9 april), Orthodox Pasen, Dag van de Arbeid (1 mei), Dag van Europa (9 mei) en Katholiek Kerstmis (25 december). Naast de officiële feestdagen zijn er nog acht officiële gedenkdagen.

Het overgrote deel van de bevolking van Kosovo is moslim, de inwoners die mee doen met de Ramadan vieren ook

Suikerfeest en het Offerfeest. Islamitische feestdagen verschuiven elk jaar zo'n 10 à 11 dagen. De exacte data zijn afhankelijk van de lokale waarneming van de maan en worden kort tevoren aangekondigd.

Een klein deel van de bevolking is orthodoxchristelijk, de religieuze feestdagen worden op net wat andere dagen gevierd dan in Nederland en België. Zo vieren orthodoxchristelijke Kosovaren Kerstmis bijvoorbeeld op 7 januari. Op 28 juni viert de Servische minderheid het orthodox Sint-Vitus.

Festivals in Kosovo: Vooral in de maanden juni tot en met september vinden er op veel plaatsen festivals plaats. Deze variëren van folkloristische festivals met traditionele muziek en dans tot hippe dancefeesten. Het 40 Bunar Fest, is een niet-traditioneel festival voor waaghalzen, dat wordt gehouden in Prizren (Kosovo). Een race met tractorbanden in een wilde rivier, de Bistrica.

Fooien

Net als in Nederland en België is een fooi in Kosovo een blijk van waardering voor goede service, maar geen verplichting. Meestal is een fooi bij een restaurant in Kosovo op de rekening inbegrepen. Is de fooi niet inbegrepen, dan is 10% gebruikelijk. Bij taxichauffeurs kun je het bedrag afronden.

De reisbegeleiders, lokale gidsen en chauffeurs die voor Koning Aap werken verwachten een fooi, mits ze hun werk naar voldoening gedaan hebben. Een richtbedrag voor je reisbegeleider is € 2,00 à € 3,00 per reiziger per dag.

Voor de chauffeur is een fooi van € 1,00 à € 1,50 per reiziger per dag eveneens een mooi richtbedrag, mits ze hun werk naar voldoening gedaan hebben.

Landschap

De republiek Kosovo heeft een oppervlakte van 10.887 km² en is daarmee een stuk kleiner dan België (30.689 km²) en Nederland (41.543 km²). Het land ligt in Zuidoost-Europa en grenst aan Montenegro, Albanië, Noord-Macedonië en Servië. De Kosovaarse hoofdstad is Pristina. Daarnaast zijn er nog een aantal grote steden zoals Prizren, Ferizaj, Mitrovica, Gjakova en Peja. Kosovo is een van de armste en minst ontwikkelde gebieden in Europa.

Landschap van Kosovo: Kosovo is omringd door bergen. Het Šargebergte in het zuiden en zuidoosten grenst aan Noord-Macedonië. Dit is een van de populairste toeristische gebieden en skigebieden van de regio, met Brezovica en Prevalla als de belangrijkste toeristencentra. In het noorden van Kosovo bevinden zich de Kopaonik bergen. De zuidwestgrens met Montenegro en Albanië is ook bergachtig, hier bevindt zich de hoogste piek van het land, de Gjeravica (2656 meter). Behalve veel bergen kent Kosovo twee grote vlakten, het Metohija bekken in het westen en de Kosovo vlakte ter hoogte van hoofdstad Pristina.

Erkenning van Kosovo: De Balkanoorlog in de jaren '90 heeft in Kosovo diepe sporen achtergelaten. Op 17 februari 2008 riep het land een eenzijdige onafhankelijkheid uit van Servië. De meerderheid van de Kosovaarse bevolking streefde al enige tijd naar afsplitsing van Servië. De onafhankelijkheid van Kosovo wordt door het merendeel van de leden van de Verenigde Naties erkend, waaronder België en Nederland. Buurland Servië erkent de onafhankelijkheid niet en beschouwt Kosovo als Servische provincie. Ook binnen de Europese Unie zijn er leden die die de onafhankelijkheid van Kosovo niet erkennen (o.a. Griekenland, Spanje, Cyprus en Roemenië).

Religie

In Kosovo is ruim 96% van de bevolking moslim. Ongeveer 1,4% van de bevolking is orthodoxchristelijk en ruim 2% is katholiek. Er is geen sprake van extremisme, aanhangers van deze voornaamste godsdiensten in Kosovo leven tegenwoordig over het algemeen prima met elkaar samen.

Taal

De meeste inwoners in Kosovo spreken Albanees (Gegisch). Minderheden spreken Servisch, Bosnisch, Turks en Romani. In hotels en bij bezienswaardigheden kun je meestal ook wel met Engels uit de voeten.

Weer en klimaat

Kosovo is een klein land, maar heeft vanwege de bergen toch heeft verschillende klimaten, waaronder een

continentaal klimaat (Pristina) en een zeeklimaat (Prizren).

Beste reistijd in Kosovo: Van mei tot en met oktober is de beste periode voor een reis naar Kosovo met Koning Aap. De temperaturen liggen in juli en augustus in grote delen van Kosovo gemiddeld tussen de 20 en 28 graden. Uiteraard geldt voor bergachtige gebieden dat de temperatuur over het algemeen lager ligt naarmate je meer stijgt. De zomers zijn aangenaam warm, maar ook in de lente en herfst is het lekker weer. In de lente valt relatief wat meer regen. De winters zijn koud met sneeuw en de temperatuur kan gemakkelijk tot -10 graden Celsius zakken. Aangezien Kosovo geen toeristische bestemming is hoef je qua drukte geen rekening te houden met een hoog- en laagseizoen.

Klimaattabel Kosovo: De vier cijfers die telkens worden genoemd zijn van links naar rechts: de gemiddelde maximumtemperatuur in graden Celsius, aantal zonuren per dag, aantal dagen per maand met minimaal 1 mm neerslag per dag en de gemiddelde temperatuur van het zeewater (indien van toepassing).

PRISTINA

Maand	T gem	Zon	Neerslag	T w
Januari	-1	2	11	-
Februari	2	3	11	-
Maart	5	4	12	-
April	10	5	13	-
Mei	15	7	13	-
Juni	19	8	12	-
Juli	22	9	8	-
Augustus	23	9	8	-
September	17	7	8	-
Oktober	13	5	9	-
November	7	3	12	-
December	1	2	12	-

Adressen

De Nederlandse overheid heeft een website waar je informatie vindt over alle Nederlandse vertegenwoordigingen wereldwijd. Hieronder vallen bijvoorbeeld ambassades en consulaten. Hier vind je ook actuele informatie over je reis naar Kosovo en de adressen en locaties van de ambassade en de eventuele consulaten in Kosovo. Kijk voor meer informatie op nederlandwereldwijd.nl. Belgen kunnen kijken op diplomatie.belgium.be.

Ambassade van Kosovo in Nederland

Koninginnegracht 44, 2514 AD 's-Gravenhage

T +31 70 302 00 25
E embassy.netherlands@rks-gov.net

Ambassade van Kosovo in België
Roger Vandendriesschelaan 38, 1150 Sint-Pietes-Woluwe
T +32 2 773 27 00; +32 2 773 27 09
I www.belgische-ambassade.com

Nederlandse ambassade in Pristina
Xhemajl Berisha 12, Velania, Pristina
T +38338516101
E pri@minbuza.nl
I www.nederlandwereldwijd.nl

Diplomatiek bureau van België in Pristina
Rruga Kuvendi I Bujanit, 14, Taslixhe 1, 10000 Pristina
T +383 38 518 918
T +383 49 154 444 (Noodnummer voor Belgen buiten de openingsuren)
E pristina@diplobel.fed.be
I https://kosovo.diplomatie.belgium.be/nl

Bagage en kleding

Het makkelijkste is om in Kosovo met een rugzak of weekendtas met wieltjes te reizen. Een harde koffer mag ook mee, maar deze is vooral vaak moeilijk op te bergen in de bus.

Wat betreft je kleding raden we je aan op je Kosovo rondreis om praktische, luchtige kleding mee te nemen die zich makkelijk laat combineren (laag over laag). Zelfs in de zomer kan het 's avonds afkoelen. Een (fleece)trui of vest is handig voor de koele avonden. Lange mouwen en een lange broek bieden 's avonds bescherming tegen eventuele muggen.

Bij bezoek aan een moskee gelden een kledingvoorschriften. Vrouwen dienen hun haar met een sjaal te bedekken en dragen hun rok, jurk of broek tot over de knie. De armen moeten in zijn geheel bedekt. Mannen dienen een lange broek te dragen en de armen tot op de elleboog te bedekken.

Communicatie

In Kosovo beschikken veel hotels, restaurants en cafés over wifi. Kosovo is geen lid van de Europese Unie en daarom zullen er roamingkosten gerekend worden met internetten op je mobiele telefoon. Vraag je provider naar de voorwaarden. Of kijk hier voor meer informatie.

Het internationale landennummer van Kosovo is: +383. Wil je naar huis bellen? Gebruik dan voor Nederland +31 en voor België +32.

Elektriciteit

De netspanning in Kosovo is 230 volt. Er worden dezelfde stopcontacten gebruikt als in Nederland en België, je hoeft dus geen wereldstekker mee te nemen. Kijk hier als je wilt zien wat voor stopcontact en stekkers in Kosovo gebruikelijk zijn.

Fotografie

Wil je mensen in fotograferen, vraag dan altijd eerst om toestemming. Oudere mensen of vrouwelijke bouwvakkers worden liever niet gefotografeerd in werkkleding en kunnen soms heftig protesteren tegen je onbarmhartige camera.
Het gebruik van fototoestel of videocamera in musea en bij bezienswaardigheden is bijna overal toegestaan, maar er moet vaak wel extra voor betaald worden. Flitsen is in kerken en musea meestal niet toegestaan.
Het is verboden om strategische objecten zoals bruggen, militaire objecten en grensposten te fotograferen.

Geldzaken

De munteenheid van Kosovo is de euro. Dit is best bijzonder, want Kosovo is geen lid van de Europese unie. In etnisch Servische gebieden wordt ook de Servische dinar gebruikt.

Pinnen in Kosovo: Er zijn voldoende geldautomaten te vinden, het is dus niet nodig om veel contant geld mee te nemen. Bankpassen worden geaccepteerd bij geld- en betaalautomaten met een Cirrus- of Maestrologo. Creditcards worden in de meeste restaurants, grote hotels en tankstations geaccepteerd.

Het door ons geadviseerde zakgeld is een minimumbedrag voor je maaltijden, drankjes, optionele excursies, entreegelden, ter plaatse te betalen luchthavenbelastingen en fooien. Het bedrag dat je uiteindelijk uitgeeft hangt natuurlijk sterk af van je eigen uitgavenpatroon, souvenirs zijn mede daarom niet inbegrepen.

Gezondheid

Hoewel inentingen in de landen van voormalig Joegoslavië niet verplicht zijn, worden ze in de meeste landen wel aanbevolen. Hoeveel en welke vaccinaties je nodig hebt, hangt af van het soort reis en het gebied dat je bezoekt. Actuele informatie staat op www.lcr.nl, de site van het Landelijk Coördinatiecentrum Reizigersadvisering dat richtlijnen uitgeeft voor vaccinaties en preventie van malaria. In België kun je vergelijkbare informatie krijgen bij het Instituut voor Tropische Geneeskunde in Antwerpen www.wanda.be.

Vaccineren bij je thuis: Bij veel reizen die we aanbieden zijn inentingen tegen de belangrijkste ziekten noodzakelijk. Niet het meest leuke deel van je reisvoorbereiding maar wel onvermijdelijk. Koning Aap heeft in samenwerking met Thuisvaccinatie.nl een oplossing gevonden voor deze vaak tijdrovende klus. In plaats van dat jij naar de GGD of huisarts moet gaan, komt een huisarts bij je thuis op het moment dat het jou schikt om de benodigde inentingen te zetten. Thuisvaccinatie.nl is een landelijk werkend vaccinatiecentrum (enkel in Nederland). Als je minstens 4 weken voor vertrek contact met hen opneemt, garanderen we dat je gebruik kunt maken van deze unieke service. Een handig alternatief voor de GGD! Maak hier een afspraak voor jouw vaccinaties.

Reisapotheek voor een reis naar Kosovo: Neem op je reis door Kosovo een kleine reisapotheek mee met daarin o.a. jodium, pleisters en middelen tegen koorts, diarree, verstopping, insectenbeten, zonnebrand en eventueel een middel tegen reisziekte. Denk ook aan een tekentang, thermometer (onbreekbaar), ORS (Oral Rehydration Salts, tegen uitdroging) en vitaminetabletten. Voor de hygiëne op reis o.a. een flesje desinfecteergel en ontsmettingsdoekjes.

Europees Medisch Paspoort: Handig om mee te nemen is het Europees Medisch Paspoort, een document waarmee je in urgente situaties veel problemen kan voorkomen. Het paspoort is opgesteld in elf talen, waardoor de hulpverlener (in het buitenland) eenvoudig de gegevens van de patiënt, zijn of haar ziekten, aandoeningen en medicijngebruik kan opzoeken. Ook is vermeld wie de behandelende arts is en wie er in dringende gevallen gewaarschuwd kan worden. Het medisch paspoort is onder andere verkrijgbaar bij huisarts, de Reisdokter, apotheek en GGD.

Goede reisverzekering: In Kosovo vind je ziekenhuizen in de grotere plaatsen en klinieken en gezondheidsposten op het platteland. Het niveau van de medische zorg ligt lager dan in West-Europa. De artsen zijn over het algemeen goed opgeleid, maar het ontbreekt vaak aan faciliteiten, geneesmiddelen en goed opgeleid ondersteunend personeel. Het is belangrijk om een goede reisverzekering af te sluiten. Houd er rekening mee dat mogelijk contant moet worden betaald voor de verlening van medische zorg.

Openingsuren

Over het algemeen zijn de winkels in Kosovo geopend van 9.00 tot 21.00 uur. Supermarkten en buurtwinkels hebben vaak bredere openingstijden. Ook in toeristische gebieden zijn veel winkels, met name in de zomermaanden, langer geopend.

Moslims die de ramadan aanhouden, onthouden zich in deze vastenmaand van zonsopkomst tot zonsondergang van eten en drinken. Je merkt daar in Kosovo weinig van, als niet-moslim kun je overdag gewoon eten en drinken. Het wordt wel op prijs gesteld wanneer je niet eet, drinkt en rookt in openbare ruimtes. Houd er rekening mee dat sommige restaurants, winkels en musea tijdens de ramadan aangepaste openingstijden kunnen hebben. Na zonsondergang wordt het drukker op de weg en vooral restaurants kunnen snel vollopen tijdens de *iftar* (eerste maaltijd na zonsondergang).

Reisdocumenten

Internationaal paspoort of identiteitskaart (ID-kaart):
Wij adviseren je om op reis te gaan met een internationaal paspoort of identiteitskaart dat bij terugkeer van je reis nog minimaal zes maanden geldig is.

Visum:
Voor deze bestemming is er voor reizigers met een Nederlandse of Belgische nationaliteit geen visum nodig.

Als je afwijkend reist van de groepsreis raden wij je aan om je goed te laten informeren over of je een visum nodig hebt. Onze partner Traveldocs helpt je graag verder en is telefonisch bereikbaar via +31 (0)23 2210004. Traveldocs is een gespecialiseerde visumdienst voor Nederland (voor Nederlandse paspoorthouders) en België (voor Belgische paspoorthouders).

Kijk op de website van Traveldocs voor meer informatie:
- Nederlandse reizigers bezoeken: visum-legalisatie.nl/koningaap-nl
- Belgische reizigers bezoeken: visum-legalisatie.nl/koningaap-be

Reizigers die niet beschikken over de Nederlandse of Belgische nationaliteit, dienen zelf contact op te nemen met de betreffende ambassade(s) en hun eventuele visum te regelen.

Reizigers met meereizende kinderen onder de 18 jaar dienen zelf bij de betreffende ambassade te infomeren naar eventuele aanvullende toelatingseisen.

Tijdsverschil
Er is geen tijdsverschil met Nederland en België. De zomertijd van Kosovo loopt gelijk aan die van de Benelux.

Veiligheid
In gebieden waar oorlog is gevoerd liggen nog mijnen. Meer dan 50.000 mijnen zijn nog niet geruimd. Deze mijnen liggen vooral in de binnenlanden en in de bergen. Let op borden die waarschuwen voor mijnenvelden. Volg de aanwijzingen op de borden en verlaat de gemarkeerde wegen niet.

Over het algemeen is Kosovo redelijk veilig. Wel is het zaak om je gezonde verstand te gebruiken. Als je 's avonds op pad gaat is het verstandig om in je hotel te informeren welke gebieden je beter kunt mijden. Zoals overal moet je oppassen voor kleine criminelen. Drukke plaatsen als markten, winkelstraten en openbaar vervoer zijn favoriet bij zakkenrollers (net als in Nederland en België). Pas op in het verkeer. Automobilisten hebben soms de neiging om verkeerslichten, snelheidsgeboden en zebrapaden te negeren. Mocht je onverhoopt bestolen worden of iets naars overkomen, zorg dan dat je de app ‘SOS op reis’ gedownload hebt zodat je alle belangrijke telefoonnummers bij de hand hebt. En vergeet niet om aangifte bij de politie te doen in verband met de verzekering.

Reisadviezen Kosovo: Actuele informatie over de veiligheid vind je op nederlandwereldwijd.nl of op diplomatie.belgium.be. Nederlanders kunnen in geval van nood 24/7 bellen met het contactcenter van Buitenlandse Zaken, telefoon +31 247 247 247. Ook via het Twitteraccount @247BZ of de 24/7 BZ Reisapp kun je direct contact opnemen met het contactcenter.

Kroatië

Bevolking
Kroatië heeft ruim 4 miljoen inwoners. Het grootste deel van de bevolking (90 %) bestaat uit Kroaten. Ook wonen er mensen uit andere republieken van voormalig Joegoslavië zoals Serviërs, Bosniërs en Slovenen.

Cultuur
Kroatië ligt in de overgangszone van het Middellandse Zeegebied, de Balkan en Centraal-Europa. Vanwege die geografische ligging draagt Kroatië een eeuwenoude cultuur met zich mee, die per regio verschillend is en zowel westerse als oosterse invloeden kent. Dit is al tot stand gekomen met de scheiding tussen het West-Romeinse en Byzantijnse Rijk. Kroatië ligt in een gebied waar diverse stromingen van het christendom en de islam elkaar

ontmoeten.

Folklore in Kroatië: Bijna iedere Kroatische stad of dorp heeft haar eigen klederdracht. Die traditionele drachten worden gebruikt bij (folklore)festivals, toeristische en religieuze bijeenkomsten. Kroatië is rijk aan *kud*, folkloristische dansgroepen, uiteraard traditioneel gekleed. Volksdansen worden in Kroatië nog regelmatig uitgevoerd. De *kolo* is een meer universele cirkeldans voor alle Zuid-Slavische volkeren. De *linđo* is een groepsdans uit de omgeving Dubrovnik. Daarbij wordt gedanst op de muziek van de *lijerica*, een snaarinstrument. De muzikant zit in het midden van een cirkel, die gevormd wordt door dansende mensen. Een ander muziekinstrument dat binnen de Kroatische volksmuziek volop gebruikt wordt, is het tokkelinstrument *tambura*.

Tradities in Kroatië: Naast muziek en dans zijn er tal van tradities. Bijvoorbeeld rond huwelijk en verloving. Op het eiland Rab dient de man een boom door te zagen voordat hij zich mag verloven: hiermee laat hij zien dat hij sterk genoeg is zijn toekomstige gezin te onderhouden. Op het eiland Korcula zijn jongemannen in het voorjaar actief met zwaardgevechten, waarbij een perfecte beheersing van het wapen en het lichaam is vereist. Op *Moreka* Dag (27 juli), mogen zij hun kunnen aan het publiek tonen. Grote delen van Kroatië waren eeuwenlang in handen van de Ottomanen. De strijd wordt gevoerd om ‘de mooie vrouw’, die de door de Moren veroverde stad symboliseert. Het gevecht duurt de hele nacht, eerst tegen de Moren, vervolgens tegen de dorst. Op bijna alle 725 eilanden van Kroatië, maar ook in de dorpen en steden in het binnenland vind je zulke tradities.

Cultureel erfgoed in Kroatië: Er zijn in Kroatië twee (oude) steden in hun geheel door UNESCO als ‘cultureel werelderfgoed van de mensheid’ aangewezen: Dubrovnik en Trogir. Maar ook de oude binnenstad van Poreč en het paleiscomplex van Diocletianus in Split kunnen op bijzondere bescherming rekenen. Kroaten preserveren hun verleden, wat zichtbaar wordt in het grote aantal musea door het gehele land. Ook kastelen en burchten worden doorgaans goed onderhouden.

Een van de belangrijkste nationale symbolen is het rood-witte schaakbord (*šahovnica*) dat terug te vinden is in de vlag en het wapen van Kroatië. Dit symbool zie je ook op sportkleding, logo's en dergelijke. Het *šahovnica* wordt door Kroaten over de gehele wereld gebruikt.

Ga je op souvenirjacht op je reis door Kroatië? Voorwerpen uit de Kroatische kunstnijverheid zijn verreweg het populairst. Zo is kant van het eiland Pag zeer beroemd. Ook kristal, glas, aardewerk, sieraden, lederwaren en bloemengeuren in zakjes zijn erg geliefd. Een leuk weetje? De stropdas vindt zijn oorsprong in Kroatië! Je vindt dat terug in de Duitse taal, waar het woord voor stropdas ‘*Krawatte*’ is, een verbastering van ‘Kroatië’. In een ver verleden werd het kledingstuk in het leger gebruikt, waarbij elk onderdeel als herkenningsteken zijn eigen stropdas droeg. Je vindt in Kroatië speciale stropdassenwinkels, waar je bij aanschaf een certificaat krijgt met de geschiedenis van de desbetreffende stropdas.

Eten en drinken

Eten in Kroatië: De Kroatische keuken varieert per regio. Elke streek kent zijn eigen specialiteiten. Zo is de Dalmatische keuken mediterraan, waarbij olijfolie en kruiden belangrijke toevoegingen zijn. Een typisch Dalmatisch gerecht is zwarte risotto, gemaakt van inktvis waarbij de kleur afkomstig is van de inkt van dit zeedier. Ook *prosciutto* (gerookte ham met kaas en olijven) is typisch voor de regio Dalmatië, net als *brudet* (stoofpotje van zeevruchten) en *pašticada* (vleesgerecht, meestal van rundvlees). Istrië is befaamd om de productie van olijfolie. Omdat er in Istrië veel truffels worden gevonden prijken op dit schiereiland veel truffelgerechten op de menukaart.

In Kroatië vind je veel *konoba’s*, taverna’s met traditioneel Kroatisch interieur. Op de menukaart staan vaak maar een paar gerechten, alleen Kroatisch en door de eigenaar zelf bereid. In de steden en rond de toeristengebieden vind je gewone en fastfoodrestaurants, visrestaurants (vooral aan de kust), pizzeria’s, pubs en wijnkelders. Ook zijn er diverse traditionele koffiehuizen waar je, behalve koffie, een scala aan zoetigheden voor bij de koffie vindt.

Drinken in Kroatië: Kroatië is een van ‘s werelds oudste wijnregio’s. Er zijn ongeveer 400 geregistreerde wijnproducenten in zowel het binnenland als aan de kust die zowel rode als witte wijn produceren. Uiteraard wordt in Kroatië ook volop bier gedronken. Bekendste pilseners zijn Ožujsko en Karlovačko. Water uit de kraan is bijna overal goed te drinken. Twijfel je toch, drink dan mineraalwater.

Feestdagen

Aangezien veel Kroaten katholiek zijn wordt de Kroatische cultuur daar sterk door beïnvloed. Zo hebben veel

feestdagen en volksfeesten een katholieke oorsprong. Op feestdagen zijn de overheidsinstellingen en de meeste banken, winkels en bedrijven gesloten.

Dit zijn de officiële feestdagen in Kroatië: 1 januari (Nieuwjaarsdag); 6 januari (Driekoningen); Pasen; 1 mei (Dag van de arbeid); 19 juni (Sacramentsdag); 22 juni (Dag van de strijd tegen de fascisten); 25 juni (Oprichting van de republiek in 1991); 5 augustus (Nationale dankdag, viering van de dag dat het leger van Kroatië het laatste stuk grondgebied dat door Serviërs werd bezet bevrijdde); 15 augustus (Maria Hemelvaart); 8 oktober (Onafhankelijkheidsdag, verbreken van de banden met Joegoslavië); 1 november (Allerheiligen); 6 december (Sint Nicolaas); 25 en 26 december (Kerstmis).

Fooien

Net als in Nederland en België is een fooi in Kroatië een blijk van waardering voor goede service, maar geen verplichting. Meestal is een fooi bij een restaurant in Kroatië op de rekening inbegrepen. Is de fooi niet inbegrepen, dan is 10% gebruikelijk. Bij taxichauffeurs kun je het bedrag afronden.

De reisbegeleiders, lokale gidsen en chauffeurs die voor Koning Aap werken verwachten een fooi, mits ze hun werk naar voldoening gedaan hebben. Een richtbedrag voor je reisbegeleider is € 2,00 per reiziger per dag. Voor onze familiereizen naar Kroatië is € 5,00 per gezin (van 4 personen) per dag een mooi richtbedrag.

Voor de chauffeur is een fooi van € 1,00 per reiziger per dag eveneens een mooi richtbedrag, mits ze hun werk naar voldoening gedaan hebben.

Land en landschap

De republiek Kroatië (*Republika Hrvatska, Repubblica di Croazia*) is een land in Zuidoost-Europa en heeft een oppervlakte van 56.594 km², bijna anderhalf keer zo groot als die van Nederland en bijna twee keer België. Kroatië werd een zelfstandig land nadat het in 1991 zijn onafhankelijkheid uitriep. Voor de onafhankelijkheidsverklaring maakte Kroatië deel uit van het voormalige Joegoslavië.

Kroatië heeft een beetje de vorm van een halvemaan of een hoefijzer en daarom heeft het land lange grenzen en veel buurlanden. De hele westkant van Kroatië ligt aan de Adriatische Zee. Ten noorden van Kroatië liggen Hongarije en Slovenië, aan de oostzijde ligt Servië en daar onder Bosnië-Herzegovina. Zuidelijk van Kroatië ligt het land Montenegro. De Kroatische hoofdstad is Zagreb, andere belangrijke steden zijn onder meer Osijek en Rijeka. De steden Split, Zadar en historisch Dubrovnik liggen in de regio Dalmatië.

Landschap van Kroatië: Het Kroatische landschap is zeer gevarieerd. In het noorden en noordoosten (de streek rond Zagreb en de regio Slavonië) vind je graslanden, meren en heuvels. De Dinarische Alpen vormen een bergketen van noord naar zuid evenwijdig met de kustlijn. Er is dichtbebost berggebied bij Lika en Gorski Kotar (nabij Slovenië), een deel van de Dinarische Alpen. De kustlijn is rotsachtig en voor de Kroatische kust liggen schiereilanden en tal van eilanden. Het bekendste schiereiland is Istra (Istrië). De eilanden voor de kust worden de Dalmatische eilanden genoemd, met als bekende eilanden bijvoorbeeld Krk, Cres en Pag.

Kroatië heeft een uitgestrekte, bijzondere natuur die door verschillende nationale parken wordt beschermd. In het Plitvice Nationaal Park vind je veel meren en prachtige watervallen, die er in de groene natuur idyllisch uitzien. De voor de westkust van Kroatië liggende Kornati archipel (onderdeel van de Dalmatische eilanden) is eveneens een nationaal park. Het bestaat uit circa 100 eilandjes en diverse rotspartijen. Ook het Kroatische binnenland met zijn groene heuvels, rivieren en kloven is de moeite waard. Het hoogste punt van Kroatië is met 1831 meter de berg Dinara, in het Dinaragebergte bij de grens met Bosnië-Herzegovina.

Flora en fauna in Kroatië: De fauna is in Kroatië rijk vertegenwoordigd. In het binnenland van Kroatië komen wilde dieren voor, zoals wilde zwijnen, herten, vossen, wolven, lynxen, beren, fazanten, adelaars en haviken. Wat flora betreft: er in Kroatië worden 4300 plantensoorten en 278 soorten bomen en struiken onderscheiden. De bergen zijn het rijkst aan plantenleven. ‘s Zomers leggen bloemen een kleurrijk tapijt over de bergweiden. Er groeien in Kroatië ook veel beschermde bloemsoorten zoals de orchidee, edelweiss en gentiaan.

Religie

De meerderheid van de Kroatische bevolking is rooms-katholiek (85 %). Er worden ook andere vormen van het

christendom beleden. Kroatië telt een aantal heilige plaatsen die veel pelgrims trekken vanwege verschijningen of opmerkelijke gebeurtenissen. Dit zijn bijvoorbeeld Bistrica, Trsat, Sinj, het eiland Solin en Voćine. Er worden in Kroatië nog veel religieuze processies gehouden. Een klein deel van de Kroatische bevolking is moslim.

Taal

De taal van Kroatië is Kroatisch. In hotels en restaurants wordt vaak goed Engels gesproken, ook Duits wordt regelmatig verstaan en gesproken.

Enkele Kroatische woorden:
Goedendag = *dobar dan*
Goedenavond = *dobro veče(r)*
Dank je wel = *hvala*
Heel erg bedankt = *hvala lijepo*

Weer en klimaat

In het noorden en oosten is een continentaal klimaat. De zomers kunnen erg heet zijn en de winters koud. Aan de Adriatische kust is een mediterraan klimaat, de zomers zijn zonnig en heet en de winters zijn zacht met veel regen.

Beste reistijd Kroatië: In principe kun je Kroatië heel het jaar door prima bezoeken. De beste reistijd voor een rondreis Kroatië of een familiereis Kroatië zijn de maanden mei, juni en september. Maar ook onze zomervakantie is zeker een goede periode, aan de kust mag je dan op een gemiddelde temperatuur van ongeveer 25 °C rekenen. Aan de kust liggen de temperaturen over het algemeen iets hoger dan in het binnenland.

Klimaattabel Kroatië: De vier cijfers die telkens worden genoemd zijn van links naar rechts: de gemiddelde maximumtemperatuur in graden Celsius, aantal zonuren per dag, aantal dagen per maand met minimaal 1 mm neerslag en de gemiddelde temperatuur van het zeewater (indien van toepassing).
DUBROVNIK:

Maand	T gem	Zon	Neerslag	T w
Januari	12	4	11	14
Februari	12	5	11	14
Maart	14	6	12	14
April	17	7	11	16
Mei	21	9	10	19
Juni	25	10	7	23
Juli	28	11	4	26
Augustus	29	11	5	25
September	25	10	6	24
Oktober	21	7	10	20

November	17	5	11	17
December	13	4	13	15

ZAGREB:

Maand	T gem	Zon	Neerslag
Januari	3	2	12
Februari	6	3	11
Maart	11	5	13
April	17	6	14
Mei	21	7	15
Juni	24	8	15
Juli	26	9	13
Augustus	26	8	13
September	22	6	12
Oktober	16	5	12
November	9	2	13
December	4	2	14

Adressen

Nederlandse Ambassade in Kroatië
Augusta Cesarca 6, 2e verdieping, 10000 Zagreb
T +38514642200
I www.netherlandsembassy.hr of www.nederlandwereldwijd.nl

Belgische Ambassade in Kroatië
Pantovčak 125 d, 10000 Zagreb
T +385 1 457 89 01 of in geval van nood: +385 98 203 044
I https://croatia.diplomatie.belgium.be/nl

Kroatische ambassade in Nederland
Surinamestraat 11, 2585 GG Den Haag
T +31 70 363-2942
I http://nl.mvep.hr/nl/ambassade/contact-en-openingstijden/

Kroatische ambassade in België
Louizalaan 425, 1050 Brussel
T +32 2 639 20 36
I http://be.mvep.hr/nl/ambassade/contact-en-openingstijden/

Bagage en kleding

Het makkelijkste is om in Kroatië met een rugzak of weekendtas met wieltjes te reizen. Een harde koffer mag ook mee, maar deze is vooral vaak moeilijk op te bergen in de bus.

Wat betreft je kleding raden we je aan om op je Kroatië rondreis of je Kroatië familiereis praktische kleding mee te nemen die zich makkelijk laat combineren (laag over laag). Zelfs in de zomer kan het 's avonds afkoelen. Wij raden aan stevige wandelschoenen mee te nemen voor de wandeltochten die je tijdens je rondreis in Kroatië maakt.

Communicatie

In vrijwel heel Kroatië is er in hotels en restaurants Wifi. Soms gratis, soms tegen kosten. Voor landen binnen de Europese Unie worden voor mobiel internetgebruik geen roamingkosten in rekening gebracht. Voor de exacte voorwaarden dien je contact op te nemen met je provider. Of kijk hier voor meer informatie: www.bellen.com.

Het internationale landennummer van Kroatië is: +385. Wil je naar huis bellen? Gebruik dan voor Nederland +31 en voor België +32.

Elektriciteit

De netspanning in Kroatië is 230 volt. Er worden dezelfde stopcontacten gebruikt als in Nederland en België, je hoeft dus geen wereldstekker mee te nemen. Kijk hier als je wilt zien wat voor stopcontact en stekkers in Kroatië gebruikelijk zijn.

Fotografie

Kroatië is een fotogeniek land. Je kunt er bijna alles fotograferen. Als je personen wilt fotograferen, vraag dan om toestemming. Je mag geen militaire objecten (bruggen, havens, vliegvelden of ambtelijke gebouwen) of gebieden fotograferen.

Geldzaken

De munteenheid van Kroatië is de *kuna*. Een *kuna* wordt onderverdeeld in 100 *lipa*. Kijk voor de dagkoers op www.oanda.com. Op veel plekken in Kroatië wordt de euro ook geaccepteerd. Geldautomaten zijn overal aanwezig in Kroatië. De meeste winkels en restaurants aanvaarden buitenlandse creditcards en bankkaarten.

Kroatië wordt over het algemeen niet beschouwd als een duur vakantieland. In de erg toeristische plaatsen aan de kust liggen de prijzen natuurlijk wel hoger dan in het binnenland, maar grof gezien liggen de prijzen er nét wat lager dan in Nederland en België.

Het door ons geadviseerde zakgeld is een minimumbedrag voor je maaltijden, drankjes, optionele excursies, entreegelden, ter plaatse te betalen luchthavenbelastingen en fooien. Het bedrag dat je uiteindelijk uitgeeft hangt natuurlijk sterk af van je eigen uitgavenpatroon, souvenirs zijn mede daarom niet inbegrepen.

Gezondheid

Hoewel inentingen in de landen van voormalig Joegoslavië niet verplicht zijn, worden ze in de meeste landen wel aanbevolen. Hoeveel en welke vaccinaties je nodig hebt, hangt af van het soort reis en het gebied dat je bezoekt. Actuele informatie staat op www.lcr.nl, de site van het Landelijk Coördinatiecentrum Reizigersadvisering dat richtlijnen

uitgeeft voor vaccinaties en preventie van malaria. In België kun je vergelijkbare informatie krijgen bij het Instituut voor Tropische Geneeskunde in Antwerpen www.wanda.be.

Vaccineren bij je thuis!: Bij veel reizen die we aanbieden zijn inentingen tegen de belangrijkste ziekten noodzakelijk. Niet het meest leuke deel van je reisvoorbereiding maar wel onvermijdelijk. Koning Aap heeft in samenwerking met Thuisvaccinatie.nl een oplossing gevonden voor deze vaak tijdrovende klus. In plaats van dat jij naar de GGD of huisarts moet gaan, komt een huisarts bij je thuis op het moment dat het jou schikt om de benodigde inentingen te zetten. Thuisvaccinatie.nl is een landelijk werkend vaccinatiecentrum (enkel in Nederland). Als je minstens 4 weken voor vertrek contact met hen opneemt, garanderen we dat je gebruik kunt maken van deze unieke service. Een handig alternatief voor de GGD! Maak hier een afspraak voor jouw vaccinaties (alleen in Nederland).

Reisapotheek: Neem op je Kroatië familiereis of je rondreis door Kroatië een kleine reisapotheek mee met daarin o.a. pleisters, ontsmettingsmiddel en middelen tegen koorts, diarree, verstopping, insectenbeten, zonnebrand en eventueel een middel tegen reisziekte. Denk ook aan een tekentang, thermometer (onbreekbaar), ORS (*Oral Rehydration Salts*, tegen uitdroging) en vitaminetabletten. Voor de hygiëne op reis o.a. een flesje desinfecteergel en ontsmettingsdoekjes.

Europees Medisch Paspoort: Handig om mee te nemen is het Europees Medisch Paspoort, een document waarmee je in urgente situaties veel problemen kan voorkomen. Het paspoort is opgesteld in elf talen, waardoor de hulpverlener (in het buitenland) eenvoudig de gegevens van de patiënt, zijn of haar ziekten, aandoeningen en medicijngebruik kan opzoeken. Ook is vermeld wie de behandelende arts is en wie er in dringende gevallen gewaarschuwd kan worden. Het medisch paspoort is onder andere verkrijgbaar bij huisarts, de Reisdokter, apotheek en GGD.

Goede reisverzekering: In voormalig Joegoslavië vind je ziekenhuizen in de grotere plaatsen en klinieken en gezondheidsposten op het platteland. Het niveau van de medische zorg is in de meeste landen lager dan in West-Europa. De artsen zijn over het algemeen goed opgeleid, maar het ontbreekt vaak aan faciliteiten, geneesmiddelen en goed opgeleid ondersteunend personeel. Het is belangrijk om een goede reisverzekering af te sluiten. Houd er rekening mee dat mogelijk contant moet worden betaald voor de verlening van medische zorg.

Openingstijden

De meeste winkels zijn doordeweeks geopend van 08.00 tot 20.00 uur. In het weekend zijn de winkels vaak tot 14.00 uur open. Openbare diensten en kantoorinstellingen werken van maandag t/m vrijdag tussen 8 en 16 uur.

Reisdocumenten

Internationaal paspoort of identiteitskaart (ID-kaart):

Wij adviseren je om op reis te gaan met een internationaal paspoort of identiteitskaart dat bij terugkeer van je reis nog minimaal zes maanden geldig is.

Visum:

Voor deze bestemming is er voor reizigers met een Nederlandse of Belgische nationaliteit geen visum nodig.

Als je afwijkend reist van de groepsreis raden wij je aan om je goed te laten informeren over of je een visum nodig hebt. Onze partner Traveldocs helpt je graag verder en is telefonisch bereikbaar via +31 (0)23 2210004. Traveldocs is een gespecialiseerde visumdienst voor Nederland (voor Nederlandse paspoorthouders) en België (voor Belgische paspoorthouders).

Kijk op de website van Traveldocs voor meer informatie:
- Nederlandse reizigers bezoeken: visum-legalisatie.nl/koningaap-nl
- Belgische reizigers bezoeken: visum-legalisatie.nl/koningaap-be

Reizigers die niet beschikken over de Nederlandse of Belgische nationaliteit, dienen zelf contact op te nemen met de betreffende ambassade(s) en hun eventuele visum te regelen.

Reizigers met meereizende kinderen onder de 18 jaar dienen zelf bij de betreffende ambassade te infomeren naar eventuele aanvullende toelatingseisen.

Tijdsverschil

Er is geen tijdsverschil met Nederland en België. Kroatië ligt in dezelfde tijdzone. De zomertijd van Kroatië loopt gelijk aan die van de Benelux.

Veiligheid

Over het algemeen is Kroatië een veilig land om doorheen te reizen. In het binnenland en in de bergen zijn enkele veiligheidsrisico's, dit heeft te maken met niet geruimde mijnen. Let goed op de borden die dit aangeven en wijk niet van de paden af. Net als in elk ander land moet je letten op zakkenrollers. Bewaar waardevolle spullen in de kluis van het hotel en neem niet te veel geld mee op zak.

De Nederlandse overheid heeft een website waar je informatie vindt over alle Nederlandse vertegenwoordigingen wereldwijd. Hieronder vallen bijvoorbeeld ambassades en consulaten. Hier vind je ook actuele informatie over je reis naar Kroatië en de adressen en locaties van de ambassade en de eventuele consulaten in Kroatië. Kijk voor meer informatie op www.nederlandwereldwijd.nl. Belgen kunnen kijken op http://diplomatie.belgium.be/nl.

Noord-Macedonië

Bevolking

De bevolking van Noord-Macedonië telt bijna 2,1 miljoen zielen, waarvan ongeveer een kwart in de hoofdstad Skopje woont. Noord-Macedonië is een tamelijk dunbevolkt land, want de bevolkingsdichtheid bedraagt maar iets meer dan 80 inwoners per km².

De bevolking van Noord-Macedonië bestaat niet alleen uit Macedoniërs (64%) maar ook uit Albanezen (26%). Zij wonen voornamelijk op het platteland in het noorden en westen van Noord-Macedonië, langs de grens met Kosovo en Albanië. De Turken vormen met ongeveer 80.000 personen de tweede minderheid in het land. Andere minderheden zijn Serviërs (40.000) en Roma. De stad Šuto Orizari, in de buurt van Skopje, herbergt de grootste Roma-gemeenschap ter wereld. Ongeveer 23.000 van de 54.000 Roma in Noord-Macedonië wonen daar.

Cultuur

Uiteraard zijn er cultuurverschillen tussen Nederlanders en Belgen enerzijds en Noord-Macedonië anderzijds. Je zult echter geen schokkende cultuurverschillen ontdekken.

Noord-Macedonië heeft een rijke geschiedenis, ooit maakte het deel uit van het Byzantijnse en Ottomaanse rijk. Cultuurliefhebbers komen in Noord-Macedonië dan ook zeker aan hun trekken door het grote aanbod aan kunst en architectuur, waaronder prachtige historische gebouwen met eeuwenoude Byzantijnse fresco's. Er worden in het Balkanland jaarlijks diverse muziekfestivals georganiseerd. Ook kent Noord-Macedonië een carnavalstraditie die ver teruggaat in de geschiedenis.

Zeker buiten de toeristenoorden zul je getroffen worden door de hartelijkheid en gastvrijheid van de bewoners. Als je in gesprek gaat met de lokale bevolking zal ongetwijfeld het traumatische verleden ter sprake komen. Veel bewoners van Noord-Macedonië hebben meerdere oorlogen overleefd, sommigen hebben er erg onder geleden. Dat hoor je ook terug in de volksmuziek die zowel blij als melancholisch klinkt.

Net als de meeste Europeanen begroeten Noord-Macedoniërs die elkaar niet kennen elkaar met een handdruk. Mocht je op bezoek gaan bij de lokale bevolking, trek dan meteen na binnenkomst je schoenen uit. Je gastvrouw of gastheer heeft slippers klaarstaan voor de gasten. Noord-Macedoniërs zijn hartstochtelijke mensen en zo discussiëren ze ook. Ze vinden het normaal elkaar tijdens een gesprek zachtjes aan te raken, om een punt kracht bij te zetten.

Algemeen: Besef voortdurend dat je als gast in een land verblijft waar men nu eenmaal andere omgangsvormen kent. Dat is niet afwijkend, jij gedraagt je afwijkend.

Eten en drinken

Eten in Noord-Macedonië: De keuken van de Balkan kenmerkt zich vooral door een enorme variatie en het veelvuldig gebruik van kruiden. Het gebied staat vooral bekend om de paprika, zure room en gerookt spek. Veel

gerechten komen van de gril of worden opgediend als stoofpotje en hebben Griekse of Turkse invloeden. Rondom de meren wordt er veel vis gegeten, zoals de beroemde forel en zalm uit het Meer van Ohrid.

Culinaire specialiteiten in Noord-Macedonië: Bekende gerechten van de Balkan zijn: *burek* (vlees-, kaas- of groentetaart van bladerdeeg), *lukanci* (zelfgemaakte chorizo-achtige varkensworstjes met paprikaschijfjes), *cevapcici* (de alomtegenwoordige huidloze worst), *raznjici* (spies met gegrilde stukjes varkensvlees), *pljeskavica* (pittige hamburger), *pindzur* (gemalen gebakken paprika met tomaten, aubergine en knoflook) en *pastrmajlija* (pizza met gedroogd vlees). *Spska salata* is een eenvoudige salade met tomaat, ui en komkommer bedekt met geraspte *sirenje* (witte kaas). En *tavče gravče* is een bonenschotel geserveerd in aardewerk. Hoewel er veel variaties zijn, hoort dit laatstgenoemde gerecht in ieder geval met witte bonen, paprika, uien en vlees als spek bereid te worden. Uit eten gaan is in Noord-Macedonië goedkoop, je bent voor een goede maaltijd vrijwel nooit meer dan € 10 kwijt.

Drinken in Noord-Macedonïe: Kraanwater is licht gechloreerd, dit kun je duidelijk ruiken en proeven. Veel mensen vinden dit water dan ook vies om te drinken en geven de voorkeur aan mineraalwater dat in Noord-Macedonië alom te koop is. Behalve koffie, thee en frisdrank is bier goed verkrijgbaar. Het bekendste lokale bier in Noord-Macedonië is *Skopsko* ('uit Skopje'), een blond lagerbier met een alcoholgehalte van 4,9%

De meest gedronken alcoholische dranken in Noord-Macedonië zijn wijn en raki. De raki wordt vaak zelf gestookt waardoor de smaak op diverse plekken vaak nogal afwijkt. In Noord-Macedonië wordt op kleine schaal rode en witte wijn geproduceerd. Deze wijn is goed van kwaliteit en wordt in veel restaurants geschonken. Dé nationale sterkedrank van Noord-Macedonië heet *pálinka*, en wordt meestal gestookt van druiven, pruimen, abrikozen of appels.

Feestdagen

Noord-Macedonië kent verschillende feestdagen: Nieuwjaarsdag (1 januari), Orthodox Kerstmis (7 januari), Orthodox Nieuwjaar (14 januari), Heiligen Cyrillus en Methodius (24 mei), Ilinden opstand (2 augustus, de herdenking van de Macedonische opstand van 1903 tegen het Turks-Ottomaanse Rijk, ook wel Dag van de Republiek genoemd), Orthodox Maria Tenhemelopneming (28 augustus), Onafhankelijkheidsdag (8 september), Dag van de Revolutie (23 oktober) en St. Kliment Ohridski (8 december).

Heiligen Cyrillus en Methodius: Dit is een officiële nationale feestdag (vrije dag) in Noord-Macedonië. Volgens de Macedonisch-Orthodoxe Kerk is 24 mei de datum van de heiligendag van Cyrillus en Methodius. Dit waren twee christelijke monniken, broers uit Thessaloniki, die zich in de negende eeuw hebben ingezet voor de verspreiding van het christendom in Zuidoost-Europa.

Sint Kliment Ohridski: Op 8 december wordt jaarlijks door de Macedonisch-Orthodoxe Kerk de naamdag van Sint Clemens van Ohrid gevierd. Hij is de beschermheilige van Noord-Macedonië. Clemens was de eerste aartsbisschop van Velitza in Centraal-Macedonië en bevorderde de verkondiging van het evangelie en de verbreiding van de heilige geschriften in de Slavische taal. Sinds 2007 is 'St. Kliment Ohridski' een nationale vrije dag. Er worden verschillende culturele activiteiten georganiseerd en onderscheidingen (Sint Clemens Award) uitgereikt aan mensen die een belangrijke inbreng hebben geleverd op het gebied van kunst, cultuur of sport.

Net als in Nederland en België, zijn er ook feestdagen die niet altijd op dezelfde datum vallen: Orthodox Goede Vrijdag, Orthodox Pasen, Pinksteren en islamitische religieuze feesten zoals het Suikerfeest en de Ramadan. Check voor je op reis gaat goed of deze dagen in tijdens jouw Noord-Macedonië vakantie vallen, aangezien er veel gesloten kan zijn en openbaar vervoer niet zal rijden.

Fooien

Niets is zo ingewikkeld als het geven van een fooi. Ieder land heeft zo zijn eigen gewoonten als het om het geven van fooien gaat. Een fooi is in Noord-Macedonië, net als in Nederland en België, een vrijwillige bijdrage om je blijk van waardering te tonen. Geen verplichting dus.

Als er geen bedieningsgeld of service charge op de rekening staat, dan is in een restaurant een fooi van 5-10% gebruikelijk. Een goede regel is het naar boven afronden van het eindbedrag. Ook bij taxichauffeurs kun je het bedrag naar boven afronden.

De reisbegeleiders, lokale gidsen en chauffeurs die voor Koning Aap werken verwachten een fooi, mits ze hun werk naar voldoening gedaan hebben. Een richtbedrag voor een fooi voor de reisbegeleider is € 1,50 à € 2,00 per reiziger

per dag. Voor de chauffeur is een fooi van € 1,00 per reiziger per dag een mooi richtbedrag.

Land en landschap

Noord-Macedonië (officieel: *Republika e Maqedonisë së Veriut*) ligt op het Balkanschiereiland in het zuidoosten van Europa en heeft een oppervlakte van 25.713 km². Het is daarmee kleiner dan België en Nederland. De republiek heeft alleen landsgrenzen en wordt omsloten door vijf buurlanden: Albanië in het westen, Kosovo en Servië aan de noordzijde, Bulgarije in het oosten en Griekenland aan de zuidkant. Noord-Macedonië is kandidaat-lid van de Europese Unie.

De naam 'Noord-Macedonië': In het verleden hoorde Macedonië bij Joegoslavië, maar het land verklaarde zich in 1991 onafhankelijk. Als naam van de zelfstandige republiek Macedonië werd 'Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië' (in het Engels afgekort als FYROM) gebruikt vanwege een geschil met Griekenland over de rechten op de naam Macedonië. Een provincie in Noord-Griekenland heet namelijk eveneens Macedonië. Sinds 2019 heet het land kortweg Noord-Macedonië. Deze nieuwe naam is een compromis na een jarenlange strijd met Griekenland.

Landschap van Noord-Macedonië: Noord-Macedonië heeft een bergachtig landschap met veel bossen. Een derde van het land bestaat uit wouden met loofbomen zoals beuken en eiken. Het hoogste punt van het land, de berg Golem Korab (2753 meter) vind je op de grens met Albanië in het Mavrovo Nationaal Park. De berg Titov Vrv, die geheel in Noord-Macedonië ligt, komt qua hoogte met 2748 meter in de buurt. Er zijn tientallen meren te vinden in Noord-Macedonië. Het bekendst is het fotogenieke en toeristische Ohridmeer, dat met een oppervlakte van bijna 350 km² een van de grootste meren in de Balkan is, en zelfs een van de oudste meren ter wereld. Het Ohridmeer is maar liefst 186 meter diep. Ook Prespa en Dojran zijn bekende meren in Noord-Macedonië. Het Prespameer ligt op het drielandenpunt van Noord-Macedonië, Albanië en Griekenland. In dit meer vind je het enige eiland van het land: Golem Grad.

Religie

Het merendeel van de bevolking in Noord-Macedonië is christelijk, behorend tot de Macedonisch-Orthodoxe Kerk (64% van de bevolking). Veel Slavische Macedoniërs, Serven en een aantal Roma vallen onder deze groep. Daarnaast zijn er enkele andere christelijke stromingen (3%) zoals katholiek (enkele Albanezen met Moeder Theresa als beroemd lid), evangelist of jehova. In Noord-Macedonië zijn zo'n 1000 kerken en kloosters te vinden waarvan 365 kerken in Ohrid. Deze stad heeft een kerk gebouwd voor elke dag van het jaar.

Noord-Macedonië heeft het op drie na hoogste percentage moslims in Europa (33%), na dat van Kosovo (96%), Albanië (59%) en Bosnië en Herzegovina (51%). De meeste moslims zijn Albanezen, Turken of Roma. Het resterende deel van de inwoners hangt een andere religie aan of is ongelovig.

Taal

De officiële talen in Noord-Macedonië zijn het Macedonisch en het Albanees. In voorgaande eeuwen was het Macedonisch, dat tegenwoordig door ongeveer 70% van de bevolking gesproken wordt, sterk gerelateerd aan het Bulgaars. Macedoniërs en Bulgaren kunnen ook nu nog elkaar redelijk goed verstaan ook al spreken ze elkanders taal niet. Toen het voormalige Joegoslavië Macedonië bezette, probeerde men echter het Servisch aan de Macedonische bevolking op te dringen. Momenteel lijkt het Macedonisch dan wat ook meer op het Servisch. Enkele woorden Macedonisch:

- Hallo – *Zdravo*
- Goedemorgen – *Dobru utro*
- Dank je – *Blagodaram*
- Ik versta geen Macedonisch – *Ne razbiram makedonski*
- Hoeveel kost dat? – *Kolku cini?*
- Een, twee, drie – *Eden, dva, tri*

In de toeristische plaatsen kun je met Engels of Duits vaak goed terecht bij mensen die werkzaam zijn in de toeristische sector. Dit geldt over het algemeen niet voor de rest van de bevolking.

Weer en klimaat

Door het gematigd landklimaat dat in Noord-Macedonië heerst, zijn de zomers droog en warm en de winters koud. Het hele jaar door is er kans op neerslag. In de bergen wordt het 's zomers gewoonlijk niet heel erg warm, maar in

lagergelegen gebieden en steden als Ohrid kan de temperatuur makkelijk oplopen naar 35 graden. In de winter valt er sneeuw in de bergen, die soms wel tot in mei of juni op de toppen blijft liggen.

Beste reistijd in Noord-Macedonië: In de zomer is het lekker warm en kun je prima een Noord-Macedonië reis maken. Juli en augustus zijn de maanden van het hoogseizoen. Het toerisme is echter nog niet heel erg ontwikkeld in Noord-Macedonië (maar wel in opkomst), dus ook tijdens het hoogseizoen is het er nog niet bijzonder druk. De maanden mei, juni en september zijn de beste maanden om naar Noord-Macedonië te reizen als je wat actiever wilt zijn. In het voorjaar is de natuur op zijn mooist.

Klimaattabel Noord-Macedonië: De vier cijfers die telkens worden genoemd zijn van links naar rechts: de gemiddelde maximumtemperatuur in graden Celsius, de gemiddelde minimumtemperatuur in graden Celsius, het aantal regendagen per maand en het aantal zonuren per dag.

SKOPJE

Maand	Max T	Min T	Regen	Zon
Januari	3	-5	7	2
Februari	6	-3	7	3
Maart	11	0	8	4
April	16	4	10	6
Mei	21	9	10	7
Juni	25	12	6	8
Juli	27	14	5	9
Augustus	28	13	5	9
September	24	10	5	7
Oktober	17	6	6	5
November	10	1	9	3
December	5	-3	7	2

Adressen

Nederlandse ambassade in Noord-Macedonië
Aminta III (Leninova) 69/71, Skopje 1000
T +38923109250

Ereconsulaat van België in Noord-Macedonië
Boulevard Koco Racin 14/4-3, 1000 Skopje
T +389 2 3136209

Noord-Macedonische ambassade in Nederland
Laan Van Meerdervoort 50 C, 2517AM 's-Gravenhage
T +31 70 427 44 64

Honorair Consulaat van Noord-Macedonië in Nederland
Rijksstraatweg 11, 6574AA Ubbergen

Stevenshof 7, 5109TX 's-Gravenmoer, +31 162 42 76 99
Amsteldijk 103, 1183TH Amstelveen, +31 204 41 72 53

Noord-Macedonische ambassade in België
Wetstraat 38, 1040 Brussel
T +32 2 7345687 of +32 2 7329108

Bagage en kleding

Het makkelijkste is om met een rugzak of weekendtas (met wieltjes) te reizen. Een harde koffer mag ook mee op een rondreis naar Noord-Macedonië, maar deze is vaak moeilijk op te bergen in de bus.

Wat betreft je kleding raden we je aan om praktische kleding mee te nemen die zich makkelijk laat combineren (laag over laag). Het is aan te raden stevige wandelschoenen mee te nemen als je wandeltochten wilt gaan maken. Zelfs in de zomer kan het 's avonds afkoelen, een vestje of dunne trui is dan prettig. De airconditioning in bussen vraagt soms om een extra vest of sjaal.

Zorg ervoor dat je tijdens bezoeken aan kloosters en kerken je knieën en schouders bedekt. Als dames bij bezoek aan een kerk of klooster een hoofddoek dragen zal dit teken van respect zeker worden gewaardeerd. In een moskee dienen vrouwen altijd een hoofddoek te dragen.

Denk bij het samenstellen van je bagage verder aan bijvoorbeeld: zaklamp, navulbare waterfles, reisgids, pet, voldoende fotomateriaal, medicijnen, toiletartikelen en zonnebrandmiddel.

Communicatie

Noord-Macedonië behoort niet tot de EU en daardoor worden er *roaming*kosten in rekening gebracht als je wilt bellen, sms-en en internetten. Vraag je provider naar de voorwaarden. Of **kijk hier** voor meer informatie. De landencode van Noord-Macedonië is +389, die van Nederland is +31 en van Belgie +32.

Internet in Noord-Macedonië: In grotere plaatsen in Noord-Macedonië is 3G of 4G meestal aanwezig. Als je je echter buiten het bewoonde gebied begeeft heb je vaak geen enkele internetverbinding meer. Gelukkig hebben de meeste restaurants, hotels en bars gratis internet. Vaak kun je daar gratis gebruik van maken. Als het versleuteld is moet je de code even vragen aan het aanwezige personeel.

Handige app: Om niet te verdwalen kun je thuis op voorhand de app Maps.Me downloaden. Hiermee kun je offline plattegronden van Noord-Macedonië gebruiken.

Elektriciteit

Het voltage in Noord-Macedonië is 230 Volt en de frequentie is 50 Hz. Je hebt voor een rondreis door Noord-Macedonië geen reisstekker nodig als je in Nederland of België woont. Apparaten uit Nederland en België zouden dus moeiteloos ingeplugd moeten kunnen worden in de Noord-Macedonische wandcontactdozen. **Kijk hier** als je wilt zien wat voor stopcontact en stekkers in Noord-Macedonië gebruikelijk zijn.

Fotografie

Niet alle Noord-Macedoniërs stellen het op prijs om gefotografeerd te worden. Wil je mensen fotograferen, vraag dan eerst om toestemming. Houd er rekening mee dat er geweigerd kan worden en respecteer dit. In sommige gevallen zullen ze om een kleine fooi vragen.

Het is zo goed als overal toegestaan om te fotograferen in Noord-Macedonië. In de buurt van militaire instanties, vliegvelden, grensovergangen of andere veiligheidsgevoelige plaatsen is het echter meestal niet toegestaan om te fotograferen. Als je mensen op de foto wil zetten dan is het wel zo beleefd om eerst te vragen of ze hier toestemming voor geven. In bijna alle orthodoxe kerken en in verschillende musea is het verboden om foto's te maken. Dit staat bij de meeste kerken en musea duidelijk aangegeven op een bord bij de ingang. Onderdelen voor digitale camera's, zoals accu's, oplaadapparatuur en geheugenkaartjes zijn in Noord-Macedonië vrijwel overal verkrijgbaar

Geldzaken

De valuta op Noord-Macedonië is de *denar* (MKD). Voor de dagkoers van de *denar* kun je kijken op oanda.com. Op veel plaatsen in Noord-Macedonië kun je ook met de euro betalen, maar realiseer je dat je in de meeste gevallen duurder uit bent als wanneer je met *denars* betaalt.

Pinnen en wisselen in Noord-Macedonië: Pinnen kun je bij de grotere plaatsen bij pinautomaten met het Maestro- of Cirruslogo. Ga je het binnenland in, zorg dan dat je voor de zekerheid voldoende cash bij je hebt. Je kunt bij banken en wisselkantoren geld omwisselen. Soms is het ook mogelijk om geld te wisselen in hotels, maar houd er dan rekening mee dat dit dan vaak tegen een minder gunstige wisselkoers is.

Creditcard in Noord-Macedonië: Betalen met je pinpas en/of creditcard is niet erg gebruikelijk in Noord-Macedonië.

Prijsniveau in Noord-Macedonië: Noord-Macedonië heeft een relatief laag prijsniveau vergeleken met Nederland en België. In het hoogseizoen in de toeristische gebieden kunnen de verschillen kleiner zijn, maar over het algemeen is het leven dus een stuk goedkoper dan bij ons.

Zakgeld: Het door ons geadviseerde zakgeld is een minimumbedrag voor je maaltijden, niet-alcoholische drankjes, optionele excursies, entreegelden en fooien. Het bedrag dat je uiteindelijk uitgeeft hangt natuurlijk sterk af van je eigen uitgavenpatroon, souvenirs zijn mede daarom niet inbegrepen.

Gezondheid

Aangezien wij niet medisch geschoold zijn, mogen wij geen advies geven over vaccinaties. Wij adviseren je op voorhand goed te laten informeren over de eventuele benodigde vaccinaties. Dit kan onder andere bij onze partner Thuisvaccinatie.nl. Zorg er ook voor dat je een goede reisverzekering hebt afgesloten voordat je dat op reis gaat voor het geval je een ongeluk krijgt of ziek wordt tijdens de reis en je naar een ziekenhuis moet.

Vaccineren bij je thuis! Bij veel reizen die we aanbieden zijn inentingen tegen de belangrijkste ziekten noodzakelijk. Niet het meest leuke deel van je reisvoorbereiding maar wel onvermijdelijk. Koning Aap heeft in samenwerking met Thuisvaccinatie.nl een oplossing gevonden voor deze vaak tijdrovende klus. In plaats van dat jij naar de GGD of huisarts moet gaan, komt een huisarts bij je thuis op het moment dat het jou schikt om de benodigde inentingen te zetten.
Thuisvaccinatie.nl is een landelijk werkend vaccinatiecentrum (enkel in Nederland). Als je minstens 4 weken voor vertrek contact met hen opneemt, garanderen we dat je gebruik kunt maken van deze unieke service. Een handig alternatief voor de GGD! Maak hier een afspraak voor jouw vaccinaties.

Reisapotheek voor Noord-Macedonië: Neem een kleine reisapotheek mee op je Noord-Macedonië rondreis met o.a. jodium, pleisters en middelen tegen koorts, diarree, verstopping, insectenbeten, zonnebrand en eventueel een middel tegen reisziekte. Denk ook aan een tekentang, thermometer (onbreekbaar), ORS (Oral Rehydration Salts, tegen uitdroging) en vitaminetabletten. Neem voor hygiëne op reis o.a. een flesje desinfecteergel en ontsmettingsdoekjes mee, altijd fijn als er onderweg geen water en zeep in de buurt zijn.

Europees Medisch Paspoort: Handig om mee te nemen op je rondreis door Noord-Macedonië is het Europees Medisch Paspoort, een document waarmee je in urgente situaties veel problemen kan voorkomen. Het paspoort is opgesteld in elf talen, waardoor de hulpverlener (in het buitenland) eenvoudig de gegevens van de patiënt, zijn of haar ziekten, aandoeningen en medicijngebruik kan opzoeken. Ook is vermeld wie de behandelende arts is en wie er in dringende gevallen gewaarschuwd kan worden. Het Medisch Paspoort is onder andere verkrijgbaar bij huisarts, apotheek en GGD.

Openingstijden

Winkels: Openingstijden van winkels variëren. De meeste winkels in Noord-Macedonië zijn van maandag tot en met vrijdag geopend van 8.00 tot 20.00 uur en op zaterdag van 08.00 tot 15.00 uur. In de hete zomermaanden sluiten sommige zaken vroeg in de middag en gaan vanaf 15.00 of 16.00 uur weer open tot in de avond. In de zomermaanden zijn winkels op zaterdag vaak wel langer geopend.

Banken en postkantoren: Openbare gebouwen en banken zijn vaak van maandag tot en met vrijdag geopend van 8.00 uur tot 16.00 uur. De meeste postkantoren zijn op werkdagen geopend van 8.00 uur tot 20.00 uur. In grotere steden en toeristische plaatsen zijn de kantoren vaak ook op zaterdag en zondag geopend. Soms sluiten openbare

gebouwen een of twee uur voor de lunch.

Reisdocumenten

Internationaal paspoort of identiteitskaart (ID-kaart):
Wij adviseren je om op reis te gaan met een internationaal paspoort of identiteitskaart dat bij terugkeer van je reis nog minimaal zes maanden geldig is.

Visum:
Voor deze bestemming is er voor reizigers met een Nederlandse of Belgische nationaliteit geen visum nodig.

Als je afwijkend reist van de groepsreis raden wij je aan om je goed te laten informeren over of je een visum nodig hebt. Onze partner Traveldocs helpt je graag verder en is telefonisch bereikbaar via +31 (0) 23 2210004. Traveldocs is een gespecialiseerde visumdienst voor Nederland (voor Nederlandse paspoorthouders) en België (voor Belgische paspoorthouders).

Kijk op de website van Traveldocs voor meer informatie:
- Nederlandse reizigers bezoeken: visum-legalisatie.nl/koningaap-nl
- Belgische reizigers bezoeken: visum-legalisatie.nl/koningaap-be

Reizigers die niet beschikken over de Nederlandse of Belgische nationaliteit, dienen zelf contact op te nemen met de betreffende ambassade(s) en hun eventuele visum te regelen.

Reizigers met meereizende kinderen onder de 18 jaar dienen zelf bij de betreffende ambassade te infomeren naar eventuele aanvullende toelatingseisen.

Tijdsverschil
Er is geen tijdsverschil tussen Noord-Macedonië, Nederland en België. De zomertijd loopt in Noord-Macedonië gelijk aan die van de Benelux.

Veiligheid
Noord-Macedonië is een veilig land om in te reizen. Houd uiteraard wel rekening met de normale veiligheidsregels, laat waardevolle spullen niet slingeren en pas op voor zakkenrollers in de grotere plaatsen. Af en toe zijn er spanningen tussen de Albanese en de Macedonische bevolking, maar als toerist zul je hier weinig van meekrijgen.

Reisadviezen voor Noord-Macedonië: Actuele informatie over de veiligheid vind je op nederlandwereldwijd.nl of op diplomatie.belgium.be. Nederlanders kunnen in geval van nood 24/7 bellen met het contactcenter van Buitenlandse Zaken, telefoon +31 247 247 247. Ook via het Twitteraccount @247BZ of de 24/7 BZ Reisapp kun je direct contact opnemen met het contactcenter.

Het algemene alarmnummer voor politie, brandweer en ambulance is in Noord-Macedonië 112.

Servië

Bevolking
Servië telt ongeveer 6,9 miljoen inwoners (exclusief Kosovo). De Serven zijn met 83% veruit de grootste bevolkingsgroep. In het noorden woont een grote minderheid van etnische Hongaren. Ook wonen er mensen uit andere republieken van voormalig Joegoslavië zoals Bosniërs en Kroaten. De rest van de bevolking bestaat uit onder andere Albanezen, Roemenen, Bulgaren, Slowaken en Roma.

In het midden en noorden van Servië bevinden zich de meeste grote steden. De hoofdstad Belgrado is met circa 1,2 miljoen inwoners de grootste stad van het land. Andere grote steden met meer dan 100.000 inwoners zijn Novi Sad, Niš, Kragujevac en Subotica.

Cultuur

Servië ligt al eeuwenlang in de overgangszone tussen oost en west. Eerst tussen het Byzantijnse en het Romeinse rijk, daarna tussen het Ottomaanse Rijk en het christelijke westen. Zelfs in de communistische periode bevond de regio zich ergens tussen het Warschaupact en het NAVO pact. Het resultaat van deze centrale geografische ligging is een samenleving met invloeden van verschillende culturen, volkeren en godsdiensten.

Buitenlandse bezoekers ervaren meestal al snel de gastvrijheid en hartelijkheid van de Servische bevolking. Bij het introduceren of een eerste ontmoeting wordt de rechterhand geschud. Bij volgende ontmoetingen is het gebruikelijk dat je elkaar drie keer op de wang kust. Als je in gesprek met locals gaat zal ongetwijfeld het traumatische verleden ter sprake komen. Veel bewoners van voormalig Joegoslavië hebben meerdere oorlogen overleefd, sommigen hebben er erg onder geleden. Dat hoor je ook terug in de volksmuziek die zowel blij als melancholisch klinkt.

Cultureel erfgoed in Servië: Het Servisch cultureel erfgoed omvat tal van roerende en onroerende culturele goederen. Er zijn historische, religieuze en culturele bouwwerken, archeologische vindplaatsen en opgravingen, diverse kunstwerken, manuscripten en boeken. UNESCO heeft de volgende locaties toegevoegd aan zijn Werelderfgoedlijst: het Servisch-orthodoxe Studenicaklooster, Stari Ras (forten, kerken en kloosters), het Sopoćaniklooster, Stećci in West-Servië (begraafplaatsen met middeleeuwse grafstenen) en het laat-Romeinse versterkte paleis Gamzigrad-Romuliana.

Folklore in Servië: Etnische klederdracht behoort eveneens tot het culturele erfgoed van Servië. Al eeuwenlang is kleding gebruikt om klasse, etniciteit, sociale en professionele status aan te duiden. Vooral de bewaarde collecties kledingstukken (mannenkleren, maar toch vooral vrouwenkledij) uit de 19de en de eerste decennia van de 20ste eeuw kenmerken zich door een grote verscheidenheid aan vormen, ornamenten en kleuren. In de kleding werd door de makers ook individuele vaardigheden gebaseerd op erfgoed en traditie gedemonstreerd. Tegenwoordig wordt de traditionele klederdracht alleen nog gedragen door sommige ouderen op het platteland, of tijdens speciale evenementen zoals etnische festivals, op religieuze en nationale feestdagen, tijdens bruiloften, bij toeristische attracties en door dansgroepen die traditioneel dansen.

Eten en drinken

Eten in Servië: Serviërs zijn vaak echte Bourgondiërs, ze genieten van rijk en smakelijk eten. Gewoonlijk wordt er in Servië driemaal per dag gegeten, waarbij de lunch de belangrijkste maaltijd is. De lunch bestaat vaak uit meerdere gangen.

De keuken van de Balkan, en dan vooral de landen van het voormalige Joegoslavië, kenmerkt zich vooral door een enorme variatie en het veelvuldig gebruik van kruiden. Het gebied staat vooral bekend om de paprika, zure room en gerookt spek. Veel gerechten komen van de gril. Bekende Balkangerechten zijn: *burek* (deeggerecht met gehakt of kaas), *lukanci* (zelfgemaakte chorizo-achtige varkensworstjes met paprikaschijfjes) en *raznjici* (spies met gegrilde stukjes varkensvlees).

Servië is bekend om zijn gegrilde vleesgerechten. Regionale keukens variëren van pittige Hongaarse goulash tot Turkse kebabs. Ben je vegetariër, vraag dan om *posna hrana* ('vleesloos eten'). Bekend is ook de Servische bonensoep. In Servië ontkom je niet aan *kajmak* (romig zuivelproduct, vergelijkbaar met zure room), dit wordt op alles geserveerd van brood tot hamburgers. De nationale gerechten van Servië omvatten *pljeskavica* (een pittige hamburger van rund- of varkensvlees), *ćevapi* (gegrild gehakt vlees) en *Karađorđeva šnicla* (schnitzel).

Door zijn vruchtbare grond is Servië rijk aan groente, fruit en andere natuurproducten zoals honing. Zo is het land bijvoorbeeld een van de grootste exporteurs van frambozen ter wereld. Het is dan ook logisch dat Serviërs gewend zijn hier volop gebruik van te maken. Gedurende de oogsttijd legt iedereen een voorraadje aan en bereiden families typisch Servische gerechten en dranken. Langs de weg zie je dan kraampjes met de verse oogst, zoals aubergines, bonen en paprika's. Behalve al dat fruit en al die groenten vormt (witte) kaas een belangrijk onderdeel van de Servische keuken.

Drinken in Servië: Koffie is de meest geconsumeerde niet-alcoholische drank in Servië. Vaak is dat Turkse koffie, soms ingeschonken vanuit traditionele kannetjes. Wil je liever geen koffieprut onder in je kopje, vraag dan om een Nescafé, espresso of cappuccino. Ook is thee verkrijgbaar, hoewel kruidenthee in Servië eerder als medicijn wordt gebruikt dan als drank. Het mineraalwater *Knjaz Milos* wordt beschouwd als nationaal merk. Een aantal merken fruitsap wordt lokaal geproduceerd. *Rakija* (brandewijn) is in Servië een algemene term voor gedestilleerde dranken die zijn gemaakt van fruit. Relatief veel mensen brouwen hun eigen *rakija*. Wie van sterk gedestilleerd houdt kan proeven van dé nationale drank *slivovitsj*, brandewijn gemaakt van pruimen. Maar wees voorzichtig, het

alcoholpercentage bedraagt vaak meer dan 50%. Ook bier wordt veel gedronken, er zijn in Servië wel 14 brouwerijen. Hoewel het land flink wat wijngaarden telt heeft Servië nog steeds weinig internationale erkenning als wijnproducent. Proosten doe je door glazen te klinken, oogcontact te maken en luid te verklaren "*Živeli*".

Feestdagen en festivals

Dit zijn de officiële feestdagen in Servië waarop bijna iedereen vrij is: 1 januari (Nieuwjaarsdag); 2 januari; 7 januari (orthodoxe Kerstdag, *Božic*); 15 en 16 februari (Dagen van de Republiek Servië, *Sretenje*); 1 en 2 mei (Dagen van de Arbeid, *Praznik Rada*); 11 november (Dag van de Vrede Eerste Wereldoorlog, net als in België en Frankrijk, *Dan Primirja*). Ook orthodox Pasen heeft vrije dagen, maar die verschillen van jaar tot jaar.

Festivals in Servië: Jaarlijks vinden er evenementen en festivals plaats in Servië, het zijn belangrijke publiekstrekkers voor het land. Het festivalseizoen, met bijvoorbeeld traditionele wijnfeesten, bierfestivals en eigentijdse popfestivals, vindt plaats in de zomer. Zo is het *Exit Festival* in de stad Novi Sad, met muziekstijlen die variëren van hiphop en dance tot reggae en jazz, ondertussen uitgegroeid tot Europa's grootste, internationale popfestival. Een ander belangrijk muziekfestival is in Nis, waar jaarlijks in de zomer het *Nisville Jazzfestival* wordt georganiseerd. Ook het *Guca Festival* is noemenswaardig. Het wordt jaarlijks gehouden in augustus en is geschikt voor mensen die geïnteresseerd zijn in traditionele Servische muziek. In het dorpje Guca wordt dan gestreden om de 'gouden trompet' en goed gefeest. Denk aan marktkraampjes op allerlei plekken, traditionele voorstellingen, straatmuzikanten en dansende mensen.

Fooien

Net als in Nederland en België is een fooi in Servië een blijk van waardering voor goede service, maar geen verplichting. Meestal is een fooi bij een restaurant in Servië op de rekening inbegrepen. Is de fooi niet inbegrepen, dan is 10% gebruikelijk. Bij taxichauffeurs kun je het bedrag afronden.

De reisbegeleiders, lokale gidsen en chauffeurs die voor Koning Aap werken verwachten een fooi, mits ze hun werk naar voldoening gedaan hebben. Een richtbedrag voor je reisbegeleider is € 2,00 à € 3,00 per reiziger per dag.

Voor de chauffeur is een fooi van € 1,00 à € 1,50 per reiziger per dag eveneens een mooi richtbedrag, mits ze hun werk naar voldoening gedaan hebben.

Land en landschap

De republiek Servië (*Republika Srbija*) ligt in het zuidoosten van Europa en wordt aan alle zijden door land omgeven, er zijn geen grenzen met de zee. Servië heeft nogal wat buurlanden: Noord-Macedonië, Albanië, Montenegro, Bosnië en Herzegovina, Kroatië, Hongarije, Roemenië en Bulgarije. De hoofdstad van Servië is Belgrado (in het Servisch: *Beograd*).

De autonome Servische provincie Kosovo heeft in 2008 eenzijdig de onafhankelijkheid uitgeroepen maar wordt internationaal niet algemeen erkend. Tientallen landen erkennen Kosovo inmiddels wel als zelfstandige staat, waaronder Nederland en België. Servië erkent de onafhankelijkheid van Kosovo echter niet. Servië heeft (zonder Kosovo) een oppervlakte van 77.474 km². Ter vergelijk: Nederland heeft een oppervlakte van 41.543 km² en België van 30.689 km². Servië is dus groter dan België en Nederland tezamen.

Servië was lange tijd onderdeel van het Ottomaanse Rijk, maar werd in het eind van de 19de eeuw voor korte tijd onafhankelijk. In 1919 werd het land onderdeel van Joegoslavië, dat eerst een koninkrijk was en na de Tweede Wereldoorlog een socialistische dictatuur werd onder de leider Tito. In de jaren 90 viel Joegoslavië langzaam uiteen totdat alleen Servië en Montenegro overbleven. In 2006 viel het land uiteen en werden Servië en Montenegro aparte landen. Servië wordt vaak gezien als de ‘opvolger’ van Joegoslavië.

Het noorden van Servië ligt op de Pannonische vlakte, een regio die Vojvodina heet en vooral uit graanvelden bestaat. Het midden van het land is heuvelachtig en kent meer bos. De hogere berggebieden vind je in het zuiden van Servië. De hoogste top is de Midžor (2169 meter). Servië heeft een vrij beperkt wegennet van hoofdwegen, dat alleen de grootste plaatsen verbindt. Kleinere plaatsen kunnen vaak alleen via secundaire wegen bereikt worden.

Servië heeft geen kustlijn en is afhankelijk van de rivieren die uitmonden in de Zwarte Zee of de Adriatische Zee. Ook verbinden de rivieren Servië met het noorden en westen van Europa. Ze dienen voor het transport, het opwekken van

energie en watergebruik. De belangrijkste rivier van Servië is de Donau die bijna 600 kilometer door Servisch grondgebied stroomt. Andere belangrijke rivieren zijn de Zapadna Morava en de Juzna Morava. Daarnaast heeft Servië veel meren en stuwmeren. De stuwmeren zorgen voor het opwekken van energie door middel van waterkracht. Van de vele stuwmeren is de IJzeren Poort in het oosten van Servië het grootst (253 km²).

Godsdienst

De christelijke Servisch-orthodoxe Kerk, opgericht in 1219, vormt de grootste geloofsgemeenschap in Servië met 85%. Je vindt verspreid door het land veel orthodoxe kloosters en kerken. Het grootste Servisch-orthodoxe kerkgebouw in de wereld en tevens het grootste orthodoxe kerkgebouw ter wereld is de Kathedraal van de Heilige Sava in Belgrado. Sint Sava is de stichter van de Servisch-orthodoxe Kerk. Hij is een van de belangrijkste heiligen in Servië en tevens de patroonheilige van onderwijs en geneeskunde. Zijn gedenkdag is 27 januari, die ook als de 'Dag van de Spiritualiteit' wordt gevierd. Het is geen officiële vrije dag.

Na de Servisch-orthodoxen volgen de geloofsgemeenschappen van rooms-katholieken met 5,5%, moslims met 3,2% en protestanten met 1,1%.

Taal

De taal van Servië is het Servisch. Het geschreven Servisch gebruikt zowel een gewoon Latijns alfabet als een Cyrillisch alfabet. Daarnaast zijn er delen van het land waar Albanees, Hongaars, Roemeens en Bulgaars wordt gesproken. In hotels en restaurants wordt vaak goed Engels gesproken.

Enkele Servische woorden:
Ja = *da*
Nee = *ne*
Goedemorgen = *dobre jutro*
Goedemiddag = *dobar dan*
Goedenavond = *dobro veče*
Dank je wel = *hvala vam*

Weer en klimaat

Het klimaat van Servië lijkt wellicht op het patroon van een landklimaat of continentaal klimaat, maar omdat er voldoende invloed is van de Middellandse Zee mag je in Servië toch spreken van een gematigd zeeklimaat. Zo zorgt de aanwezigheid van de zee in de wintermaanden (december tot en met februari) ervoor dat de afkoeling van het land geremd wordt. In de zomermaanden (juni, juli en augustus) kan de zee juist een afkoelend effect hebben, waardoor de vorming van extreme hitte veelal voorkomen wordt.

Beste reistijd voor Servië: Voor een rondreis Servië kent de periode van mei tot en met september de beste reistijd.

Klimaattabel Servië: De vier cijfers die telkens worden genoemd zijn van links naar rechts: de gemiddelde maximumtemperatuur in graden Celsius, aantal zonuren per dag, aantal dagen per maand met minimaal 1 mm neerslag en de gemiddelde temperatuur van het zeewater (indien van toepassing).

BELGRADO

Maand	T gem	Zon	Neerslag	T w
Januari	4	2	12	-
Februari	6	3	11	-
Maart	12	5	12	-

April	17	6	12	-
Mei	22	7	13	-
Juni	25	8	12	-
Juli	27	9	9	-
Augustus	27	9	9	-
September	24	7	7	-
Oktober	18	5	5	-
November	11	3	3	-
December	5	2	2	-

Adressen

Nederlandse Ambassade in Servië
Milentija Popovica 5b, 11070 Belgrado
T +381112023900
I https://www.nederlandwereldwijd.nl

Belgische Ambassade in Servië
Krunska 18, 11000 Belgrado
T +381 11 323 00 16 of in geval van nood: +381 63 468 669
I https://serbia.diplomatie.belgium.be/nl

Servische ambassade in Nederland
Burgemeester Van Karnebeeklaan 19, 2585BA 's-Gravenhage
T +31 70 363 68 00
I http://www.thehague.mfa.gov.rs/

Servische ambassade in België
Boulevard du Regent 53, 1000 Brussel
T +32 2 / 647-2652, 647-5781, 649-6545
I http://brussels.mfa.gov.rs/index.php

Bagage en kleding

Het makkelijkste is om in Servië met een rugzak of weekendtas met wieltjes te reizen. Een harde koffer mag ook mee op een Servië rondreis, maar deze is vooral vaak moeilijk op te bergen in de bus.

Wat betreft je kleding raden we je aan om praktische, luchtige kleding mee te nemen die zich makkelijk laat combineren (laag over laag). Zelfs in de zomer kan het 's avonds afkoelen, een (fleece)trui of vest is dus handig. Wij raden aan stevige wandelschoenen mee te nemen. In religieuze gebouwen geldt vaak een kledingvoorschrift: vrouwen dragen hun rok of broek tot over de knie en de armen zijn geheel bedekt en mannen dragen daar een lange broek en bedekken hun armen tot op de elleboog.

Communicatie
In vrijwel heel Servië is er in hotels en restaurants Wifi. Soms gratis, soms tegen kosten. Servië is geen lid van de Europese Unie. Voor landen buiten de Europese Unie worden voor mobiel internetgebruik roamingkosten in rekening gebracht. Voor de exacte voorwaarden dien je contact op te nemen met je provider. Of kijk hier voor meer informatie: www.bellen.com/bellen-buitenland/roaming-tips

Het internationale landennummer van Servië is: +381. Wil je naar huis bellen? Gebruik dan voor Nederland +31 en voor België +32.

Elektriciteit
De netspanning in Servië is 230 volt. Er worden dezelfde stopcontacten gebruikt als in Nederland en België, je hoeft dus geen wereldstekker mee te nemen. Kijk hier als je wilt zien wat voor stopcontact en stekkers in Servië gebruikelijk zijn.

Fotografie
Wil je personen fotograferen realiseer je dan dat niet iedereen het op prijs om zomaar gefotografeerd te worden. Het wordt zeker gewaardeerd wanneer je het eerst vraagt (je camera laten zien met vragende blik is al voldoende). Je mag in Servië geen luchthavens, militaire installaties, grensovergangen en andere veiligheidsgevoelige objecten fotograferen. Ook fotograferen in kerken en musea is vaak niet toegestaan, maar dat staat meestal aangegeven.

Geldzaken
De munteenheid van Servië is de dinar (RSD). Kijk voor de dagkoers op www.oanda.com. Wissel voor je vertrek Servisch geld weer om of geef het uit. Buiten Servië is de Servische dinar niet of nauwelijks te wisselen.

Pinnen in Servië: Servië heeft voldoende geldautomaten in de grote steden. Bankpassen worden geaccepteerd bij geld- en betaalautomaten met een Cirrus- of Maestrologo. Actuele informatie over geldautomaten in een bepaalde plaats is onder meer te vinden op mastercard.com/atmlocator en visa.com/atmlocator. Er geldt voor bankpassen meestal een bestedingslimiet per dag of per week. De meeste winkels en restaurants aanvaarden buitenlandse creditcards.

Prijsniveau in Servië: Servië wordt over het algemeen niet beschouwd als een duur vakantieland. Prijzen in steden zoals Belgrado, Nis en Novi Sad liggen wel iets hoger dan op het Servische platteland. Grof gezien liggen de prijzen er wat lager dan in Nederland en België.

Zakgeld: Het door ons geadviseerde zakgeld is een minimumbedrag voor je maaltijden, drankjes, optionele excursies, entreegelden, ter plaatse te betalen luchthavenbelastingen en fooien. Het bedrag dat je uiteindelijk uitgeeft hangt natuurlijk sterk af van je eigen uitgavenpatroon, souvenirs zijn mede daarom niet inbegrepen.

Gezondheid
Hoewel inentingen in Servië niet verplicht zijn, worden ze wel aanbevolen. Hoeveel en welke vaccinaties je nodig hebt, hangt af van het soort reis en het gebied dat je bezoekt. Actuele informatie staat op www.lcr.nl, de site van het Landelijk Coördinatiecentrum Reizigersadvisering dat richtlijnen uitgeeft voor vaccinaties en preventie van malaria. In België kun je vergelijkbare informatie krijgen bij het Instituut voor Tropische Geneeskunde in Antwerpen www.wanda.be.

Vaccineren bij je thuis: Bij veel reizen die we aanbieden zijn inentingen tegen de belangrijkste ziekten noodzakelijk. Niet het meest leuke deel van je reisvoorbereiding maar wel onvermijdelijk. Koning Aap heeft in samenwerking met Thuisvaccinatie.nl een oplossing gevonden voor deze vaak tijdrovende klus. In plaats van dat jij naar de GGD of huisarts moet gaan, komt een huisarts bij je thuis op het moment dat het jou schikt om de benodigde inentingen te zetten. Thuisvaccinatie.nl is een landelijk werkend vaccinatiecentrum (enkel in Nederland). Als je minstens 4 weken voor vertrek contact met hen opneemt, garanderen we dat je gebruik kunt maken van deze unieke service. Een handig alternatief voor de GGD! Maak hier een afspraak voor jouw vaccinaties (alleen mogelijk in Nederland).

Reisapotheek voor je reis door Servië: Neem op je rondreis door Servië een kleine reisapotheek mee met daarin o.a. pleisters, ontsmettingsmiddel en middelen tegen koorts, diarree, verstopping, insectenbeten, zonnebrand en

eventueel een middel tegen reisziekte. Denk ook aan een tekentang, thermometer (onbreekbaar), ORS (*Oral Rehydration Salts*, tegen uitdroging) en vitaminetabletten. Voor de hygiëne op reis o.a. een flesje desinfecteergel en ontsmettingsdoekjes.

Europees Medisch Paspoort: Handig om mee te nemen is het Europees Medisch Paspoort, een document waarmee je in urgente situaties veel problemen kan voorkomen. Het paspoort is opgesteld in elf talen, waardoor de hulpverlener (in het buitenland) eenvoudig de gegevens van de patiënt, zijn of haar ziekten, aandoeningen en medicijngebruik kan opzoeken. Ook is vermeld wie de behandelende arts is en wie er in dringende gevallen gewaarschuwd kan worden. Het medisch paspoort is onder andere verkrijgbaar bij huisarts, de Reisdokter, apotheek en GGD.

Goede reisverzekering: In Servië vind je ziekenhuizen in de grotere plaatsen en klinieken en gezondheidsposten op het platteland. Het niveau van de medische zorg is in de meeste landen lager dan in West-Europa. De artsen zijn over het algemeen goed opgeleid, maar het ontbreekt vaak aan faciliteiten, geneesmiddelen en goed opgeleid ondersteunend personeel. Het is belangrijk om een goede reisverzekering af te sluiten. Houd er rekening mee dat mogelijk contant moet worden betaald voor de verlening van medische zorg.

Openingsuren

De openingstijden van winkels in Servië verschillen per plaats. In Belgrado zijn de meeste winkels bijvoorbeeld elke dag open tot 22.00 uur en op zondag een halve dag. De hoofdstad heeft zelfs enkele 24/7 supermarkten.

De meeste banken zijn doordeweeks geopend tot 17.00 uur en op zaterdag tot 13.00 uur. Musea zijn meestal gesloten op maandag. Daarnaast zijn er veel musea die in het weekend slechts beperkt open zijn, bijvoorbeeld alleen ‘s ochtends.

Reisdocumenten

Internationaal paspoort of identiteitskaart (ID-kaart):

Wij adviseren je om op reis te gaan met een internationaal paspoort of identiteitskaart dat bij terugkeer van je reis nog minimaal zes maanden geldig is.

Visum:

Voor deze bestemming is er voor reizigers met een Nederlandse of Belgische nationaliteit **geen** visum nodig.

Als je afwijkend reist van de groepsreis raden wij je aan om je goed te laten informeren over of je een visum nodig hebt. Onze partner Traveldocs helpt je graag verder en is telefonisch bereikbaar via +31 (0) 23 2210004. Traveldocs is een gespecialiseerde visumdienst voor Nederland (voor Nederlandse paspoorthouders) en België (voor Belgische paspoorthouders).

Kijk op de website van Traveldocs voor meer informatie:
- Nederlandse reizigers bezoeken: visum-legalisatie.nl/koningaap-nl
- Belgische reizigers bezoeken: visum-legalisatie.nl/koningaap-be

Reizigers die niet beschikken over de Nederlandse of Belgische nationaliteit, dienen zelf contact op te nemen met de betreffende ambassade(s) en hun eventuele visum te regelen.

Reizigers met meereizende kinderen onder de 18 jaar dienen zelf bij de betreffende ambassade te infomeren naar eventuele aanvullende toelatingseisen.

Tijdsverschil

Er is geen tijdsverschil met Nederland en België. De zomertijd van Servië loopt gelijk aan die van de Benelux.

Veiligheid

Over het algemeen is Servië een veilig land om doorheen te reizen. Net als in elk ander land moet je letten op zakkenrollers. Bewaar waardevolle spullen in de kluis van het hotel (als die beschikbaar is) en neem niet te veel geld mee op zak.

Reisadvies voor Servië: De Nederlandse overheid heeft een website waar je informatie vindt over alle Nederlandse vertegenwoordigingen wereldwijd. Hieronder vallen bijvoorbeeld ambassades en consulaten. Hier vind je ook actuele informatie over je reis naar Servië en de adressen en locaties van de ambassade en de eventuele consulaten in Servië. Kijk voor meer informatie op nederlandwereldwijd.nl. Belgen kunnen kijken op http://diplomatie.belgium.be/nl.

Het landelijke alarmnummer in Servië is 112. Voor de politie bel je 192. Voor de brandweer 193. En voor de ambulance 194.

Slovenië

Bevolking

Slovenië telt ongeveer 2 miljoen inwoners en ongeveer 83 % daarvan bestaat uit Slovenen. Slovenië is relatief dunbevolkt, het land telt 97 inwoners per km². Ter vergelijking: Nederland telt 517 inwoners per km², België telt 376 inwoners per km². De grootste stad van Slovenië is Ljubljana met net geen 3000.000 inwoners.

In het westen, vooral in de kustplaatsen, woont een Italiaanse minderheid (circa 3000 personen), in het uiterste noordoosten woont een Hongaarse minderheid (circa 9000 personen). Deze minderheden zijn de enige erkende en wettelijk beschermde minderheden in Slovenië en hebben een afgevaardigde in de Nationale Assemblee. Andere bevolkingsgroepen zijn Kroaten (2 %), Serven (2%), Bosniërs (1 %) en Macedoniërs.

Cultuur

Slovenië is pas sinds 1991 als een onafhankelijk land, maar van Slovenen als volk is al veel langer sprake. De eerste tekenen van een Sloveense identiteit dateren uit de zestiende eeuw; het eerste boek in de Sloveense taal dateert uit die tijd. Het was vooral dankzij hun gemeenschappelijke cultuur en de Sloveense taal dat de Slovenen zichzelf konden smeden en als natie konden overleven. Voor Slovenen zijn taal en cultuur dan ook eeuwenlang een vervanger geweest voor het ontbreken van een eigen staat. Slovenië is een van de weinige landen waar een ‘Dag van Cultuur’ een nationale feestdag is (8 februari).

Jaarlijks worden in Slovenië tal van culturele evenementen georganiseerd op het gebied van muziek, dans, film en theater. Traditioneel eten en folklore nemen daarbij vaak een belangrijke plek in.

Slovenen zijn vaak een stuk meer gesloten en meer bescheiden in vergelijking met Nederlanders en Belgen. Het sociale leven van de Sloveen speelt zich vooral af in het café of op een terras. De bevolking komt niet vaak bij elkaar over de vloer, maar spreekt liever ergens af voor een drankje. Toch zijn Slovenen zijn van huis uit erg gastvrij, zeker buiten de toeristenoorden. Kijk niet raar op als je bij een Sloveen thuis wordt uitgenodigd voor een alcoholische versnapering of een zelfgemaakt hapje.

De Sloveense bevolking is wereldwijs en het merendeel is goed opgeleid. Slovenen zijn zelf vaak erg kritisch over hun land en gewoontes en benieuwd hoe mensen uit andere landen Slovenië ervaren. Als je in gesprek met locals gaat zal ongetwijfeld het traumatische verleden ter sprake komen. Veel bewoners van Slovenië hebben meerdere oorlogen meegemaakt, sommigen hebben er erg onder geleden. Dat hoor je ook terug in de volksmuziek die zowel blij als melancholisch klinkt.

Eten en drinken

Eten in Slovenië: Gelegen langs oude handelsroutes op het kruispunt waar de Adriatische Zee, de Alpen en het Karpatenbekken (regio met o.a. Hongarije) samenkomen, is de Sloveense keuken beïnvloed door smaken uit diverse windstreken. In de grensstreek met Oostenrijk vind je bijvoorbeeld *apfelstrudel*, grote glazen bier en zuurkool met worst. Aan de kust zijn er juist weer Italiaanse invloeden en veel visgerechten.

Bekende Sloveense nationale specialiteiten zijn bijvoorbeeld: *zlikrofi* (gevulde pasta), *brodet* (rijk gevulde vissoep) en *prsut* (gedroogde ham). De braadworst *kranjska klobasa* is bekend tot ver over de grens. Denk verder aan verse forel, huisgemaakte kazen van de Alpenweiden en verrukkelijke honing.

Drinken in Slovenië: Behalve koffie, thee en frisdrank heeft Slovenië zijn eigen lokale biertjes. Naast de twee grootste Sloveense brouwerijen in Laško en Ljubljana zijn er veel andere kleinere brouwerijen. Slovenië kent ook veel goede

wijnen. Wit of rood, weelderig aromatisch, sterk, vol of licht, droog of zoet? Voor ieders smaak is wel wat te vinden. Water uit de kraan is bijna overal goed te drinken. Twijfel je toch, drink dan fleswater.

Feestdagen

Slovenië heeft gedurende het jaar behoorlijk wat feestdagen. Veel ervan hebben een religieuze oorsprong of hebben te maken met het verleden van Slovenië. De meeste winkels en openbare instantie zijn op die dagen gesloten, maar restaurants en cafés zullen wel geopend zijn.

Nationale feestdagen in Slovenië: 1 en 2 januari (Nieuwjaarsdag); 8 februari (Dag van de Sloveens cultuur); Pasen; 27 april (Dag van het verzet); 1 en 2 mei (Dag van de arbeid); 25 juni (Onafhankelijkheidsdag); 15 augustus (Maria-Hemelvaart); 31 oktober (Reformatie dag); 1 november (Allerheiligen); 26 en 26 december (Kerstmis).

Festivals in Slovenië: Vooral in de maanden juni tot en met september vinden er op veel plaatsen festivals plaats in Slovenië. Deze variëren van folkloristische festivals met traditionele muziek en dans tot hippe dancefeesten.

Fooien

Net als in Nederland en België is een fooi in Slovenië een blijk van waardering voor goede service, maar geen verplichting. Meestal is een fooi bij een restaurant in Slovenië op de rekening inbegrepen. Is de fooi niet inbegrepen, dan is 10% gebruikelijk. Bij taxichauffeurs kun je het bedrag afronden.

De reisbegeleiders, lokale gidsen en chauffeurs die voor Koning Aap werken verwachten een fooi, mits ze hun werk naar voldoening gedaan hebben. Een richtbedrag voor je reisbegeleider is € 2,00 per reiziger per dag.

Voor de chauffeur is een fooi van € 1,00 per reiziger per dag eveneens een mooi richtbedrag, mits ze hun werk naar voldoening gedaan hebben.

Land en landschap

De republiek Slovenië (*Republika Slovenija*) was tot de onafhankelijkheid in 1991 de meest noordelijke deelrepubliek van het voormalige Joegoslavië. De totale oppervlakte van het land bedraagt 20.271 km². Dat is flink kleiner dan België of Nederland. Slovenië is dan ook een van de kleinere Europese landen. Slovenië grenst aan Oostenrijk, Hongarije, Italië en Kroatië en heeft aan de Adriatische Zee een kustlijn van 46 km.

Landschap van Slovenië: Slovenië is over het algemeen bergachtig met toppen boven de 2500 meter in het midden en noordwesten van het land. In het noordwesten liggen de Kamniške Alpen en de Julische Alpen met de hoogste berg van Slovenië, de Triglav (2864 meter). Om deze berg heen ligt het Triglavski Narodni Park. Het oosten van Slovenië wordt steeds vlakker en gaat over in het Karpatenbekken (Pannonische Vlakte), die vooral in Hongarije ligt. In het zuiden en zuidoosten is Slovenië heuvelachtig. Ca. 50% van Slovenië is nog bedekt met bossen.

Het zuid(west)en van het land is beroemd vanwege de talrijke grotten of *jama's* die zich in het daar aanwezige poreuze kalkgesteente gevormd hebben. In dit zogenaamde karstgebied liggen grottenstelsels met stalagmieten en stalactieten die tot de imposantste van de wereld behoren, zo is het complex van Postojna circa 20 kilometer lang.

Ook de meren van Slovenië zijn bewonderenswaardig. Mooi gelegen zijn de meren Bled, Bohinj, de Triglav-meren en de Krn-meren. De langste rivier van het land is de Sava. De kust van Slovenië is rotsachtig en heeft geen natuurlijke zandstranden.

Religie

De meerderheid van de Sloveense bevolking is rooms-katholiek. Ongeveer 70% van de inwoners hangt de leer van Rome aan. De aartsbisschop zetelt in de hoofdstad Ljubljana. Andere christelijke groepen zijn Servisch-orthodoxen, oudkatholieken en Lutheranen. Verder zijn er nog enkele kleine groepen joden en moslims.

Taal

De officiële taal van Slovenië is het Sloveens. Deze taal behoort tot de Slavische talen (net als Kroatisch, Bosnisch, Servisch, Macedonisch en Bulgaars). De Slavische talen hebben behoorlijk wat overeenkomsten en verschillen alleen

op details van elkaar.

Een groot deel van de bevolking is het Engels machtig. Met name mensen die in de toeristische sector werkzaam zijn spreken goed tot zeer goed Engels.

Weer en klimaat

Het grootste deel van het bergachtige Slovenië heeft een landklimaat. Vanwege de ligging ten zuiden van de Alpen valt er relatief veel regen. Het westelijk deel aan de kust heeft een mediterraan klimaat.

Beste reistijd voor Slovenië: De beste reistijd voor een Slovenië rondreis is de periode mei tot en met oktober. De zomer is meestal warm en zonnig. In juli en augustus komt de temperatuur gewoonlijk uit boven de 20° Celsius (en vaak zelfs boven de 30° Celsius). De winter is in Slovenië meestal koud met sneeuw. De temperatuur ligt dan rond het vriespunt.

Klimaattabel Slovenië: De vier cijfers die worden genoemd zijn van links naar rechts: de gemiddelde maximumtemperatuur in graden Celsius, aantal zonuren per dag, aantal dagen per maand met minimaal 1 mm neerslag en de gemiddelde temperatuur van het zeewater (indien van toepassing).

LJUBLJANA

Maand	T max	Zon	Neerslag	T w
Januari	2	2	12	
Februari	6	4	12	
Maart	10	5	13	
April	15	6	15	
Mei	20	7	16	
Juni	23	8	17	
Juli	26	9	15	
Augustus	25	8	15	
September	22	6	12	
Oktober	16	4	12	
November	8	2	13	
December	3	2	12	

Adressen

Nederlandse Ambassade in Slovenië

Palaca Kapitelj, Poljanski nasip 6, 1000 Ljubljana
T +38614201460
I www.nederlandwereldwijd.nl

Belgische Ereconsulaat in Slovenië

C/- ODI Law Firm - Davčna ulica 1, 1000 Ljubljana

Openingstijden: Maandag tot vrijdag van 9.00-12.00 uur en 14.00-16.00 uur.
T +386 59 086 600
E consulate.be@odilaw.com
I https://diplomatie.belgium.be/nl

Buiten de openingstijden kun je contact opnemen met het noodnummer van de Belgische Ambassade in Oostenrijk:
T +43 664 450 92 11 (Noodnummer buiten de openingsuren)

Sloveense Ambassade in Nederland
Anna Paulownastraat 11, 2518BA 's-Gravenhage
T +31 70 310 86 90
I www.haag.veleposlanistvo.si

Sloveense Ambassade in België
Regentlaan 45/46, 1000 Brussel
T +32 2 213 63 37
I www.bruselj.veleposlanistvo.si

Bagage en kleding

Het makkelijkste is om in Slovenië met een rugzak of weekendtas met wieltjes te reizen. Een harde koffer mag ook mee op je Slovenië reizen, maar deze is vooral vaak moeilijk op te bergen in de bus.

Wat betreft je kleding raden we je aan om praktische kleding mee te nemen die zich makkelijk laat combineren (laag over laag). Zelfs in de zomer kan het 's avonds afkoelen. Wij raden aan stevige wandelschoenen mee te nemen voor de wandeltochten die je tijdens je rondreis in Slovenië maakt.

Communicatie

Binnen de Europese Unie worden geen roamingkosten in rekening gebracht. Slovenië behoort tot de EU en daardoor kun je met je smartphone uit je bundel bellen, sms-en en internetten. Vraag je provider naar de voorwaarden. Of kijk hier voor meer informatie: www.bellen.com

Het internationale landennummer van Slovenië is: +386. Wil je naar huis bellen? Gebruik dan voor Nederland +31 en voor België +32.

Internet in Slovenië: Op veel plaatsen zoals in hotels en restaurants, maar ook in de openbare ruimte, is Wi-Fi beschikbaar. Internetcafés worden langzaam iets van het verleden. Houd er rekening mee dat je bijvoorbeeld in bergachtige gebieden niet altijd dekking hebt. Een handige app die je thuis al kunt downloaden is Maps.Me. Met deze app kun je plattegronden downloaden die je vervolgens offline kunt gebruiken.

Elektriciteit

De netspanning in Slovenië is 230 volt. Er worden dezelfde stopcontacten gebruikt als in Nederland en België, je hoeft dus geen wereldstekker mee te nemen. Kijk hier als je wilt zien wat voor stopcontact en stekkers in Slovenië gebruikelijk zijn.

Fotografie

Wil je mensen in fotograferen, vraag dan altijd eerst om toestemming. Oudere mensen of vrouwelijke bouwvakkers worden liever niet gefotografeerd in werkkleding en kunnen soms protesteren tegen je camera. Het gebruik van fototoestel of videocamera in musea en bij bezienswaardigheden is bijna overal toegestaan, maar er moet vaak wel extra voor betaald worden. Flitsen is in kerken en musea meestal niet toegestaan. Het is verboden om strategische objecten zoals bruggen, militaire objecten en grensposten te fotograferen.

Geldzaken

Net zoals in de Benelux is de euro een wettig betaalmiddel in Slovenië. Slovenië heeft voldoende geldautomaten (*bancomat*). Pinpassen (zowel bankpassen als creditcards) worden vrijwel overal geaccepteerd.

Let op: Niet overal in de eurozone is geld opnemen met een bankpas gratis. Exploitanten van geldautomaten mogen per transactie kosten in rekening brengen, zowel een vast bedrag als een percentage. Informeer bij je eigen bank welke geldautomaten kosteloos zijn.

Het door ons geadviseerde zakgeld is een minimumbedrag voor je maaltijden, drankjes, optionele excursies, entreegelden, ter plaatse te betalen luchthavenbelastingen en fooien. Het bedrag dat je uiteindelijk uitgeeft hangt natuurlijk sterk af van je eigen uitgavenpatroon, souvenirs zijn mede daarom niet inbegrepen.

Gezondheid

Hoewel inentingen in Slovenië niet verplicht zijn, worden ze wel aanbevolen. Hoeveel en welke vaccinaties je nodig hebt, hangt af van het soort reis en het gebied dat je bezoekt. Actuele informatie staat op www.lcr.nl, de site van het Landelijk Coördinatiecentrum Reizigersadvisering dat richtlijnen uitgeeft voor vaccinaties en preventie van malaria. In België kun je vergelijkbare informatie krijgen bij het Instituut voor Tropische Geneeskunde in Antwerpen www.wanda.be.

Vaccineren bij je thuis! Bij veel reizen die we aanbieden zijn inentingen tegen de belangrijkste ziekten noodzakelijk. Niet het meest leuke deel van je reisvoorbereiding maar wel onvermijdelijk. Koning Aap heeft in samenwerking met Thuisvaccinatie.nl een oplossing gevonden voor deze vaak tijdrovende klus. In plaats van dat jij naar de GGD of huisarts moet gaan, komt een huisarts bij je thuis op het moment dat het jou schikt om de benodigde inentingen te zetten. Thuisvaccinatie.nl is een landelijk werkend vaccinatiecentrum (enkel in Nederland). Als je minstens 4 weken voor vertrek contact met hen opneemt, garanderen we dat je gebruik kunt maken van deze unieke service. Een handig alternatief voor de GGD! Maak hier een afspraak voor jouw vaccinaties.

Reisapotheek voor je reis naar Slovenië: Neem op je rondreis Slovenië een kleine reisapotheek mee met daarin o.a. pleisters, ontsmettingsmiddel en middelen tegen koorts, diarree, verstopping, insectenbeten, zonnebrand en eventueel een middel tegen reisziekte. Denk ook aan een tekentang, thermometer (onbreekbaar), ORS (*Oral Rehydration Salts*, tegen uitdroging) en vitaminetabletten. Voor de hygiëne op reis o.a. een flesje desinfecteergel en ontsmettingsdoekjes.

Europees Medisch Paspoort: Handig om mee te nemen is het Europees Medisch Paspoort, een document waarmee je in urgente situaties veel problemen kan voorkomen. Het paspoort is opgesteld in elf talen, waardoor de hulpverlener (in het buitenland) eenvoudig de gegevens van de patiënt, zijn of haar ziekten, aandoeningen en medicijngebruik kan opzoeken. Ook is vermeld wie de behandelende arts is en wie er in dringende gevallen gewaarschuwd kan worden. Het medisch paspoort is onder andere verkrijgbaar bij huisarts, de Reisdokter, apotheek en GGD.

Goede reisverzekering: In Slovenië vind je ziekenhuizen in de grotere plaatsen en klinieken en gezondheidsposten op het platteland. Het niveau van de medische zorg is in de meeste landen lager dan in West-Europa. De artsen zijn over het algemeen goed opgeleid, maar het ontbreekt vaak aan faciliteiten, geneesmiddelen en goed opgeleid ondersteunend personeel. Het is belangrijk om een goede reisverzekering af te sluiten. Houd er rekening mee dat mogelijk contant moet worden betaald voor de verlening van medische zorg.

Openingsuren

Winkels, postkantoren en banken zijn gewoonlijk geopend van 08.00 tot 19.00 uur (tussen de middag soms dicht voor lunch), en op zaterdag van 08.00 tot 13.00 uur. De zondag is normaal gesproken de vaste sluitingsdag. Musea hebben gewoonlijk de maandag als vaste sluitingsdag. De overige dagen zijn ze geopend van 10.00 tot 17.00 uur. Van oktober tot april hebben musea vaak kortere openingstijden.

Reisdocumenten

Internationaal paspoort of identiteitskaart (ID-kaart):

Wij adviseren je om op reis te gaan met een internationaal paspoort of identiteitskaart dat bij terugkeer van je reis nog minimaal zes maanden geldig is.

Visum:

Voor deze bestemming is er voor reizigers met een Nederlandse of Belgische nationaliteit geen visum nodig.

Als je afwijkend reist van de groepsreis raden wij je aan om je goed te laten informeren over of je een visum nodig hebt. Onze partner Traveldocs helpt je graag verder en is telefonisch bereikbaar via +31 (0) 23 2210004. Traveldocs is een gespecialiseerde visumdienst voor Nederland (voor Nederlandse paspoorthouders) en België (voor Belgische paspoorthouders).

Kijk op de website van Traveldocs voor meer informatie:

- Nederlandse reizigers bezoeken: visum-legalisatie.nl/koningaap-nl
- Belgische reizigers bezoeken: visum-legalisatie.nl/koningaap-be

Reizigers die niet beschikken over de Nederlandse of Belgische nationaliteit, dienen zelf contact op te nemen met de betreffende ambassade(s) en hun eventuele visum te regelen.

Reizigers met meereizende kinderen onder de 18 jaar dienen zelf bij de betreffende ambassade te infomeren naar eventuele aanvullende toelatingseisen.

Tijdsverschil

Er is geen tijdsverschil met Nederland en België. De zomertijd van Slovenië loopt gelijk aan die van de Benelux.

Veiligheid

Over het algemeen is Slovenië een veilig land om doorheen te reizen. Net als in elk ander land moet je letten op zakkenrollers. Bewaar waardevolle spullen in de kluis van het hotel en neem niet te veel geld mee op zak.

Reisadvies Slovenië: De Nederlandse overheid heeft een website waar je informatie vindt over alle Nederlandse vertegenwoordigingen wereldwijd. Hieronder vallen bijvoorbeeld ambassades en consulaten. Hier vind je ook actuele informatie over je reis naar Slovenië en de adressen en locaties van de ambassade en de eventuele consulaten in Slovenië. Kijk voor meer informatie op nederlandwereldwijd.nl. Belgen kunnen kijken op http://diplomatie.belgium.be.

Het alarmnummer in Slovenië is net als in het overgrote deel van Europa 112.

Montenegro

Bevolking

De bevolking van Montenegro telt iets meer dan 600.000 hoofden. Meer dan 65% van de populatie woont in de steden. De hoofdstad Podgorica is het grootst en heeft ongeveer 170.000 inwoners. De tweede stad is Nikšić met 60.000 inwoners. De voormalige hoofdstad Cetinje heeft slechts 15.000 inwoners. Ongeveer 45 % van de inwoners van het land zijn etnische Montenegrijnen, 28 % zijn Serviërs, 5 % Albanezen en ongeveer 9 % Bosniërs.

Cultuur

Montenegrijnen kennen veel tradities en gebruiken, die ook per regio en stad weer van elkaar verschillen. Gastvrijheid is voor Montenegrijnen heel belangrijk. Hoewel ze in eerste instantie misschien een beetje nors over kunnen komen, zijn het meestal bijzonder vriendelijke en hartelijke mensen. Tijdens een bezoek aan een lokale familie zul je dan ook nooit het huis verlaten voordat er iets te eten en te drinken is aangeboden. Als welkom kunnen bijvoorbeeld *priganice* (een soort oliebolletjes) met honing en een glaasje eigengemaakte *rakija* (jenever) worden aangeboden.

Vooral op het platteland en door de ouderen worden lokale gebruiken, dialecten en eetgewoonten nog vastgehouden, lang leve de folklore! Toch zul je in het dagelijks leven geen Montenegrijnen zien rondlopen in de traditionele klederdracht. Deze wordt bij bepaalde gelegenheden en festiviteiten nog wel uit de kast getrokken. Een ongeschreven regel is dat iedere Montenegrijn een folklore kostuum moet bezitten. In sommige plaatsen worden de inwoners begraven in traditionele klederdracht.

Eten en drinken

Eten in Montenegro: Over het algemeen is het eten in Montenegro erg goed. Er wordt veel gebruik gemaakt van verse ingrediënten. De Montenegrijnse keuken is beïnvloed door andere culturen, maar vooral door de verschillende regio's. Zo vind je aan de kust vooral veel vis, die op verschillende manieren wordt bereid. Denk aan gegrild, gekookt of gebakken. Een veel voorkomende visbereiding aan de kust is met een mengsel van olijfolie met knoflook en peterselie. Dit wordt dan geserveerd met gekookte aardappels en *blitva*, een groente die je wat smaak betreft een beetje met spinazie kunt vergelijken. Aan de kust vind je ook de vissoep *brodet*, een mix van stukken vis, verschillende groenten en olijfolie. Bij de *brodet* wordt vaak *proja* geserveerd, maisbrood gemaakt van maïsgriesmeel. De beste *brodet* schijn je in de Baai van Kotor te vinden.

In het centrale gedeelte van Montenegro vind je veel zoetwatervis uit het Skadarmeer. Karpers, paling en alver vind je eveneens terug met verschillende bereidingswijzen. De bekendste visgerechten in deze regio zijn gerookte karper en gedroogde *ukljeva* (alver). Ze worden vaak geserveerd met gedroogde pruimen, appel en kweepeer.

In de bergen van Durmitor, Sinjajevina en Bjelasica vind je juist veel vleesgerechten met lams- en kalfsvlees. Ook zijn hier veel verschillende kaassoorten te krijgen.

Drinken in Montenegro: Door heel Montenegro maken de inwoners zelf veel vruchtensappen. De meest genuttigde alcoholische dranken in Montenegro zijn wijn, bier en jenever. Montenegrijnse wijn is misschien niet zo bekend maar heeft een prima prijs-kwaliteit verhouding. Het meest verkochte lokale biermerk is *Nikšicko. Medovava* is een jenever (ook bekend als *rakija*) van pruimen of druiven in combinatie met honing.

Feestdagen

De nationale feestdagen van Montenegro zijn als volgt: Nieuwjaarsdag (1 januari), Orthodox Kerstmis (7 en 8 januari), 1 mei (Dag van de Arbeid), 21 mei (Onafhankelijkheidsdag), 13 juli (Dag van de Staat) en 28 augustus (Orthodox Maria Hemelvaart).

Omdat een meerderheid van de bevolking orthodox-christelijk is worden religieuze feestdagen op net wat andere dagen gevierd dan in Nederland en België. Daarom vieren Montenegrijnen Kerstmis bijvoorbeeld op 7 en 8 januari. Alle feestdagen worden meestal twee dagen gevierd, of geven in ieder geval recht op twee vrije werkdagen. Valt de feestdag op zondag? Dan ben je alsnog de eerstvolgende twee werkdagen vrij.

Een deel van de bevolking van Montenegro is moslim, de inwoners die mee doen met de Ramadan vieren ook Suikerfeest en het Offerfeest.

Fooien

Net als in Nederland en België is een fooi in Montenegro een blijk van waardering voor goede service, maar geen verplichting. Meestal is een fooi bij een restaurant in Montenegro op de rekening inbegrepen. Is de fooi niet inbegrepen, dan is 10% gebruikelijk. Bij taxichauffeurs kun je het bedrag afronden.

De reisbegeleiders, lokale gidsen en chauffeurs die voor Koning Aap werken verwachten een fooi, mits ze hun werk naar voldoening gedaan hebben. Een richtbedrag voor je reisbegeleider is € 2,00 à € 3,00 per reiziger per dag.

Voor de chauffeur is een fooi van € 1,00 à € 1,50 per reiziger per dag eveneens een mooi richtbedrag, mits ze hun werk naar voldoening gedaan hebben.

Landschap

Het Balkanland Montenegro heeft een oppervlakte van 13.812 km² en is daarmee een stuk kleiner dan Nederland of België. Hoewel het een relatief klein land is, is het landschap erg gevarieerd. Over het algemeen is Montenegro bergachtig. Iets meer dan 60% van het land ligt boven de 1000 meter. In het oosten en zuidoosten van het Montenegro vind je bergketens, in het zuidwesten een indrukwekkende kustlijn en in het noorden vruchtbare vlakten.

De kust naar het zuiden wordt onderverdeeld in verschillende regio´s. In de Kotor Riviera tref je verschillende soorten stranden met een mediterraan klimaat. De Budva Riviera staat bekend om haar uitgestrekte zandstranden, omzoomd door hoge rotswanden. De Tivat Riviera telt in totaal 17 stranden en drie eilanden voor de kust. De Ulcinj Riviera heeft 18 inhammen en twee schiereilanden Marjan en Mandra, die een subtropisch klimaat hebben.

In het Durmitor Nationaal Park vind je de hoogste bergtop van het land (die geheel in Montenegro ligt): de Bobotov Kuk (2522 meter hoog), maar ook één van de diepste ravijnen van Europa: de Tara-ravijn (1300 meter diep).

Religie

In Montenegro is ruim 75 % van de bevolking christelijk, voornamelijk oosters-orthodox. Ongeveer 4 % van de bevolking is katholiek. Iets minder dan 20 % van de inwoners is islamitisch. Er is geen sprake van extremisme, alle godsdiensten leven in Montenegro over het algemeen prima met elkaar samen.

Taal

In Montenegro spreekt men Montenegrijns, dit is de officiële taal. Deze taal lijkt sterk op het Servisch, Bosnisch en Kroatisch. Vroeger heetten deze talen samen ook Servo-Kroatisch. Langs de kust van Montenegro worden een aantal dialecten gesproken, maar deze sterven langzaam uit. In Montenegro wordt zowel het Latijnse als het cyrillische schrift gebruikt.

Het woord '*Montenegro*' komt overigens uit het Venetiaans en betekent 'zwarte berg'.

Weer en klimaat

Montenegro ligt aan de Adriatische Zee naast Dubrovnik in Kroatië en tegenover Italië. Aan de kust van Montenegro heerst een mediterraan klimaat met zonnige zomers. Het binnenland is bergachtig waardoor de zomers mild zijn, maar in de wintermaanden vaak sneeuw valt. In centraal Montenegro heerst juist weer een landklimaat.

Beste reistijd Montenegro: Voor de rondreizen naar Montenegro en familiereizen Montengro met Koning Aap is de beste reistijd in de maanden mei t/m september. De andere maanden zijn herfst- en winterachtig en kan er veel neerslag vallen.

Klimaattabel Montenegro: De vier cijfers die telkens worden genoemd zijn van links naar rechts: de gemiddelde maximum temperatuur in graden Celsius, aantal zonuren per dag, aantal dagen per maand met minimaal 1 mm neerslag per dag en de gemiddelde temperatuur van het zeewater (indien van toepassing).

BUDVA

Maand	T gem	Zon	Neerslag	T w
Januari	7	4	13	14
Februari	8	4	12	14
Maart	12	5	13	14
April	15	6	13	15
Mei	21	8	12	18
Juni	25	9	11	21
Juli	28	10	7	23
Augustus	28	9	8	25

September	24	8	9	23
Oktober	19	6	10	20
November	13	4	13	17
December	8	3	14	15

Adressen
Montenegro heeft geen ambassade in Nederland. Voor het aanvragen van een visum of andere consulaire zaken kun je terecht bij:

Ambassade van Montenegro in België
Rue du Trône 117, 1050 Brussel
T +32 2 705 28 51
E belgium@mfa.gov.me

Er is geen Nederlandse vertegenwoordiging in Montenegro. Je kunt contact op te nemen met:

Nederlandse ambassade in Belgrado
Milentija Popovica 5b, 11070 Belgrado
T +381 11 202 39 00
E bel@minbuza.nl

Bagage en kleding
Het makkelijkste is om in Montenegro met een rugzak of weekendtas met wieltjes te reizen. Een harde koffer mag ook mee, maar deze is vooral vaak moeilijk op te bergen in de bus.

Wat betreft je kleding raden we je aan om praktische kleding mee te nemen die zich makkelijk laat combineren (laag over laag). Zelfs in de zomer kan het 's avonds afkoelen. Wij raden aan stevige wandelschoenen mee te nemen voor de wandeltochten die je tijdens je rondreis in Montenegro of je Montenegro familiereis maakt.

Communicatie
In Montenegro beschikken veel hotels, restaurants en cafés over wifi. Montenegro is nog geen lid van de Europese Unie en daarom zullen er roamingkosten gerekend worden met internetten op je mobiele telefoon. Vraag je provider naar de voorwaarden. Of kijk hier voor meer informatie.

Het internationale landennummer van Montenegro is +382. Wil je naar huis bellen? Gebruik dan voor Nederland +31 en voor België +32.

Elektriciteit
De netspanning in Montenegro is 230 volt. Er worden dezelfde stopcontacten gebruikt als in Nederland en België, je hoeft dus geen wereldstekker mee te nemen. Kijk hier als je wilt zien wat voor stopcontact en stekkers in Montenegro gebruikelijk zijn.

Fotografie
In Montenegro is het meestal geen probleem om te fotograferen, tenzij er duidelijk staat aangegeven dat dit verboden is. Dit zal je vooral in kloosters en kerken tegenkomen. Als je personen wilt fotograferen, vraag dan altijd eerst netjes om hun toestemming.

Geldzaken
De munteenheid van Montenegro is de euro. Dit is best bijzonder, want Montenegro is nog geen lid van de Europese unie. Naar verwachting wordt Montenegro in de aankomende jaren wel lid van de EU. Er zijn voldoende pinautomaten in Montenegro, meestal is het voordeliger om geld op te nemen met je pinpas dan met je creditcard.

Het door ons geadviseerde zakgeld is een minimumbedrag voor je maaltijden, drankjes, optionele excursies, entreegelden, ter plaatse te betalen luchthavenbelastingen en fooien. Het bedrag dat je uiteindelijk uitgeeft hangt natuurlijk sterk af van je eigen uitgavenpatroon, souvenirs zijn mede daarom niet inbegrepen.

Gezondheid
Hoewel inentingen voor Montenegro niet verplicht zijn, worden ze wel aanbevolen. Hoeveel en welke vaccinaties je nodig hebt, hangt af van het soort reis en het gebied dat je bezoekt. Actuele informatie staat op www.lcr.nl, de site van het Landelijk Coördinatiecentrum Reizigersadvisering dat richtlijnen uitgeeft voor vaccinaties en preventie van malaria. In België kun je vergelijkbare informatie krijgen bij het Instituut voor Tropische Geneeskunde in Antwerpen www.wanda.be.

Vaccineren bij je thuis: Bij veel reizen die we aanbieden zijn inentingen tegen de belangrijkste ziekten noodzakelijk. Niet het meest leuke deel van je reisvoorbereiding maar wel onvermijdelijk. Koning Aap heeft in samenwerking met Thuisvaccinatie.nl een oplossing gevonden voor deze vaak tijdrovende klus. In plaats van dat jij naar de GGD of huisarts moet gaan, komt een huisarts bij je thuis op het moment dat het jou schikt om de benodigde inentingen te zetten. Thuisvaccinatie.nl is een landelijk werkend vaccinatiecentrum (enkel in Nederland). Als je minstens 4 weken voor vertrek contact met hen opneemt, garanderen we dat je gebruik kunt maken van deze unieke service. Een handig alternatief voor de GGD! Maak hier een afspraak voor jouw vaccinaties (alleen mogelijk in Nederland).

Reisapotheek voor Montenegro: Neem op je rondreis Montenegro of je familiereis Montenegro een kleine reisapotheek mee met daarin o.a. jodium, pleisters, sterilon en middelen tegen koorts, diarree, verstopping, insectenbeten, zonnebrand en eventueel een middel tegen reisziekte. Denk ook aan een tekentang, thermometer (onbreekbaar), ORS (Oral Rehydration Salts, tegen uitdroging) en vitaminetabletten. Voor de hygiëne op reis o.a. een flesje desinfecteergel en ontsmettingsdoekjes.

Europees Medisch Paspoort: Handig om mee te nemen is het Europees Medisch Paspoort, een document waarmee je in urgente situaties veel problemen kan voorkomen. Het paspoort is opgesteld in elf talen, waardoor de hulpverlener (in het buitenland) eenvoudig de gegevens van de patiënt, zijn of haar ziekten, aandoeningen en medicijngebruik kan opzoeken. Ook is vermeld wie de behandelende arts is en wie er in dringende gevallen gewaarschuwd kan worden. Het medisch paspoort is onder andere verkrijgbaar bij huisarts, de Reisdokter, apotheek en GGD.

Goede reisverzekering: In Montenegro vind je ziekenhuizen in de grotere plaatsen en klinieken en gezondheidsposten op het platteland. Het niveau van de medische zorg is in de meeste landen lager dan in West-Europa. De artsen zijn over het algemeen goed opgeleid, maar het ontbreekt vaak aan faciliteiten, geneesmiddelen en goed opgeleid ondersteunend personeel. Het is belangrijk om een goede reisverzekering af te sluiten. Houd er rekening mee dat mogelijk contant moet worden betaald voor de verlening van medische zorg.

Openingstijden
Over het algemeen zijn de winkels in Montenegro geopend van 9.00 tot 21.00 uur. Supermarkten en buurtwinkels hebben vaak bredere openingstijden. Ook in toeristische gebieden zijn veel winkels, met name in de zomermaanden, langer geopend.

Reisdocumenten
Internationaal paspoort of identiteitskaart (ID-kaart):
Wij adviseren je om op reis te gaan met een internationaal paspoort of identiteitskaart dat bij terugkeer van je reis nog minimaal zes maanden geldig is.

Visum:
Voor deze bestemming is er voor reizigers met een Nederlandse of Belgische nationaliteit geen visum nodig.

Als je afwijkend reist van de groepsreis raden wij je aan om je goed te laten informeren over of je een visum nodig hebt. Onze partner Traveldocs helpt je graag verder en is telefonisch bereikbaar via +31 (0)23 2210004. Traveldocs is een gespecialiseerde visumdienst voor Nederland (voor Nederlandse paspoorthouders) en België (voor Belgische paspoorthouders).

Kijk op de website van Traveldocs voor meer informatie:
- Nederlandse reizigers bezoeken: visum-legalisatie.nl/koningaap-nl
- Belgische reizigers bezoeken: visum-legalisatie.nl/koningaap-be

Reizigers die niet beschikken over de Nederlandse of Belgische nationaliteit, dienen zelf contact op te nemen met de betreffende ambassade(s) en hun eventuele visum te regelen.

Reizigers met meereizende kinderen onder de 18 jaar dienen zelf bij de betreffende ambassade te infomeren naar eventuele aanvullende toelatingseisen

Tijdsverschil
Er is geen tijdsverschil met Nederland en België. De zomertijd van Montenegro loopt gelijk aan die van de Benelux. Fijn, want dan heb hje op je reis in ieder geval geen *jetlag*!

Veiligheid
Over het algemeen is Montenegro een veilig land om doorheen te reizen. Net als in elk ander land moet je letten op zakkenrollers. Bewaar waardevolle spullen in de kluis van het hotel en neem niet te veel geld mee op zak.

Reisadvies Montenegro: De Nederlandse overheid heeft een website waar je informatie vindt over alle Nederlandse vertegenwoordigingen wereldwijd. Hieronder vallen bijvoorbeeld ambassades en consulaten. Hier vind je ook actuele informatie over je reis naar Montenegro en de adressen en locaties van de ambassade en de eventuele consulaten in Montenegro. Kijk voor meer informatie op www.nederlandwereldwijd.nl. Belgen kunnen kijken op http://diplomatie.belgium.be/nl

Reisdocumenten
Internationaal paspoort of identiteitskaart (ID-kaart):
Wij adviseren je om op reis te gaan met een internationaal paspoort dat bij terugkeer van je reis nog minimaal zes maanden geldig is. Hoewel je officieel met een ID-kaart naar alle landen kunt reizen tijdens de reis, weten we uit ervaring dat het reizen met een ID-kaart voor veel oponthoud en problemen zorgt onderweg.

Visum:
Voor deze bestemmingen is er voor reizigers met een Nederlandse of Belgische nationaliteit **geen** visum nodig.

Als je afwijkend reist van de groepsreis raden wij je aan om je goed te laten informeren over of je een visum nodig hebt. Onze partner Traveldocs helpt je graag verder en is telefonisch bereikbaar via +31 (0)23 22 100 04. Traveldocs is een gespecialiseerde visumdienst voor Nederland (voor Nederlandse paspoorthouders) en België (voor Belgische paspoorthouders).

Kijk op de website van Traveldocs voor meer informatie:
- Nederlandse reizigers bezoeken: visum-legalisatie.nl/koningaap-nl/nl
- Belgische reizigers bezoeken: visum-legalisatie.nl/koningaap-be/nl
Reizigers die niet beschikken over de Nederlandse of Belgische nationaliteit, dienen zelf contact op te nemen met de betreffende ambassade(s) en hun eventuele visum te regelen.

Reizigers met meereizende kinderen onder de 18 jaar dienen zelf bij de betreffende ambassade te infomeren naar eventuele aanvullende toelatingseisen.

Accommodatie en transport
Vervoer

Tijdens onze reis maken we overwegend gebruik van een eigen (mini)bus. Het hebben van een eigen bus heeft veel voordelen in de landen van het voormalig Joegoslavië. Veel bezienswaardigheden liggen niet op de gangbare routes en zouden met openbaar vervoer moeilijk te bezoeken zijn. In verband met de soms complexe regelgeving voor chauffeurs en de soms benodigde visa voor chauffeurs (afhankelijk van nationaliteit) die Kosovo bezoeken, zal er tijdens de reis 2 maal van chauffeur worden gewisseld. De eerste keer vlak voor de grens met Kosovo. De chauffeur die de groep door Kosovo rijdt zal vervolgens weer worden vervangen bij aankomst in Ohrid in Noord-Macedonië.

De transfers van en naar de luchthaven zijn inbegrepen bij de reissom. Indien je kiest voor het landarrangement, zijn de transfers van en naar de luchthaven niet inclusief.

Reisafstanden
Ljubljana Airport naar Ljublana: 52 km/ 1 uur
Ljubljana naar Zagreb: 143 km/ 2 uur
Zagreb naar Bihac via Plitvice Nationaal Park: 155 km/ 2 uur en 45 minuten
Bihac naar Travnik via Cardaklije en Jajce: 217 km/ 3 uur en 45 minuten
Travnik naar Sarajevo via Visoko: 157 km/ 2 uur en 45 minuten
Sarajevo naar Mostar via Konjic: 130 km/ 2 uur en 30 minuten
Mostar naar Dubrovnik via Blagaj: 138 km/ 2 uur en 30 minuten
Dubrovnik naar Budva via Herceg Novi en Kotor: 150 km/ 3 uur
Budva naar Kolasin via Cetine: 146 km/ 2 uur en 45 minuten
Kolasin naar Pristina: 230 km/ 4 uur en 45 minuten
Pristina naar Prizren: 85 km / 1 uur en 30 minuten
Prizren naar Tetovo: 133 km/ 2 uur en 15 minuten
Tetovo naar Ohrid: 133 km/ 2 uur en 10 minuten
Ohrid naar Skopje via Sveti Jovan Bigorski: 254 km/ 3 uur en 40 minuten
Skopje naar Nis: 212 km/ 2 uur en 30 minuten
Nis naar Belgrado: 238 km/ 2 uur en 45 minuten
NB: De genoemde reisduur per dag is uiteraard bij benadering. Houd er rekening dat de kwaliteit van het wegdek in de verschillende landen van het voormalige Joegoslavië kan verschillen. Vertragingen liggen altijd op de loer.

Accommodatie
Bij de selectie van onze hotels hebben we met name gelet op locatie, hygiëne en sfeer. In de hotels hebben we de beschikking over één- en tweepersoonskamers. Je verblijft hier op basis van logies met ontbijt.

Deelnemers die zich individueel inschrijven delen een kamer met een andere deelnemer. We houden er uiteraard rekening mee dat je bij iemand op de kamer komt van hetzelfde geslacht.

Kamer op indeling & verwachtingen
Kies je voor een kamer *op indeling*, dan deel je een kamer met een deelnemer van hetzelfde geslacht zoals vermeld in het paspoort. We begrijpen dat dit niet altijd overeenkomt met iemands identiteit. Geldt dit voor jou, neem dan gerust contact met ons op, dan denken we met je mee.

Een kamer delen vraagt om wederzijds respect en rekening houden met elkaar. Weet je dat je snurkt, laat opblijft, 's nachts vaak uit bed moet of behoefte hebt aan meer privacy? Dan raden we aan een 1-persoonskamer te boeken (tegen toeslag).

Wijzigingen van kamergenoot zijn tijdens de reis alleen mogelijk in overleg met de reisbegeleider en met instemming van alle betrokkenen. Bij problemen is de reisbegeleider het eerste aanspreekpunt. Kan er geen oplossing worden gevonden en is één reiziger verantwoordelijk voor de overlast, dan dient deze een 1-persoonskamer te boeken en de extra kosten zelf te dragen.

Let op: binnen een maand voor vertrek of bij beperkte beschikbaarheid is een 1-persoonskamer op aanvraag.

1-persoonskamer
Je kunt er bij boeking voor kiezen een 1-persoonskamer te reserveren. Hiervoor geldt een eenpersoonskamertoeslag. De vermelde prijzen zijn vanaf-prijzen en kunnen per reisperiode verschillen. In het boekingsformulier zie je de prijs die geldt voor jouw vertrekdatum. Houd er rekening mee dat een 1-persoonskamer niet op alle locaties beschikbaar is en in sommige gevallen uitsluitend op aanvraag, afhankelijk van de beschikbaarheid.

Wifi beschikbaarheid
Wifi tijdens je reis is tegenwoordig onmisbaar. Of je nu contact wilt houden met het thuisfront, je mooiste reiservaringen wilt delen op sociale media of praktische zaken wilt regelen onderweg. Internet maakt het allemaal een makkelijker.

Bij al onze reizen vind je daarom onder het tabblad Accommodaties per (voorbeeld)accommodatie informatie over de beschikbare wifi. Houd er wel rekening mee dat wifi niet altijd gegarandeerd is. De beschikbaarheid en kwaliteit kunnen per accommodatie en per land verschillen.

Op deze reis is het niet mogelijk een driepersoonskamer te boeken.

Een goede eerste indruk van de hotels die Koning Aap gebruikt in Voormalig Joegoslavië, vind je op het tabblad **Accommodaties** bij deze reis. Deze hotels zijn altijd onder voorbehoud van wijzigingen en beschikbaarheid.

Zwaarte van de reis
Vaak krijgen we de vraag of een reis 'zwaar' is. Dit vinden we een moeilijke vraag omdat iedereen een reis op een andere manier ervaart. In het algemeen kun je stellen dat iedereen met een goede lichamelijke en geestelijke conditie zonder problemen kan deelnemen aan onze reizen. Dit betekent bijvoorbeeld dat je altijd je eigen bagage naar je kamer kunt brengen, - ook als er geen lift is - of dat een uitgebreide stadswandeling voor je geen probleem is. Culturele verschillen respecteer je en je kunt goed omgaan met onverwachte gebeurtenissen. Op basis van onze ervaring en de terugkoppeling van onze reizigers en reisbegeleiders geven we voor iedere reis tevens een indicatie voor de ervaren zwaarte. Zo hopen we je te helpen om de reis te kiezen die bij je past zodat jij zelf - én ook je medereizigers! – optimaal kunnen genieten. Bij deze indeling houden we rekening met de gebruikte accommodatie, reisduur, hoogteverschillen, zwaarte van wandelingen & ruimte om zelf invulling te geven aan programma.

Deze reis valt in categorie 2. Er zijn korte reisdagen en veel gelegenheden om de dag zelf in te vullen. Het toerisme in de landen van voormalig Joegoslavië verschilt in ontwikkeling. De accommodatie is hier een afspiegeling van. Zeer mooie hotels kunnen worden afgewisseld met meer eenvoudige hotels.

Categorie 1: Ontspannen reis, voor iedereen goed te doen. Korte reisafstanden, goede hotels, lichte wandelingen, reis met een laag tempo.
Categorie 2: Voor iedereen goed te doen. Soms wat langere reisafstanden. Goede hotels, soms avontuurlijke overnachting, eenvoudige wandelingen, reis in een gewoon tempo. Voldoende ruimte om ook zelf invulling te geven aan je reis door verblijf in grotere steden.
Categorie 3: Goed te doen voor iedereen die zich voorbereidt en zich flexibel opstelt. Er zitten zwaardere trajecten in de reis zoals langere reisafstanden (> 6 uur), treinreizen, wandelingen over ongebaande paden en/of ongelijke ondergrond, geringe hoogteverschillen en/of (meerdere) overnachtingen in eenvoudige accommodatie en/of je ervaart grote culturele verschillen. Soms minder ruimte om zelf zonder de overige deelnemers op pad te gaan (denk aan verblijf in wildpark).
Categorie 4: Redelijk stevige reis door lange reisafstanden, diverse zwaardere en/of meerdaagse wandelingen, hoogteverschillen, regelmatig eenvoudige accommodatie, minder ruimte voor eigen invulling omdat veel in groepsverband gedaan moet worden (verblijf in wildpark, reizen door ruige natuur).
Categorie 5: Zware reis die we alleen aanraden voor ervaren reizigers die beschikken over uitgebreide reiservaring en een zeer goede lichamelijke en geestelijke conditie hebben. Denk hierbij aan meerdaagse trektochten, reizen door ruig terrein, lange wandelafstanden per dag en/of grote hoogteverschillen.

Neem bij twijfel contact met ons op. Wij adviseren jou graag bij de keuze voor een passende reis.

Reisbegeleiding
Al onze groepsreizen worden ter plekke uitgevoerd door **Nederlandstalige of lokale Engelstalige reisbegeleiders**. Bij de vertrekdatum van een reis wordt dit op onze website duidelijk vermeld.

Veel klanten vragen ons of er **veel verschil is tussen een reisbegeleider uit België/Nederland of een lokale Engelssprekende reisbegeleider**. Wij vinden dat er aan beide keuzes voor- en nadelen verbonden zijn en dat iedereen daarom zelf moet afwegen welke keuze voor hem/haar de beste is.

Een **Nederlandstalige reisbegeleider** is meestal opgegroeid in België of Nederland en maakt daarom deel uit van onze westerse cultuur. Met hen is het over het algemeen makkelijker communiceren tijdens de reis, zowel wat betreft de taal als de culturele achtergrond. Daardoor kan deze reisbegeleider het groepsproces makkelijker volgen en bijsturen waar nodig. Vaak hebben zij ook uitgebreid gereisd of gewoond op de bestemming en hebben dus veel kennis over de lokale gebruiken en delen dit graag met je. Ook is de Nederlandstalige reisbegeleider zich zeer bewust van het belang van duurzaam toerisme; ze stimuleren het bezoeken van kleinschalige lokale restaurants, beperken het gebruik van plastic en geven duurzame tips tijdens de reis.

Een **lokale Engelstalige reisbegeleider** is natuurlijk op de bestemming opgegroeid en 'ademt' daarom deze bestemming. Hij of zij is hierdoor de aangewezen persoon om je in te wijden in de lokale gebruiken en cultuur. Overal is hij/zij thuis en dit communiceert erg makkelijk met de lokalen. Zijn of haar Engels heeft vaak een accent waardoor de communicatie iets moeilijker kan verlopen dan met een Nederlandstalige reisbegeleider. Positief is dat zo lokaal werk gecreëerd wordt op de bestemming zodat de lokale economie meer profiteert van je bezoek. Tenslotte geldt vaak een korting op een reis met een lokale Engelstalige reisbegeleider omdat bijvoorbeeld geen intercontinentaal vliegticket voor hen betaald hoeft te worden en wij dit verrekenen in onze prijzen.

Koning Aap stelt **hoge eisen aan de reisbegeleiding**. Een goede reisbegeleider is van grote meerwaarde op de reis! Wij zijn dan ook trots op ons team van professionele reisbegeleiders. Het zijn stuk voor stuk enthousiastelingen die allemaal de **liefde voor 'hun' land(en) graag aan anderen over brengen.** Ruime reiservaring én ervaring in het omgaan met groepen en (bij voorkeur) actieve kennis van lokale gebruiken en de taal zijn bij ons belangrijke selectiecriteria bij de keuze voor onze reisbegeleiders. Voor onze nieuwe reisbegeleiders worden speciale trainingen georganiseerd om ze voor te bereiden op hun rol tijdens de reis. Tijdens deze trainingen krijgen ze ook lastige praktijksituaties voorgeschoteld en leren ze waar de Koning Aap reisformule voor staat.

Daarnaast worden er met regelmaat bijeenkomsten georganiseerd voor de Nederlandstalige reisbegeleiders om essentiële kennis en ervaring uit te wisselen met elkaar en met medewerkers op kantoor, zodat de reizen op allerlei vlakken verbeterd kunnen worden.

De **primaire taak van onze reisbegeleiding** is toezien op een goede logistiek van de reis (vervoer en accommodatie). Ook waakt de reisbegeleiding over het verloop van het programma en over de aandacht die elk onderdeel krijgt. De reisbegeleider organiseert ter plekke een scala aan facultatieve excursies. Daarnaast fungeert hij of zij natuurlijk als centrale vraagbaak. Onze medewerkers kunnen veel vertellen over het land en de plaatselijke gewoonten. Realiseer je wel: een reisbegeleider is geen wandelende encyclopedie. Hoe je uiteindelijk het land ervaart bepaal je zelf, neem dus altijd een goede reisgids mee.

Natuurlijk heeft een reisbegeleider ook niet alles in de hand. Soms is er sprake van overmacht: door overstromingen of aardverschuivingen is de weg versperd, de overheid heeft de treinkaartjes geconfisqueerd of het hotel heeft de kamers al weggegeven. Bij dit soort tegenslagen zal de reisbegeleider op zoek gaan naar een alternatief.

Ondanks alle voorbereidingen en inspanningen van de reisbegeleider kan het gebeuren dat de reis toch niet geheel naar je verwachting verloopt. De reisbegeleider hoort dit dan graag van je, zodat er **ter plekke** naar een oplossing gezocht kan worden.

Het functioneren van onze reisbegeleiders evalueren we na iedere reis aan de hand van door deelnemers **ingevulde evaluatieformulieren**. Zo hebben wij te allen tijde zicht op hoe onze mensen in het veld opereren!

Je reisbegeleider verwacht aan het einde van de reis een **fooi** als zij/hij het werk goed heeft gedaan. Ons advies voor deze fooi verschilt per land, kijk voor een indicatie in de landeninformatie van je reisbestemming.

Bewust op reis

Reizen is andere culturen leren kennen, lokale mensen ontmoeten en prachtige natuur zien. En dat willen we ook nog tot ver in de toekomst. Daarom hebben wij bij onze reizen aandacht voor mens, natuur, milieu en cultuur. Verantwoord reizen verrijkt niet alleen de reiservaring, maar draagt ook bij aan de kwaliteit van bestemmingen.

Local Impact Score

Voor elke reis streven wij naar een zo laag mogelijke klimaatimpact en een zo groot mogelijke positieve bijdrage aan

de lokale omgeving. Om inzichtelijk te maken welk deel van onze uitgaven en de uitgaven van onze reizigers bij de lokale gemeenschap (accommodaties, restaurants en transport) terecht komt, hebben wij een Local Impact Score ontwikkeld.

De Local Impact Score bestaat uit twee elementen. Het eerste deel is opgebouwd uit een berekening van de vlucht, het landarrangement en het geschatte zakgeld. Het tweede deel is gebaseerd op tien criteria die wij hanteren om lokale impact te bevorderen. Deze twee elementen samen vormen samen onze Local Impact score. Een hogere score geeft aan dat een groter deel van de uitgaven bij lokale aanbieders terechtkomt. Lagere scores hebben uiteraard meer aandacht nodig in de toekomst. We werken samen met onze lokale partners aan verbetering van de score. De scores worden 2-jaarlijks bijgewerkt.

De Local Impact Score van deze reis is: **59**

Wil je meer lezen over de Local Impact Score of ben je benieuwd uit welke duurzaamheidscriteria de score is opgebouwd? Wij leggen je dit graag uit op **onze duurzaamheidspagina**.

Landarrangement

Het is ook mogelijk om van deze rondreis alleen het landarrangement te boeken. Je regelt dan zelf de internationale vluchten en de transfer bij aankomst en vertrek. Met de andere deelnemers maak je vervolgens de reis volgens programma. Zo heb je een optimale vrijheid om zelf je reis samen te stellen en de vlucht te kiezen die bij je reisplannen past.

Op het boekingsformulier kun je ook aangeven of we, tegen betaling, nog een extra overnachting bij aankomst moeten regelen. Ook de transfer bij aankomst kan Koning Aap op individuele basis voor je regelen.

Voor al onze reizen hebben we een minimum aantal deelnemers nodig. Houd hier rekening mee voordat je zelf tickets gaat reserveren.

Het is in alle gevallen je eigen verantwoordelijkheid om op tijd bij het beginpunt van de reis aanwezig te zijn. Daarnaast zijn wij niet verantwoordelijk voor sporadische wijzigingen in de vertrekdata van onze groepsreizen.

Omdat de prijs van een landarrangement per vertrekdatum kan verschillen, is deze prijs op aanvraag. Voor nadere informatie kun je contact opnemen met ons kantoor.

Verzekeringen

Zoals in onze reisvoorwaarden vermeld staat, stellen we het afsluiten van een reisverzekering verplicht en bevelen we het afsluiten. Mocht er onverhoopt iets gebeuren tijdens de reis of voor aanvang van de reis, dan kan dit je veel geld kosten. Door het afsluiten van een verzekering voorkom je hoge kosten. Koning Aap werkt al jaren samen met de bekende reisverzekeraar Allianz Global Assistance. Zij hebben een speciaal pakket van reis- en annuleringsverzekeringen samengesteld dat aansluit op het avontuurlijk karakter van onze groepsreizen.

Je verzekeringen bij Koning Aap afsluiten: de voordelen

Hoewel het niet verplicht is om de verzekeringen bij Koning Aap af te sluiten, raden we dit wel aan. Omdat we goed op de hoogte zijn van de af te leggen reisroutes en ter plaatse beschikken over de medewerking van lokale agenten, zijn eventuele problemen makkelijker op te lossen wanneer de reisverzekering via Koning Aap is afgesloten. Een bijkomend voordeel is dat wanneer een reis onverhoopt niet door mocht gaan, de kosten van de afgesloten reis- en/of annuleringsverzekeringen geheel gerestitueerd worden.

Reis je met een reisgenoot?

Deelnemers die zich samen inschrijven op een reis raden we aan om een reisverzekering af te sluiten bij dezelfde verzekeringsmaatschappij. Bij een eventuele repatriëring van je reisgenoot voorkom je zo dat je als medereiziger (met een andere verzekering) geen toestemming krijgt om ook zonder kosten terug te keren.

Avontuurlijke excursies zijn op eigen risico

Met nadruk willen we er op wijzen dat reizigers die tijdens hun reis deel willen nemen aan avontuurlijke excursies (als raften, duiken, snorkelen, (bamboe)vlotvaren, kanoën, (water)skiën, (wind)surfen, parasailing, deltavliegen, parachutespringen, ballonvaren, bungee jumpen, canopy tour, canyoning, speleologie, mountain trekking, tokkelen, sandboarden, mountain biking, downhill biking en snowboarden) dit voor eigen risico doen en dat we hen dringend

aanraden vooraf te controleren of hun reisverzekering deze activiteiten dekt.

Hoe sluit je een verzekering via ons af?

Dat is heel makkelijk! Bij het boeken van een reis, kun je in het boekingsformulier aangeven welke verzekering(en) je wilt bijboeken.

Overzicht verzekeringen

Voor meer informatie verwijzen we je door naar een pagina met meer uitleg over alle verzekeringsmogelijkheden.

- Verzekeringspakketten voor reizigers uit Nederland
- Verzekeringspakketten voor reizigers uit België

Veilig op reis

Koning Aap is aangesloten bij de VVR. Op de reizen van Koning Aap zijn de Algemene en Bijzondere Reisvoorwaarden van toepassing op de contracten tot reisorganisatie en reisbemiddeling zoals verstaan onder de Belgische wet van 16 februari 1994.

Conform art. 36 van de wet tot regeling van het contract tot reisorganisatie en reisbemiddeling is Koning Aap door Amlin Europe nv, bijhuis België, verzekerd om, in geval van financieel onvermogen, zijn verplichtingen jegens de reiziger verder na te komen. Deze garantiestelling wordt begeleid door VVR.

Voor jou als reiziger is dit een veilig gevoel, omdat je bij eventuele problemen altijd kunt terugvallen op deze organisaties.

Veelgestelde vragen

Veelgestelde vragen over Bosnië-Herzegovina Veelgestelde vragen over Kosovo Veelgestelde vragen over Kroatië Veelgestelde vragen over Noord-Macedonië Veelgestelde vragen over Servië Veelgestelde vragen over Slovenië Veelgestelde vragen over Montenegro

---

Landinformatie

Meer informatie over Bosnië-Herzegovina Meer informatie over Kosovo Meer informatie over Kroatië Meer informatie over Noord-Macedonië Meer informatie over Servië Meer informatie over Slovenië Meer informatie over Montenegro

---

Verder nog belangrijk

We raden je aan om goed voorbereid op reis te gaan, lees daarom voldoende over je reisbestemming en vraag goed na welke vaccinaties en andere medicatie je nodig hebt. Hieronder volgen nog een paar belangrijke zaken.

Persoonsgegevens

Zorg dat je je persoons- en paspoortgegevens (als geslacht, geboortedatum, voornamen en achternaam zoals vermeld in je paspoort) correct invult, aangezien deze uiteraard nodig zijn voor het inboeken van je vluchten, eventuele treintickets of accommodatie. Check na ontvangst van je (digitale) boekingsbevestiging of deze gegevens correct staan vermeld. Je bent zelf verantwoordelijk voor het verstrekken van correcte gegevens. Met onjuiste gegevens loop je het risico niet toegelaten te worden op een vlucht of buitenlandse luchthaven.

Feedback

Hoewel wij veel aandacht besteden aan het goed uitvoeren van onze reizen is het mogelijk dat een deelnemer aanmerkingen heeft over de uitvoering van de reis. Om te bewerkstelligen dat deze aanmerkingen direct tijdens de reis naar tevredenheid opgelost kunnen worden, is de deelnemer verplicht de aanmerkingen per omgaande schriftelijk aan de reisbegeleiding mee te delen. Klachten die niet tijdens de reis schriftelijk aan de reisbegeleiding zijn meegedeeld, zullen door ons na afloop van de reis niet in behandeling worden genomen.

Aantal deelnemers

Mocht het gepubliceerde minimum aantal deelnemers niet gehaald worden, dan hebben wij de mogelijkheid om deze reis schriftelijk of mondeling te annuleren. Ook het uiteindelijk niet verkrijgen van de benodigde vliegtickets, kan leiden tot het annuleren van de reis. Wij verplichten ons dit uiterlijk drie weken voor vertrek aan de deelnemers mee te delen.

Adventure Specialists BV

Koning Aap maakt deel uit van een groep avontuurlijke reisorganisaties die vallen onder Adventure Specialists BV. Zij werken op diverse manieren samen om te zorgen dat de reiziger zo veel mogelijk waar krijgt voor zijn geld. Achter de schermen wordt er samengewerkt op het gebied van inkoop en afhandeling en voor de reiziger betekent het dat we de kans vergroten dat de reizen doorgang vinden doordat we belangstellenden naar elkaar kunnen doorverwijzen. In het enkele geval dat een reis wordt geannuleerd, gaan we eerst kijken of we de reiziger kunnen onderbrengen bij één van de andere reisorganisaties (Koning Aap Nederland, Koning Aap België, Shoestring).

Boek niet te laat

Wacht met het boeken van een reis niet te lang, omdat we een maand voor een reis vertrekt (en in sommige gevallen eerder) onze vliegtuigstoelen moeten retourneren aan de desbetreffende luchtvaartmaatschappij. Daarna zijn de stoelen ‘op aanvraag’. Bovendien kan laat boeken afwijkende vluchtschema’s met bijbehorende vluchttoeslagen, extra transfers en eenpersoonskamertoeslagen met zich meebrengen.

Laatste nieuws

In de uitgebreide reisbeschrijving vind je de meest actuele informatie over onze reizen. In de loop van het jaar kunnen echter veranderingen optreden waardoor mogelijk het dag-tot-dag-programma of het vluchtschema aangepast dient te worden. Uiteraard zoeken we dan altijd naar een zo goed mogelijk alternatief. Al deze veranderingen worden, zodra bekend, vermeld op onze website bij de betreffende reis onder 'Laatste Nieuws'. Indien de inhoud van de uitgebreide reisbeschrijving afwijkt van de informatie in onze algemene brochure, is de beschrijving op onze website bindend.

Verlenging van de reis

Mocht je je reis willen verlengen, dan kun je dit aangeven op je boekingsformulier. Voor het wijzigen van de vlucht ten opzichte van de groepsvlucht brengen we standaard € 50,- per boeking in rekening. Bij de verlenging van je reis kun je te maken hebben met extra kosten, zoals meerkosten voor de vlucht (door bijvoorbeeld een andere luchtvaartmaatschappij of boekingsklasse), het regelen van eigen transfer, extra hotelnachten etc. Wij nemen (na ontvangst van je boekingsformulier!) zo spoedig mogelijk contact met je op om de prijs met je te bespreken. Pas nadat je hiermee akkoord bent gegaan, wordt je boeking definitief.

Tenslotte

Onze rondreizen gaan door landen waar het klimaat en andere factoren kunnen zorgen voor problemen. Dit kan betekenen dat we soms moeten afwijken van het bovenstaande programma. Tussentijdse aanpassingen van dienstregelingen en prijzen van de luchtvaartmaatschappijen kunnen eveneens leiden tot gewijzigde vluchtdagen en reissommen. We doen ons uiterste best om eventuele veranderingen zo snel mogelijk door te geven en de gevolgen ervan zo beperkt mogelijk te houden, maar we zijn niet verantwoordelijk voor factoren die buiten onze macht liggen. Je kunt op onze website kijken voor eventuele wijzigingen.

Adres

Bezoekadres Koning Aap

Koningin Elisabethlaan 45
9000 Gent

Email

info@koningaap.be

Telefoon

09-2341311

In geval van uiterste nood - 24 uur bereikbaar:

Uitsluitend voor noodgevallen kun je ons ook buiten kantooruren bereiken op +32 (0)9-234 13 11. Je kiest dan in het keuzemenu voor nummer 1. Je wordt dan direct doorverbonden met onze alarmcentrale.
Bij een noodgeval moet je denken aan een last-minute annulering (binnen 24 uur voor vertrek), (vlucht)vertraging of ziekenhuisopname.

Openingstijden

Ons kantoor is geopend op de volgende tijden:
Maandag t/m vrijdag van 09-13 en 14-17 uur

Afspraak met een landenspecialist

Wil je een afspraak maken met één van onze landenspecialisten, bel dan van tevoren voor een afspraak, zodat je er zeker van bent dat je de juiste persoon te spreken krijgt.